

ॐ

परमात्मने नमः

गुरु-गुण-संभारणा

प्रशममूर्ति पू.भडेनश्री यंपाभडेनश्री श्रीमुण्ठेशी स्फुरित गुरु-भक्ति
समयसार गाथा ३८० थी ४०४ उपर
परमपूज्य गुरुदेवश्रीनां प्रवचनो
(वीर संवत २४७४)

संकलन कर्ता

श्रीप्राणलाल पुरुषोत्तमदास कामदार, दादर, मुंबई,
श्रीनेमयंद उरिलाल शाह, घाटकोपर, मुंबई.

प्रकाशक

श्री वीतराग साहित्य प्रकाशक ट्रस्ट

भावनगर - ३६४ ००१.

પ્રકાશકીય

આ ગુરુ-‘ ગુણ-સંભારણા’ની પ્રથમ આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરતાં અમોને હર્ષ થઈ રહ્યો છે.

સુજ્ઞ પાઠકોને પ્રસ્તુત અનેરા ગ્રંથમાં સંકલિત વિષય અંગેનો પરિચય, ‘ સંપાદકીય નિવેદન’માંથી સવિગત મળી જાય તેમ હોઈ અત્રે એ અંગે કાંઈ વિશેષ લખવું જરૂરી નથી. તથાપિ એ ઉલ્લેખનીય છે કે, પ્રશમમૂર્તિ પૂજ્ય બહેનશ્રી ચંપાબેનના મુખારવિંદથી જે આપણા સૌના પરમ ઉપકારી અધ્યાત્મૂર્તિ પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી કાનજીસ્વામી પ્રત્યે અનન્ય ભક્તિ સ્ફુરાયમાન થઈ છે તે અનુપમ છે અને તે તેઓશ્રીના હૃદયને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

આ સંકલનમાં પૂજ્ય બહેનશ્રીના શ્રીમુખેથી મુખરિત શ્રીગુરુ પ્રત્યેની અપ્રતિમ ભક્તિમાં જે આધ્યાત્મિક ગહન તત્ત્વ સન્નિહિત છે, તેનું જો સ્વહિતાર્થે વારંવાર અવગાહન-નિદિધ્યાસન કરવામાં આવે તો તે મુમુક્ષુજીવો માટે ઉપકારભૂત નીવડે તેમ છે. એમાં કાંઈ સંશય નથી. માટે એવી ભક્તિને, એ ભક્તિના કરનારને અને જેઓ પ્રત્યે આ ભક્તિ સ્ફુરિત થઈ છે. તે સર્વેને અમો કોટિકોટિ નમસ્કાર કરીએ છીએ.

અંતમાં, આ અનેરું સંકલન કરવા બદલ અમો શ્રી પ્રાણલાલભાઈ પી.કામદાર અને શ્રીનેમચંદભાઈ એચ. શાહનો હૃદયથી આભાર સ્વીકારીએ છીએ. તેમજ ગ્રંથના મુદ્રણ કાર્ય માટે મે. ભગવતી ઓફસેટ, અમદાવાદના પણ આભારી છીએ.

શ્રી વીનરાગાય નમઃ સંપાદકીય નિવેદન

પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય સદ્ગુરુદેવશ્રી કાનજીસ્વામી જૈન જગતના અનુપમ તેજસ્વી તારલા હતા. ૪૫-૪૫ વર્ષો સુધી સૌરાષ્ટ્રની ધરતી ઉપર સ્વર્ણપુર (સોનગઢ) પાવન તીર્થધામમાં પ્રવચન-ચર્યાદિ દ્વારા તેમણે ચરમ તીર્થંકર ભગવાન મહાવીરથી પ્રવર્તમાન જૈનશાસનના મહાસમર્થ આચાર્ય કુંદકુંદાચાર્ય દ્વારા રચિત સમયસાર આદિ મહાન પરમાગમોમાં તથા અન્ય આચાર્યો દ્વારા વિરચિત સત્ શાસ્ત્રોમાં નિર્દિષ્ટ વસ્તુસ્વરૂપના ઊંડા રહસ્યો જગત સમક્ષ ખૂલ્યા કર્યાં. તેમની અધ્યાત્મિક અનુભવસભર વાણીએ સમગ્ર જૈનજગતને ડોલાવી, સુષુપ્ત દશામાંથી જાગૃત કરી, એક નવો અધ્યાત્મયુગ પ્રવર્તાવ્યો. ભાવિ તીર્થંકરના લક્ષણ અહીંથી જ ઝળકવા લાગ્યા. તેમના આ પ્રવાહમાં લાખોની સંખ્યામાં જીવો ભારતમાં તેમજ વિદેશમાં આકર્ષાયા. ઉપરાંત અન્યમતિઓ પણ તેમની ન્યાયપૂર્ણ, તર્કવિશુદ્ધ છતાં સાદી સીધી વાણીથી ખેંચાયા અને જીવનને અધ્યાત્મમય બનાવવાના પ્રયત્નમાં પ્રયત્નશીલ થયા. આમ એક નવા મુમુક્ષુસમાજનું સર્જન થયું. તેમનો પ્રભાવ અદ્ભુત રીતે વિસ્તર્યો. અધ્યાત્મિક સમાજ તેમનો સદાય ઋણી છે અને રહેશે. સમાજમાં અનેકવિધ રીતે તેમના પ્રત્યે ઋણ વ્યક્ત કરવાના પ્રયાસ થયા છે અને થતા રહેશે.

તેઓશ્રીની દેશના દ્વારા સ્વાનુભૂતિપ્રાપ્ત પ્રશમમૂર્તિ ભગવતી પૂ.બહેનશ્રી ચંપાબેન કે જેમને સાતિશય જાતિસ્મરણજ્ઞાન હતું કે જેનાથી પૂ.ગુરુદેવશ્રીનું ભાવિ તીર્થંકરત્વ આદિ પ્રકાશમાં આવ્યા. ઓગણીસ વર્ષની નાની વયે સ્વાનુભૂતિ પ્રાપ્ત કરી અંતરમાં વૃદ્ધિગત પરિણામે જીવન જીવ્યા. તેઓશ્રી અતિશય વૈરાગ્યવંત અને અનોખા પુરુષાર્થી હતા. સહજભાવે

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી પ્રત્યે તેમને કોઈ અપૂર્વ ભક્તિભાવ હતો.તેમની ભક્તિ એ તેમનું અવિભાજ્ય અંગ હતું. અતિ નમ્રભાવે તેઓ કહેતા “આત્મા” શબ્દ બોલતા શીખ્યા હોઈએ તો ‘ પૂ.ગુરુદેવશ્રીના પ્રતાપે, અમે તો તેમના દાસાનુદાસ છીએ.’ ભવાંત જેને નિશ્ચિત થઈ ગયો છે એવા પૂ. બહેનશ્રી સ્વાનુભૂતિમાં ઘણાં ઊંડા ઉતરી ગયા હોવા છતાં પૂ.ગુરુદેવશ્રી પ્રત્યે અત્યંત વિનમ્ર હતા. સાતિશય જાતિસ્મરણજ્ઞાન, ઊંડો અધ્યાત્મિક તેમજ બાહ્ય ક્ષયોપશમ, સ્વાનુભૂતિમાં અધિકતા, સમાજમાં લોકપ્રિયાતા અને પૂ.ગુરુદેવશ્રી દ્વારા બે મોઢે પ્રશંસા વગેરે ઘણું હોવા છતાં તેમના કોઈ પ્રકારનું માન કે અધિકતા દેખાતા ન હતા. એટલા તો તેઓ નિર્માની અને વૈરાગ્યવંત હતા. ધીર, ગંભીર, પ્રશાંત મુદ્રાધારી, અલ્પ પણ મૃદુભાષી હતા. એક આદર્શ મુક્તિગામી-મોક્ષમાર્ગી હતા. તેમને બાહ્ય સંગ રુચતો ન હતો. એકાંતપ્રિય હોવા છતાં ક્વચિત્ પાસે રહેતા બ્ર.બહેનો સાથે અલ્પ સમય ચર્ચા-વાર્તા થતી, ત્યારે તેઓ ખુલ્લા દિલે તેમના ભાવો વ્યક્ત કરતા અને તે વખતે તેમાં પૂ.ગુરુદેવશ્રી પ્રત્યે તેમના અંતરમાં જે ભક્તિનો સમુદ્ર ઊછળતો હતો તેની છોળો પણ બહાર આવી જતી. ટેપ અને હાથનોંધ દ્વારા બ્ર. બહેનો તે વાણી ઝીલી લેતા. તેમાંથી પૂ.ગુરુદેવશ્રી પ્રત્યેની તેમની અભિવ્યક્તિઓનું આંશિક સંકલન કરવાનો આ એક વિનમ્ર પ્રયાસ કર્યો છે. આમાં અનેક પ્રકારે પૂ.ગુરુદેવશ્રી પ્રત્યે ઉપકારવ્યક્તતા, ગુણાનુવાદ આદિ પૂ.બહેનશ્રીના હૃદયમાંથી વહ્યા છે તે કોઈ જુદી જ ભાત પાડે છે. યથાર્થપણે તો ‘ જ્ઞાનીનું હૃદય જ્ઞાની જ જાણે’ એ ન્યાયે એ રસ માણવા જેવો છે. આપણા હૃદયમાં એ કોઈ જુદી જ ઊર્મિઓ ઊભી કરે છે. આપણને જાણે-અજાણે સહજપણે અધ્યાત્મ ભણી ખેંચી જાય છે. તેમાંની તાત્ત્વિક ભાવના આપણા પરમ હિત માટે કોઈ નવી જ દિશા ખોલે છે. આપણે તેનો રસ માણીએ, ભક્તિરસમાં અર્પાઈ જઈએ અને પરમ હિત સાધીએ.

અહો ! અહો ! શ્રીસદ્ગુરુ, કરુણાસિંધુ અપાર;
આ પામર પર પ્રભુ કર્યો, અહો ! અહો ! ઉપકાર.
શું પ્રભુ ચરણ કને ધરું, આત્માથી સૌ હીન;
તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તું ચરણાધીન.

આ સંકલન માટે અમો પરમ ઉપકારી પૂ. ગુરુદેવીશ્રી કાનજીસ્વામીના તથા પ્રશમમૂર્તિ પૂ. ભગવતી બહેનશ્રી ચંપાબેનના અત્યંત-અસીમ ઋણી છીએ. આ ભક્તિરસ ઝીલી લેવા માટે બ્ર. મુમુક્ષુબેનોને ધન્યવાદ, અને અમોને સંકલન માટે આપ્યો તે બદલ તેમના પણ અત્યંત ઋણી છીએ. આ કાર્યમાં પ્રત્યક્ષ વા પરોક્ષ સહાયક સર્વના પણ અમો આભારી છીએ.

આ સંકલનમાં અમારી અલ્પમતિ વા અલ્પભક્તિવશાત્ જે કોઈ ક્ષતિ રહી હોય તે બદલ ક્ષમા યાચીએ છીએ. સુજજનોને ક્ષતિનિવારણ અર્થે સહયોગ આપવા પ્રાર્થીએ છીએ.

લી.

પ્રાણલાલ પુરુષોત્તમદાસ કામદાર તથા
નેમચંદ હરિલાલ શાહના
નમ્રભાવે જયસદ્ગુરુ વંદન.

વિષય-પ્રવેશ

‘ગુરુ-ગુણ-સંભારણા’ આ ગ્રંથ-ભક્તિનો અનોખો ગ્રંથ છે. કોઈપણ મુમુક્ષુ જીવને ખરા આત્મભાવે જ્ઞાની પુરુષનો પ્રત્યક્ષ સમાગમ પ્રાપ્ત થાય અને તેથી કરીને જ્ઞાનદશાની પ્રાપ્તિ થાય, ત્યારે પોતાના સદ્ગુરુ-દેવને વિષે જે અમાપ ભક્તિનાં પરિણામો થાય છે, કે જે પરિણામો વાસ્તવિકપણે તો તે દશામાં જ અનુભવ-ગમ્ય છે અને તેવો અનુભવ વચન અગોચર છે-છતાં પણ તેવી ભાવવિભોર દશામાંથી પ્રવાહિત થયેલાં વચનો તાત્વિક દષ્ટિએ પણ અધ્યાત્મના રહસ્યમય ભાવોને પ્રદર્શિત કરે છે. તેવું ઘણું ઘણું રહસ્ય આ ગ્રંથમાં પ્રકાશિત થાય છે.

પરમ કૃપાળુ દેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી લખે છે કે જ્ઞાનીનું સર્વ આચરણ વંદનીય જ છે. (પત્રાંક-૨૭૨) પ્રશમમૂર્તિ પૂજ્ય બહેનશ્રી ચંપાબહેનના શ્રીમુખેથી પ્રવારહિત થયેલાં અલૌકિક ભક્તિભાવ ભરેલાં વચનો પણ ઉક્ત વચનામૃતને ચરિતાર્થ કરતાં અત્રે જોવામાં આવે છે. જ્ઞાન-દશામાં પણ ભક્તિ સહિત નીકળેલાં ઉપકારવચનોનો મુમુક્ષુ જીવે આત્મ-હિતાર્થે સ્વાધ્યાય કરવા યોગ્ય છે. અને સદ્ગુરુ દેવ પ્રત્યે ભક્તિ અને આશ્રય ભાવનાની પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય છે. જો કે જ્ઞાની ભક્તિ ઈચ્છતા નથી તથાપિ આત્મ-ભાવે વર્તતા જ્ઞાની પુરુષને ઓળખતાં જે માત્ર જ્ઞાની પુરુષને ભજે છે તે અવશ્ય તેવો થાય છે. એ સિદ્ધાંતનું રહસ્ય આ ગ્રંથનાં વચનોમાં પ્રગટપણે પ્રકાશિત થાય છે.

શ્રી ગુરુના વિદ્યમાનપણામાં નાના-મોટા દરેક પ્રસંગોમાં પ્રત્યક્ષ વિદ્યમાનતાનું મહત્ત્વ પ્રકાશિત થાય તેવો આ ગ્રંથનો વિષય છે. શ્રી ગુરુ એટલે ‘સર્વસ્વ’ એવો ભાવ તેઓશ્રીનો પ્રત્યેક વચનમાં ઉદ્ઘોષિત થાય છે. તેવા શ્રી ગુરુના વિરહની વેદના પણ અલૌકિક પ્રકારે આ વચનામૃતોમાં પ્રકાશિત થઈ છે. અને તે પણ મુમુક્ષુ જીવને પ્રત્યક્ષ જ્ઞાની

પુરુષના યોગનું મહત્ત્વ બોધી જાય છે.

આ ગ્રંથ ગદ્યાત્મક હોવા છતાં ખરેખર ગુરુ-ભક્તિનું એક અનેરું કાવ્ય છે. જે મુમુક્ષુ જીવે હૃદયંગમ કરવા યોગ્ય છે. જ્ઞાની મહાત્માની ઓળખાણ-પૂર્વકની ભક્તિ તે કેવળ રાગની પર્યાય નથી પરંતુ ઓળખાણ દ્વારા ઉત્પન્ન થયેલી જ્ઞાનની પર્યાય છે. જે ભાવિમાં ઉત્પન્ન થનારા આત્મજ્ઞાનના બીજજ્ઞાન રૂપે મુમુક્ષુ જીવનમાં ઉત્પન્ન થાય છે. તેવો દષ્ટિકોણ સાધ્ય કરી નિજ-હિતાર્થે આ ગ્રંથ સ્વાધ્યાય કરવા યોગ્ય છે. જેથી કરીને દર્શનમોહનો અનુભાગ ઘટી તે ઉપશમને યોગ્ય થાય. પ્રથમ ઉપશમ સમ્યગ્દર્શન થવા અર્થે આ સુગમ અને સરળ ઉપાય છે. મુમુક્ષુની ભૂમિકાની નિર્મળતા આ સિવાય બીજા પ્રકારે થવા યોગ્ય નથી. - એવો નિર્દેશ આ ગ્રંથનાં વચનામૃતોમાંથી પ્રાપ્ત થાય છે.

અંતમાં આ ગ્રંથનાં વચનામૃતો આત્મકલ્યાણમાં નિમિત્તભૂત થાય તેવી ભાવના સાથે.

- શશિકાન્ત શેઠ

આ પંચમકાળે પૂ.ગુરુદેવ મળવા મુશ્કેલ છે. ગુરુદેવ મળ્યા તે જ બેડો પાર છે. તેમના જેટલા ગુણગ્રામ કરીએ એટલા ઓછા છે. તેમની નિરંતર વાણી ને નિરંતર સાન્નિધ્ય મળવું મુશ્કેલ છે. ગુરુદેવનો એક એક શબ્દ આત્માને બતાવનારો, આત્માને જગાડનારો ને જે પુરુષાર્થ કરે તેને અનુભૂતિ થઈ જાય તેવી વાણી હતી. ગુરુદેવે તો સ્વયં ચૈતન્યને પ્રગટ કર્યો. ' તરણ-તારણ' - પોતે તરીને બીજાને તારનાર હતા.

પૂ.ગુરુદેવ બધાને તેડવા આવ્યા છે, તેમના સમવસરણમાં લઈ જવા તેડવા આવ્યા છે. જવા માટે બધાને તૈયાર કરી દીધા, જે તીર્થંકર થઈને મોક્ષ જાય તે બધાને સમવસરણમાં તેમની સાથે લઈ જાય. પૂ.ગુરુદેવ કહે છે કે હું આ માર્ગે જાવ છું, તમે બધા આ માર્ગે હાલો. તેઓ પૂર્ણ માર્ગને પ્રગટ કરશે ત્યારે જે હશે તે બધા ખેંચાઈને આવશે. આ પંચમકાળમાં જે તૈયારીવાળા જીવો હશે તે પૂ.ગુરુદેવના સમવસરણમાં જવા માટે તૈયાર થઈ જશે.

પૂ. ગુરુદેવના સમવસરણમાં જે આવ્યા છે તે હવે છૂટા થોડા પડવાના છે ? બધા સાથે રહેવાના છે. આ બધું તેમની સાથે જ ઉપડવાનું છે. પૂ.ગુરુદેવ તીર્થંકર ભગવાન તરીકે છે, ઠેઠ સુધી સમવસરણમાં તેમની હારે જવાનું છે. હિન્દુસ્તાનમાં છુપાયેલા આત્મતત્ત્વને પોતે પ્રગટ કરી અગણીત જીવોનો ઉદ્ધાર કર્યો છે.

આ પંચમકાળમાં જેને દુર્લભતાથી આત્મા પ્રાપ્ત કર્યો, આટલી તૈયારી કરી છે. એમના શરણે આવે તે કેટલી મુશ્કેલી વેઠીને તૈયાર થાય છે ! આ તો ઠેઠ હાલવાનું છે. હું તો તમને ધણીવાર હાલો રે હાલો હાલો કહું છું, તે તો ચૈતન્ય ભગવાન સુધી હાલવાનું કહું છું, પણ આ તો પૂ. ગુરુદેવ તીર્થંકર ભગવાન પાસે ઠેઠ સુધી હાલવાનું છે. પૂ.ગુરુદેવ બધાને સમવસરણમાં સાથે લઈ જાય છે.

(-ટેપમાંથી તા.૫-૮-૮૧)

પૂજ્ય ગુરુદેવના ચરણોમાં રહેતા, હવે એમના ચરણોને હૃદયમાં રાખીને રહીએ છીએ. ગુરુદેવ ગયા ને જીવનનો ઉત્સાહ બેસી ગયો. ગુરુદેવ વિના અમારા સેવાના કાર્યો ન રહ્યા; નિત્ય વાણી વરસાવતા હતા, અમારા આંગણા સૂના સૂના થઈ ગયાં. મુંબઈ જતાં પાછા આવવાના કોલ દીધા ને છોડીને ચાલ્યા ગયા- પ્રભુ ! એક ક્ષણ પણ વિરહ ન ખમાય-એમ કરતાં વર્ષો વીતી ગયાં, દેવમાં વાસ થઈ ગયો.

ગુરુદેવની હાજરી વિના બધા પ્રસંગો કેવા લાગે ! અરે ! એ ખોટ કોઈ રીતે પૂરી થઈ શકે તેવું જ નથી. ગુરુદેવ વિના કોઈ કાર્યમાં જોડાવવું કે ક્યાંય જવું ગમતું નથી.

ૐ

પરમાત્મને નમઃ

ગુરુ-ગુણ-સંભારણાં

હે પરમકૃપાળુ ગુરુદેવ ! આપના ગુણોનો શું મહિમા કરું ! આપના ઉપકારોનું શું વર્ણન કરું ! અસલી સ્વરૂપનું જ્ઞાન આપનાર અપૂર્વ મહિમાના ધારક શ્રી ગુરુદેવના ચરણકમળની સેવા-ભક્તિ ત નિરંતર હૃદયમાં વસી રહો, પરમ-પરમ-ઉપકારી શ્રી ગુરુદેવના ચરણકમળમાં આ સેવકનાં વારંવાર ભાવભીની ભક્તિ તથી કોટિ કોટિ વંદન હો, નમસ્કાર હો.

- પૂજ્ય બહેનશ્રી

ગુરુદેવ જગતમાં સર્વોત્કૃષ્ટ હતા, ઉત્તમમાં ઉત્તમ વસ્તુ આવી ગઈ. જગતમાં સૌથી સર્વોત્કૃષ્ટ જિનેન્દ્ર ભગવાન છે. તેમની વાત ઈન્દ્રો-ગણધરો, દેવેન્દ્રો, રાજેન્દ્રો કોઈ કરી શકતા નથી. દેવો સ્તુતિ કરી થાકતા નથી. પણ ભગવાનની બધી વાત કરી શકતા નથી, ગુણાનુવાદ કરીને થાકે છે. ગુરુદેવના ભવોની વાત તો ક્યાંથી થાય ! વર્તમાન વાત પણ કરવાની શક્તિ નથી. જે દેવો કરી શકતા નથી તે અમારા જેવા કેમ કરે ! ભરતક્ષેત્રમાં મહાપુરુષ જાગ્યા, એમની વાતો ને ગુણાનુવાદ કોણ કરી શકે ! પૂજ્ય ગુરુદેવે પ્રભાવના કરી તે વાત પણ કરવી અશક્ય છે. ૪૫ વર્ષો, એના મહિનાઓ, દિવસો, ક્ષણો-પળો બધી ઉત્તમ હોય છે. તે વાત કરવા બેસીએ પણ પૂરી થતી નથી. ૧.

શુદ્ધાત્માને ઓળખો, અંદર શુદ્ધાત્મા છે. વિકલ્પ તૂટીને નિર્વિકલ્પતા થાય છે. શુદ્ધોપયોગ થાય તે ધર્મ છે. અન્યમાં ધર્મ નથી. શુદ્ધસ્વરૂપમાં ઠરી જા. આત્મામાં ઠરવું તે ધર્મ છે, તેના વિના ધર્મ નથી. શુભથી બંધ થાય છે. તે ધર્મ નથી.

મુનિદશા વેષમાં નથી. મુનિઓ ક્ષણે ક્ષણે અંતરમાં ઝૂલતા હોય છે. નિર્વિકલ્પદશા અંતરમાં થાય છે. મુનિઓ પ્રમત્ત-અપ્રમત્તમાં ઝૂલે છે.

તે કોણે બતાવ્યું છે ? તે કોણે શીખવ્યું છે ? એ કોણ કહે છે ? આવું કોણ કાઢી શકે છે ? આવા શાસ્ત્રોના અર્થ કોણ કરી શકે છે ? તે ગુરુદેવે જ બતાવ્યું છે. તેમના વિના આ અર્થ કોણ કહે ? બધો ગુરુદેવનો પ્રતાપ છે. માત્ર બોલવા ખાતર નથી, મારું તો હૃદય જ આ છે. ૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની વાણી તો તીર્થંકર ભગવાનની દિવ્યધ્વનિ જેવી મહામંગળકારી, આનંદ ઉપજાવનારી હતી. આવી વાણીનું શ્રવણ જેમને થયું તે બધા ભાગ્યશાળી છે. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની વાણી અને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી તો આ કાળનો એક અચંબો હતાં. બહારનો અભ્યાસ તો જીવોને અનાદિથી છે. પરંતુ ચૈતન્યનો અભ્યાસ તો આ કાળમાં પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ ઘણાં વર્ષો સુધી કરાવ્યો છે. તેમની વાણી રસબસતી-કસદાર હતી. તેમના અંતરમાં શ્રુતની ધારા અને તેમની વાણીમાં પણ શ્રુતની ગંગા વહેતી હતી. તેમની મહા આશ્ચર્યકારી મુખમુદ્રા-શાંતરસ ઝરતી. તેમનાં નયન ઉપશમરસ ભરપૂર. અહો ! પૂજ્યગુરુદેવશ્રી તો ભરતનું સૌભાગ્ય હતાં, ભરતક્ષેત્ર ભાગ્યશાળી કે પૂજ્ય ગુરુદેવ અહીં વિદેહથી સીધા પધાર્યા. સૌરાષ્ટ્ર ભાગ્યશાળી જૈન સમાજ મહાભાગ્યાશાળી. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ સાચું જિનશાસન પોતે પ્રગટ કર્યું. પ્રસિદ્ધપણે સમજાવ્યું.

અને આવો કાળ તો કોઈક કાળે આવે છે. અહો ! આ સોનગઢમાં તો ૪૫-૪૫ વર્ષ સુધી મુશળધાર વરસાદની માફક મિથ્યાત્વના બાઝી ગયેલા ચીકણા સેવાળ જેવા પાપભાવને ઉખેડી નાખવા ઝંઝાવાતી વાયરાની જેમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ સમ્યક્શ્રુતની પ્રભાવના કરી હતી. તેમની કૃપા આપણા ઉપર સદૈવ હતી. આપણે તો તેમના દાસ છીએ. અરે દાસ તો શું ? દાસાનુદાસ જ છીએ. ૩.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ તો સમગ્ર ભરતને જાગ્રત કરી દીધું છે. તેમનો તો આ ક્ષેત્રના સર્વ જીવો ઉપર અમાપ ઉપકાર છે. અનંત અનંત ઉપકાર છે, પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનું દ્રવ્ય તો અનાદિ મંગળરૂપ તીર્થંકરનું દ્રવ્ય હતું. વળી તેમને વાણીનો યોગ અદ્ભુત-અનુપમ અને અપૂર્વ હતો. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી અનુપમ દ્રવ્ય હતા. અપૂર્વતાના દાતાર-તેમની વાણી સાંભળનારા પાત્ર જીવોને અંતરથી અપૂર્વતા ભાસ્યા વિના રહેતી નહિ. ઉપાદાન સૌ સૌને પોતપોતાનું પણ તેઓશ્રીનું નિમિત્તપણું પ્રબળમાં પ્રબળ હતું. તેમને સાંભળનારને અપૂર્વતા ભાસ્યા વિના રહે જ નહીં. તેમની વાણીનો એવો અતિશય હતો કે તેમને સાંભળનાર કોઈપણ જીવ કદી પણ કંટાળીને ઊભો થઈને તેમનું વક્તવ્ય સાંભળવાનું છોડીને ઊઠી ગયો હોય તેમ બનતું નહિ. એવો પરમ કલ્યાણકારી ઉપદેશ હતો. ૪.

ગુરુદેવનું જેટલું કરીએ તેટલું ઓછું છે. ગમે તેટલું કરીએ પણ ઓછું છે. જે કરીએ તે ભાવથી કરવાનું છે, સૌ ભાવથી કરે છે.

“શું પ્રભુ ચરણ કને ધરું, આત્માથી સૌ હીન” પ્રભુના ચરણકમલને શું ધરું ! આત્માથી બધું ઓછું છે. તેમનાં ચરણોને આધીન વર્તું છું.

મન-વચન-કાયાથી તેમના ચરણની અર્પણતા કરીએ. તન-મન-ધનથી જે કરીએ તે ઓછું છે.

હે પ્રભુ ! તમારા ગુણોને કોણ ગાઈ શકે ! તમારી ભક્તિ હું શી રીતે કરું !

ઈન્દ્રો કહે છે કે પ્રભુ ! હું તમારા ગુણ-ગાન ગાઈ શકતો નથી. તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવે જે કર્યું છે તેને ભાષામાં કે વાણીમાં કહેવું ઓછું છે. ગુરુદેવે ઠેર ઠેર યાત્રાઓ, પ્રતિષ્ઠાઓ ને અપૂર્વ તત્ત્વ વરસાવ્યું છે, તેની પાસે બધું ઓછું છે. ગુરુદેવનું દ્રવ્ય મંગળ હતું. તેમના ચૈતન્યની મંગળ પ્રભા ચારેકારો પ્રસરી રહી હતી. પૂજ્ય ગુરુદેવ ગયા પણ તેમની મંગળતા મૂકતા ગયા છે. વાણીમાં તેમની મંગલ પ્રભા રહી ગઈ ! તેમની વાણીમાં દેશનાલબ્ધિ હતી. તેમની મંગલ પ્રભા જ્યાં પથરાયેલી હોય તે મળવું મુશ્કેલ છે. ૫.

ગુરુદેવ અહીં બિરાજે છે તેમ માનવું. ઘણાં વર્ષો સુધી અહીં બિરાજ્યા છે. અહીંનાં રજકણો પોકાર કરી રહ્યાં છે. અહીં તેમની વાણી છે. વચ્ચે થોડો કાળ ગુરુ વિનાનો આવી ગયો. તે પુરાઈને પૂરો થઈ જશે.

ગુરુદેવ હાથમાં આવ્યા, હવે છૂટવાના નથી. બહારની સમીપતા અંદરની સમીપતાને પોકારી રહી છે. ચૈતન્ય-ચૈતન્યના પોકાર-ગુરુદેવના પોકાર ચૈતન્ય સમીપ લઈ જાય છે. ચૈતન્યના સંસ્કાર જેણે અંદર પાડ્યા છે, ચૈતન્યનું સિંચન ઊંડું કરી ગયા છે તે સિંચનના પોકાર અંદરથી જવાબ દીધા વગર રહેશે નહીં.

ગુરુદેવે એક દિવસ-બે દિવસ નહિ, વર્ષો સુધી નિરંતર સિંચન કર્યું છે. એવું કર્યું કે ચૈતન્યની વાડી સુકાય નહિ. વાડી ભીની-રસબસતી

છે તે વાડી સુકાય નહિ પણ ખીલી નીકળે. જેણે અંદરથી ગ્રહણ કર્યું હોય તેને બહારથી પાણી ન મળે તો પણ તે અંદરથી સુકાય નહિ.

આવા ગુરુ મળ્યા, ચૈતન્યની અપૂર્વતા બતાવી, તે અપૂર્વતા ગ્રહણ થાય તો શિષ્ય થયા પછી ભૂલ કેમ રહે ? ખરો દાસ હોય તેને અપૂર્વતા લાગે. તેના ચરણમાં મન-વચન-કાયાથી જેણે અર્પણતા કરી છે તે ખરો દાસ છે, તે માર્ગે ચાલ્યા વિના રહે નહીં. (રહી શકે નહિં) “શું પ્રભુ ચરણ કને ધરું...” અર્પણતા થાય તો તૈયારી થયા વિના રહે નહિં. ખરું દાસત્વ એને કહેવાય કે ગુરુ મળ્યા પછી ભવ રહે નહિ. (રહી શકે નહિં) ૬.

રોજ સવારે હવે પૂજ્ય ગુરુદેવની ટેપ વાગે છે. “મैंं डी परमात्मा हूं... मैंं डी परमात्मा हूं...” એ વાગે ત્યારે એમ જ લાગે કે ગુરુદેવ રોજ આવીને ગગનમાં વાણી વરસાવી જાય છે—એવું લાગે છે. ૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પ્રવચનમાં ત્રિકાળી ધ્રુવની પરમ પારિણામિક ભાવની ધૂન કોઈ ગજબની હતી. તેનો મહિમા ઘણો ગાતા હતા. પારિણામિકભાવ— તે ઉદયરૂપ કે ઉપશમરૂપ કે ક્ષાયિક કે ક્ષયોપશમરૂપ પર્યાયથી અગોચર બધાથી—અગોચર છે, સૂક્ષ્મ છે. અનાદિ કાળથી જીવ પરિભ્રમણ કરી રહ્યો છે છતાં પોતાના પારિણામિકભાવરૂપ સ્વભાવને એક સમયમાત્ર છોડ્યો નથી. તેના સહજ જ્ઞાન, સહજ દર્શન અનાદિ-અનંત છે, તેમાં બધું ભર્યું પડ્યું છે. આવી સ્પષ્ટતા કોનાથી થઈ શકે તેમ છે ? પરમ પારિણામિકભાવ છે તે પૂજનીક છે તે એમ સૂચવે છે કે અહો ! દ્રવ્યની આવી શક્તિ સદાય છે. જીવોને અનાદિથી દષ્ટિ ઉદય ભાવ ઉપર છે તેથી તેનું લક્ષ્ય ત્યાં જતું નથી. જ્ઞાયકભાવ કહો,

ત્રિકાળી ધ્રુવ કહો, પારિણામિકભાવ કહો, કારણશુદ્ધપર્યાય કહો તે બધું એક જ છે. તેની જુદી દષ્ટિ કરવી પડતી નથી. કારણશુદ્ધ પર્યાય ગંભીર છે, સૂક્ષ્મ છે, તત્ત્વ સાથે તે વણાયેલી છે. પૂજનીક છે એ તો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ ચોખ્ખું કર્યું. નહીં તો અમારી તો એમાં ક્યાં ચાંચ ડૂબે તેમ હતી. એ તો જ્યારે જે કાંઈ કહે તે જાણે નવું નવું જ લાગે. અંદરથી ઘોળી ઘોળીને તત્ત્વની સ્પષ્ટતા કર્યા જ કરે. કેટલા પ્રમોદથી ઊછળી ઊછળીને સમજાવે છે. તેમને શ્રુતની ધારા જ કોઈ જુદી જ છે. જાણે કોઈ મોટા આચાર્ય ઉપદેશ આપતા હોય તેમ દષ્ટિના વિષયનો અપૂર્વ ખુલાસો થતો. ૮.

આચાર્યના શબ્દશબ્દની તેમને અત્યંત ગંભીરતા અને ગહનતા લાગતી હતી. એક શબ્દ પાછળ શું કારણ છે, તેમ કારણ ગોતીને તેનો અર્થ ખોલતા હતા. બધાં શાસ્ત્રોના અર્થ ખુલ્લું કરવાની તેમની સૂક્ષ્મતા, આંતરદષ્ટિ કરીને તેવા અર્થ કરવાની જ કોઈની ક્યાં શક્તિ હતી ? અધ્યાત્મમાં અર્થ કરવાની તેમની શૈલી જ કોઈ જુદી. પ્રમાણ, નયો, સ્યાદાદ વગેરે જે અધરી શાસ્ત્રની કથનશૈલી, તે જીવોને તેમના પ્રતાપે સમજવી સરળ થઈ ગઈ. બધું અંતર ખોલીને કહેતા હતા. શાસ્ત્ર બધાં સમજવાનાં અત્યારે જે સહેલાં થઈ પડ્યાં છે તે બધો પ્રતાપ પૂજ્ય ગુરુદેવનો છે. કોઈને સમયસારના આવા અધ્યાત્મના અર્થો કરતાં ક્યાં આવડતું હતું. દષ્ટાંત બધા આત્મા તરફ ઉતારતા. અધ્યાત્મની તેમની શૈલી જ કોઈ જુદી ! અદ્ભૂત શૈલી. તેમાં તેઓ એકદમ રંગાઈ જતા. ૯.

આ સોનગઢ બધાનું છે, બધા એક જ ગુરુના ભક્તો છે. ૧૦.

આ તો હજુ સાક્ષાત્ બોલતું તીર્થ છે. ગુરુદેવની વાણી ટેપમાં ગુંજી રહી છે. તીર્થોમાં જાય છે ત્યાં બીજું શું હોય છે ! અહીં તો ગુરુદેવની વાણીના ગુંજારવ તાજા છે, વાણીના પડઘા પડી રહ્યા છે, તેમનાં પગલાંનાં સ્મરણો તાજાં છે. જાણે જીવંત મૂર્તિ સાક્ષાત્ બિરાજી રહી હોય ! એવું હજુ હૃદયમાં લાગે છે. જો હૃદયને પલટાવી નાખીયે તો ગુરુદેવ વિહારમાં ગયા છે એમ લાગે. આ પંચમકાળમાં આ ભરતક્ષેત્રમાં આવા મહાપુરુષ ક્યાંથી ! ગુરુદેવ ગયા તે તો મોટી વાત થઈ ગઈ છે. ગુરુદેવ જેવું કોઈ છે નહીં. ૧૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવની શ્રુતની ધારા વરસે છે. લોકોનાં ટોળેટોળાં તે દિવ્ય વાણી સાંભળવા ભેગાં થાય છે. ઘેર ઘેર લોકો આત્માની ચર્ચા કરે છે. આ બધું ચમત્કારી લાગે છે ! આવું તત્ત્વ કહેનાર પુરુષ કોણ છે ? એ પુરુષ છે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી ! ૧૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી દ્રવ્ય-દષ્ટિની વાત કેટલી નિઃશંકતાથી જોરદાર કરે છે. તેથી તેમનું તીર્થકરનું દ્રવ્ય નક્કી થાય છે. વર્તમાનમાં કેટલો પ્રભાવ દેખાય છે. દ્રવ્યદષ્ટિનો વિષય આવે ત્યારે ઊછળી જાય છે. ૧૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે જીવનનો પલટો થયો. ચૈતન્યમય જીવન જોતું હતું તે થયું. પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે માર્ગ મળ્યો. તેથી ધારા ચાલે છે, નહિતર ધારા ક્યાંથી ચાલે ! પૂજ્ય ગુરુદેવે ચૈતન્યનું જીવન આપ્યું. અંધારામાંથી પ્રકાશમાં લાવ્યા. નિષ્ક્રિય સ્વભાવ આત્માનો તેના પર દષ્ટિ થઈ આ બધો પ્રતાપ ગુરુદેવનો છે. ૧૪.

પૂજ્ય ગુરુદેવ પધારે ત્યાં બધાના પ્રમાદ ઊડી જાય ને ભાવમાં

ફેર પડી જાય. પૂજ્ય ગુરુદેવ માર્ગ-પ્રકાશક હતા. પૂજ્ય ગુરુદેવ કહેતા જે વાંચ્યું હોય સાંભળ્યું હોય તે ઓગાળવું. ગુરુદેવનો પ્રભાવનાનો યોગ બહુ ને વાણી સાત્તિશય હતી, બધાને ઊગરવાનો આરો મળ્યો. પૂજ્ય ગુરુદેવ જાગ્યા પછી બધાંનું જીવન શરૂ થયું. ૧૫.

ગુરુદેવ તો કલ્પવૃક્ષ હતા. બીજું કલ્પવૃક્ષ ચૈતન્યદેવ છે. ગુરુદેવે તે કલ્પવૃક્ષનો માર્ગ બતાવ્યો—ચૈતન્યકલ્પવૃક્ષ, તેમાંથી બધું ફાલશે. તારી પાસે ચૈતન્ય કલ્પવૃક્ષ છે ત્યાં જા... તેને ગ્રહણ કરવાથી મનોવાંછિત સિદ્ધિ થાય છે. ૧૬.

સૌરાષ્ટ્રનો ગાજતો સિંહ, તેના જેવું કોઈ ન હતું. વ્યાખ્યાનની રેલમછેલ કરતા હતા. અહીં સોનગઢના એક ખૂણામાં હીરાભાઈના બંગલે પરિવર્તન કર્યું. શરૂઆતમાં થોડા માણસો વ્યાખ્યાનમાં આવતા હતા. પછી તોબધાને થયું કે ગુરુદેવે જે કર્યું છે તે સાચું જ કર્યું છે. એટલે ગુરુદેવની પાછળ ટોળેટોળાં આવવા લાગ્યાં.

આ પંચમકાળમાં જેણે ગુરુદેવની વાણી સાંભળી તે ભાગ્યાશાળી અને ગુરુદેવે આ પંચમકાળમાં પધારી જીવોને ભાગ્યાશાળી બનાવ્યા હતા. ૧૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવનો લાભ જુદો જ હતો. વર્ષો સુધી બધાને લાભ મળ્યો. વૈશાખ સુદ-૨નું મંગલ સુપ્રભાત...લોકો હજારોની સંખ્યામાં જન્મ-વધાઈ લઈ આવતા. જેમ ભગવાન માતાના ગર્ભમાં પધારે, નગરી આખી સોનાની થઈ જાય તેમ ગુરુદેવ સાક્ષાત્ જ્યાં પધારે તે નગરી આખી જુદી થઈ જાય. ગુરુદેવ જે નગરમાં જાય તે નગરી મંગલ મંગલ થઈ જાય. રસ્તામાં

મંગલ મંગલ, તે ઘરમાં મંગલ મંગલ થઈ જાય. જ્યાં પધારે ત્યાં ચારેકોર માણસોના ટોળેટોળાં દેખાય. તે મંડપ જુદો જ લાગે, પણ જ્યાં ગુરુદેવ પાટ પર પધારે ત્યારે મંડપની શોભા જ જુદી થઈ જાય. પુણ્ય-પવિત્રતા બંને ભેગાં હતાં. ભરતક્ષેત્ર શોભાયમાન હતું. તે પૂજ્ય ગુરુદેવથી જ. ૧૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ તો અમૃતવાણીના ધોધના વરસાવ્યા છે. માર્ગ તો પૂરેપૂરો સ્પષ્ટ કરી ખુલ્લો જ કરી દીધો છે. અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની વાણી જ અદ્ભૂત કે સાંભળવા માત્રથી જ ભેદજ્ઞાનની ધારા ઊપડે, સાંભળતાં વેંત જ ભેદજ્ઞાન થઈ જાય એવી છે. કોઈને પૂછવા જવું પડે જ નહીં. જો ખરેખર પોતાની પાત્રતા અને તૈયારી હોય તો કામ કરી લ્યે છે. બાકી કરવાનું તો પોતાને જ છે. બધાંને એક જ કામ કરવાનું છે કે આ આત્મા પરથી અને વિભાવથી જુદો છે. તેથી પરદ્રવ્યનો અને વિભાવનો અકર્તા છે અર્થાત્ પોતાના જ્ઞાન ને આનંદ સ્વભાવનો જ માત્ર કર્તા છે કારણ કે પોતે અનાદિથી સદાય શુદ્ધ છે, સિદ્ધ સ્વભાવી સ્વયંસિદ્ધ છે, અશુદ્ધતા તો ઉપર ઉપર છે, અશુદ્ધતાનો એક અંશ પણ દ્રવ્યમાં પ્રવેશ્યો જ નથી, પ્રસર્યો જ નથી, જો થોડો ભાગ પણ અશુદ્ધ થયો હોય તો એટલી અશુદ્ધતા ટળી શકે જ નહિ; માટે દ્રવ્ય તો આખેઆખું શુદ્ધ જ છે તેનો સ્વીકાર કર. કહો ! આવી વાત, આવી સ્પષ્ટતા પૂજ્ય ગુરુદેવ વિના કોણે કરી છે ? કોણ કરી શકે તેમ હતું ? બધો ઉપકાર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો જ છે. ૧૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણીની ગર્જનાથી ગુંજન સોનગઢ બોલતું તીર્થ છે. પૂજ્ય ગુરુદેવનો પ્રભાવનાનો ઉદય કોઈ અપૂર્વ.... પરમાગમમંદિરની

પ્રતિષ્ઠા... મહાવીર ભગવાન પધાર્યા, જાણે ઉત્સવ લઈને આવ્યા હોય. ૨૫૦૦મો નિર્વાણ મહોત્સવ... ગામોગામ ઉત્સવ થતો. ધર્મચક્ર ગામેગામ નીકળ્યાં.... ધર્મચક્ર જાણે ભગવાન સાથે હોય અને વિહાર કરતું હોય તેવું લાગતું. પ્રભાતફેરી નીકળતી. પરમાગમમંદિરમાં ભજનની રેકોર્ડ વાગ્યા જ કરતી. ભગવાન ધ્વનિ સાથે લઈને આવ્યા ને શ્રુત પણ સાથે લઈને આવ્યા. ભગવાન વિહાર કરતાં, દિવ્યધ્વનિ છૂટતી હોય તેમ વાણી લઈને સોનગઢમાં પધાર્યા અને એ વાણી ભીંતમાં કોતરાઈ ગઈ. કર્તા-કર્મ, શ્લેષ-શાયક બધું ધ્વનિરૂપે ભીંતમાં ચોંટી ગયું. ભગવાનની વાણી અહીં આવી સ્થિર થઈ ગઈ. પરમાગમને આવું સ્પષ્ટ ને ખૂલ્લું કરનાર ગુરુદેવ જ છે.

અત્યારે પૂજ્ય ગુરુદેવ જ્ઞાતા-જ્ઞાતાના પોકાર કરે છે. બધાનો ફેંસલો કરીને સીધા રસ્તે, વિકલ્પ વગરનો નિર્વિકલ્પ આત્મા બતાવે છે. ૨૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવ કહેતા હતા કે બધાએ આત્માનું જ કરવાનું છે. ગુરુદેવનો જ બધો પ્રતાપ છે. ગુરુદેવના ચરણે આવ્યા, જેણે તત્ત્વ સમજીને ગુરુદેવને અંતરથી ગ્રહણ કર્યા એની વૃદ્ધિ થયા વગર રહેતી નથી. ગુરુદેવ કોઈ અપૂર્વ હતા. એ ભાવિ તીર્થકરનું દ્રવ્ય આ પંચમકાળમાં આપણને અહીં મળ્યું હતું. એમની વાણી પાછળ ચૈતન્ય ચમત્કાર દેખાતો હતો. બધાનાં ચૈતન્ય જાગી ઊઠે એવી અપૂર્વ વાણી હતી. અંદર આત્મસ્વરૂપની સમજણના મહિમા સહિત જેણે (ગુરુદેવને) ગ્રહણ કર્યા એનો બેડો પાર થયા વિના રહેશે નહીં. ૨૧.

ગુરુદેવને તો તીર્થકરની દિવ્યધ્વનિનો નમૂનો-અંશ તરીકે વર્તમાનમાં પ્રાપ્ત થયો છે. સભામાં દિવ્યધ્વનિનો ખુલાસો મુખકમળથી નીકળે છે

કે સર્વાંગેથી ? ત્યારે કહેલ કે દિવ્યધ્વનિનો અનુભવ પણ નમૂનારૂપે થયો છે. ત્રણ વખત ઐં આવ્યો હતો.

જ્યારે જયપુરથી સીમંધર ભગવાન સોનગઢ પધાર્યા ત્યારે પૂજ્ય ગુરુદેવ બધાને ભગવાન દેખાડતા-અહોહો... અહાહાહા... એમ થતું. બધાને કહે કે હાલો મારા ભગવાન દેખાડું. હજુ પ્રતિષ્ઠા થઈ ન હતી પણ રૂમમાં ભગવાન પાસે બેસીને ગાતા હતા-

“અમીય ભરી મૂરતિ રચી રે, ઉપમા ન ઘટે કોય,
શાંત સુધારસ ઝીલતી રે, નીરખત તૃપ્તિ ન હોય,
સીમંધર જિન દીઠા લોચણ આજ.”

ગુરુદેવને ખૂબ જ ઉમંગ-ઉલ્લાસ હતો.

ગુરુદેવની વાણીનો ધોધ એવો વહે છે કે જો આત્માનું કરે તો ભવનો અભાવ થઈ જાય.

ગુરુદેવ સાથે યાત્રા પણ કેટલી ! આ પૂજ્ય ગુરુદેવનો તીર્થંકરનો પૂર્વ ભવ છે. પુરાણમાં આ બધું સુવર્ણ અક્ષરે લખાશે. ભરતક્ષેત્રમાં આવીને ધર્મનો ઉદ્યોત કર્યો છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવ શાશ્વત બિરાજો ને જગતના જીવો પર તેમની છાયા અમર તપો. તીર્થંકર ભગવાન વિચરતા હોય અને તેમને જેમ વાણીનો યોગ હોય, અને તે વાણી છૂટ્યા જ કરે તેવો યોગ હોય છે. તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવની એકધારાં ૪૦ વર્ષથી આ વાણી એક ક્ષેત્રમાં વરસે છે. લોકોનાં ભાગ્ય છે તેથી વિહાર થાય છે ને અદ્ભુત વાણી વરસે છે. ૨૨.

ગુરુદેવ બોલાવે તો એમ થઈ જાય કે આપણે કૃતકૃત્ય થઈ ગયા. આવી અપૂર્વ વાણી મળી, આહારદાન આદિના લાભ મળ્યાં, ગુરુદેવની

વાણીએ બધાંનું જીવન અપૂર્વ બનાવ્યું. બધાંના હૃદયમાં ગ્રહણ થયું તે છૂટે નહીં. હૃદયમાં જે હૂંફ ચડી ચડી છે તે ઊતરે નહિ. સંસારનો રસ ઊતર્યો હવે લાગે નહિ. હજુ અંદર અમૃત મળ્યું નથી. અમૃતના છાંટણા પડ્યા તેની મહિમા ને મહિમામાં ઝેર ઊતરી ગયાં. શાક્ષાત્ પ્રગટ્યું નથી પણ કિનારા આવી ગયા. ગુરુદેવની વાણીએ શું શું કામ કર્યું છે ! ક્યાં સંસારમાં રચ્યા-પચ્યા, ક્રિયાકાંડમાં ધર્મ માનતા એ બધું છૂટી ગયું ને એકત્વબુદ્ધિનો રસ પાતળો પડી ગયો. ૨૩.

મનુષ્યભવનો કાળ તો એકદમ ટૂંકો છે. પુણ્ય-પાપનાં ચક્ર ચાલ્યા કરે છે. પૂજ્ય ગુરુદેવ અત્રે બિરાજતા હતા ત્યારે અહીંયાં ચોથો કાળ હતો. અત્યારે આ કાળમાં આત્માનું આરાધન કરે અને શુદ્ધાત્માનું શરણ લે તો ગુરુદેવનો સાથ મળી જાય. શુદ્ધાત્માને ગ્રહણ કરે તો ગુરુદેવ સાથે જ છે. ૨૪

સ્વભાવની વાર્તા દુર્લભ થઈ પડી હતી. ગુરુદેવના પ્રતાપે સુલભ થઈ પડી છે. આવી અનુભૂતિ કરવી તે પોતાના હાથની, પોતાના પુરુષાર્થની વાત છે. ગુરુદેવે અમૃતના ધોધ વરસાવ્યા, અમૃતધારા વરસાવી, ચારેકોર અમૃતધારા વરસાવી છે. ઝીણી ધાર નથી વરસાવી, આ તો અમૃતધારા મુશળધાર વર્ષાવી છે. એકદમ બધા પાંગરી-ખીલી ઊઠે તેવી મુશળધાર વરસાવી છે. હવે પોતાની તૈયારી જોઈએ. ૨૫.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી તરતા પુરુષ હતા. પોતે તરવેયા. પોતે પોતાથી જ તર્યા અને અન્ય સૌને તારવા માટે જબ્બર પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો. જરાપણ કંટાળો નહીં. બારે માસ દરરોજ બે વખત પ્રવચન, રાત્રે

તત્ત્વચર્યા— ૪૫ વર્ષ સુધી દરરોજનો નિયમિત આ જ કાર્યક્રમ. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ જે માર્ગ પ્રકાશ્યો તે જ માર્ગે ચાલવાનું છે.

અહો ! પૂજ્યશ્રીએ યાત્રાઓ કરાવી, કેમ કરવી તે સાથે રહીને બતાવ્યું-સમજાવ્યું. પંચકલ્યાણક ઉત્સવો-પ્રતિષ્ઠાઓ, મુનિ ભગવંતોના દીક્ષાસમયનો વૈરાગ્ય-આહારવિધિ મુનિવરોની દિનચર્યા, મુનિદશાની સાચી ઓળખાણ, શ્રાવકપણાને યોગ્ય પરિણામધારા, જિનેન્દ્રપ્રતિમાનાં દર્શન-પૂજન-સ્તુતિ-સ્તવન કેવાં હોય, તે બધું બહારનું તેમજ શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ ચૈતન્યનું ચિંતવન-મનન કેવું હોય તે બધું અંદરનું ચૈતન્ય તત્ત્વ-જેમ અરીસામાં મોઢું દેખાય તેમ હથેળીમાં આંબળાની માફક બતાવતા હતા. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ આત્માને ઓળખાવ્યો, સમ્યક્દર્શનનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ સમજાવ્યું, અંશે પરિણમતી સ્થિર પરિણતિ બતાવી. જીવ ગમે ત્યાં બહાર અટકતો હોય તો ત્યાંથી પાછો વાળી સ્પષ્ટ માર્ગ બતાવ્યો છે.

અહો ! દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય-ઉપાદાન-નિમિત્તનો મેળ-નિમિત્ત-નૈમિત્તિક સંબંધ દેશવ્રત-મહાવ્રત નિશ્ચયવ્યવહાર સમ્યક્-ચારિત્રસ્વરૂપ લીનતા-કેવળજ્ઞાન અને સિદ્ધદશા સુધીની બધી રીતે આત્માની કેવી કેવી દશા હોય તે બધું પ્રત્યક્ષ બતાવ્યું છે. હવે તો જે કંઈ બાકી છે તે પોતાની જ ખામી છે, પોતાનો જ પ્રમાદ છે. માટે જો પોતે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના ઉપદેશથી કંઈક ભીંજાણો હોય તો શું કરવું તે પોતાની જ જવાબદારી છે, પોતાના હાથની જ વાત છે— માટે સત્વરે પુરુષાર્થ ઉપાડી કામ કરી લેવા જેવું છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ જીવનમાં માત્ર એક શુદ્ધાત્માને ઓળખવાનું અને ઓળખીને સ્વાધીન સ્વાનુભૂતિ પ્રગટ કરવાનું કહ્યું છે. અરે ચૈતન્ય ભગવાન તો તું પોતે જ છો, એ તો તારી પાસે જ છે, માત્ર વિભાવ સ્વભાવની રચિમાં દષ્ટિમાં તને તે દેખાતો નથી, તને દેખવાનો તું પ્રયત્ન

કરતો નથી તેથી મહાઆશ્ચર્યકારી મહાપ્રતાપી એવા તારા આત્માને તું દેખતો નથી. ૨૬.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પ્રતાપે જુઓને ઈલેક્ટ્રીક સાધનોની શોધખોળ થઈ ગઈ કે જેથી ઘેર ઘેર ગુરુદેવશ્રીનાં પ્રવચનોની હજારો વિડિયો કેસેટ અને લાખો ટેપ કેસેટો વસાવાઈ ગઈ છે અને નિયમિત લોકો ઉત્સાહથી દરરોજ સાંભળે જ છે, જુએ છે. ટેપ રેકોર્ડિંગમાં ગુરુદેવશ્રીને બોલતા સાંભળીએ કે વિડિયો કેસેટમાં તેમની મુખમુદ્રા દેખીને ત્યારે જાણે સાક્ષાત્ ગુરુદેવશ્રી આપણી સમક્ષ હાજર છે, તેમાં પણ સ્વાધ્યાય મંદિરમાં પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના દીર્ઘકાળનો નિવાસ હોવાથી તેમની વાણીનો ટોન જાણે યથાતથ્ય જળવાઈ રહ્યો છે, સંભાળઈ રહ્યો છે. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના સાંનિધ્યમાં ઊજવાયેલા પ્રતિષ્ઠા, ઉત્સવો, યાત્રા-પ્રવાસો, શિક્ષણ-શિબિરો, ધવલના શાસ્ત્રો, અનેક આચાર્ય ભગવંતોના વૈરાગ્યમય સત્યદષ્ટિપોષક સિદ્ધાંતો દષ્ટાંતો અપૂર્વ રીતે બહાર આવ્યા, તે બધો પ્રતાપ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો જ છે. ૨૭.

સમયસાર પહેલાં જોયું ત્યારે ચાંચ ડૂબતી ન હતી. ગંભીર ઘણું લાગતું તે ગુરુદેવે સમજાવ્યું. દિગંબર ધર્મ સત્ય છે એમ સચોટપણે ગુરુદેવે જ દર્શાવ્યું છે. ગુરુએ માર્ગ દેખાડ્યો છે. બુદ્ધિથી આગળ વિચારીએ, અંદર ગ્રહણ કરીએ પણ સ્પષ્ટ માર્ગ, સત્ય માર્ગ ચોખ્ખે ચોખ્ખો ગુરુદેવે જ દર્શાવ્યો છે. ૨૮.

ગુરુદેવની શ્રુતની શૈલી ગજબ છે. તેમાં નિશ્ચય-વ્યવહાર, અસ્તિ-નાસ્તિ, ઉપાદાન-નિમિત્ત બધું જ ગુરુદેવે સમજાવ્યું છે. એક દ્રવ્ય બીજા

દ્રવ્યનું કરે નહિ, દિગંબર ધર્મથી જ મોક્ષ છે. બધો ખુલાસો કર્યો. મુક્તિનો માર્ગ ગુરુદેવે સ્પષ્ટ કર્યો. શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીના કેટલાક અર્થો પૂજ્ય ગુરુદેવે ખુલ્લા કરી સમજાવ્યા. તીર્થંકર ભગવાનની જેમ માર્ગ પ્રકાશ્યો... શ્રુતની ધારા જુદી જ...

મને (પૂજ્ય બેનશ્રી) તત્ત્વની ઝંખના ઘણી, અંદરથી પોકાર આવતો પણ માર્ગની સ્પષ્ટતા તો ગુરુદેવે જ કરી. જેનાથી ઉપકાર થયો હોય તેનું નામ કેમ ભુલાય ! ૨૯.

સંસારનો રસ ઊતરી ગયો પણ શુભનો રસ (રુચિ) પણ બધાંને ઊતરી ગયો. ગુરુદેવે એવી દૃઢ શ્રદ્ધા કરાવી છે ને વારંવાર એક આત્મા ઘૂંટાવ્યો છે, “તું ભગવાન છો, તું પરમાત્મા છો” એ બોલે તો બધાંનાં કાળજાં હલબલાવી નાખ્યાં છે. સંસારના રસ ઢીલા કરાવ્યા ને અંદર મજબૂત કરાવ્યું. આત્માની મહિમા કરાવી દીધી. ઘૂંટાવી ઘૂંટાવીને મહિમા કરાવી. એવી મહિમાથી બોલે કે ગમે તેટલીવાર સાંભળીએ તો નવું નવું લાગે, ને ફરી બોલે તો પણ ગમે. ૩૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણી, એમની મુદ્રા, એમની ચાલ બધું જ જુદું... ચાલ ધીમી પણ હાથીની જેવી... પગલાં એવાં મોટાં પડે કે સાથે ચાલનાર પહોંચી ન શકે. તેમનું શરીર જાણે આત્મા બતાવતું હોય ! મુદ્રા જોઈને આ મહાપુરુષ છે તેમ લાગે. હાસ્યતો એવું નિર્દોષ જાણે પ્રફુલ્લિતતા દેખાઈ આવે. અધ્યાત્મનું તેજ શરીરમાં તરવરતું લાગે ! ગુરુદેવ જાણે દિવ્યપુરુષ હોય તેવું તેજ હતું. ૩૧.

આવો ધોધમાર ઉપદેશ મળવો તે જીવનનું મહાભાગ્ય છે. હવે

વારંવાર લઢન કરીને પ્રાપ્તિ થાય એવું ધ્યેય હોવું જોઈએ. ઉપદેશમાં બધું આવી જતું હતું. ગુરુદેવમાં બધું સમાઈ જતું હતું. સૌરાષ્ટ્રમાં સીમંધર ભગવાન પધાર્યા ત્યારે સાક્ષાત્ પધાર્યા હોય એવું લાગતું હતું. ગુરુદેવના યુગમાં પૂર્વે જાણવામાં ન આવ્યા હોય એવા નવીન નવીન પ્રસંગ બની ગયા. ગુરુદેવ પ્રધાન પુરુષ જાગ્યા તેની સાથે બધા હોય. ચક્રવર્તીની સાથે બધું હોય. બધાં રત્નો હોય, સેનાપતિ વગેરેહોય, તેમ ગુરુદેવ મહાપુરુષ જાગ્યા તેની સાથે બધું હોય, રામજીભાઈ વગેરે હતા. ગુરુદેવનો પ્રતાપ છે. આખું હિન્દુસ્તાન જાગૃત થયું. આત્મા શબ્દ કોણ જાણતું હતું, એ ભાષા પણ ક્યાં હતી તો ભાવની ક્યાંથી ખબર હોય. બધાને અંતરદષ્ટિ આપી, હૃદયપલટો થયો. ૩૨.

દિવ્યધ્વનિ કેવી છે ! સમુદ્રમાં મેરુ પર્વતથી મંથન કરીને જે તત્ત્વ આવે, અવાજ આવે તેવો ગંભીર તમારી વાણીનો ધ્વનિ છે, અમૃત જ છે, જાગૃતના જીવોના વિષને ઝેરને તોડી નાખે છે. શ્રોતાને મુગ્ધ કરનારી દિવ્યવાણી છે, એવી ચારે બાજુ પ્રકાશ કરનારી આપની વાણી છે. આ ગુરુવાણીને શું ઉપમા આપવી ? તેવી અનુપમ ગુરુવાણી છે. હે ગુરુદેવ ! તમારા જ્ઞાનને શું ઉપમા આપવી ! ૩૩.

ગુરુદેવે એટલી સ્પષ્ટ વાત કરીને નિરંતર વાણીનો વરસાદ વરસાવ્યો છે. જીવોને કાળજામાં ગરી જાય એવો વાણીનો વરસાદ વરસાવ્યો છે. સૂતાને જાગૃત કર્યા, સામેથી કહેતા જાગ રે...જાગ....વારંવાર એકની એક વાત પીરસતા હતા, બીજાની આળસ ને નિદ્રા ઊડી જાય. બધા ટાઈમસર પ્રવચનમાં જતાં, આ તો સમોસરણ હતું. ૩૪.

સમયસાર તે સમયસાર, તેના જેવું સર્વોત્કૃષ્ટ બીજું કોઈ નથી. ગુરુદેવ તે ગુરુદેવ જ હતા. તેમના જેવું કોણ થાય ? સમયસાર તે તો સમયસાર જ છે. ગુરુદેવની જેમ આહા કરનાર પણ બીજું કોઈ નથી. એક જગતચક્ષુ સમયસાર, તેમ બીજા જગતચક્ષુ ગુરુદેવ. સમયસારને બતાવનારા તે એક, તેમના જેવું બીજું કોઈ નહીં. ૩૫.

અંદરમાં ખુમારી ચડવી જોઈએ કે આપણા ગુરુદેવ કેવા હતા ! તેમનાથી કેવું મળ્યું છે. કોઈને ન મળે તેવું આપણને મળ્યું છે. તેની ખુમારી પૂર્વક શ્રુતના વાંચન-વિચાર કરે તો (બીજું કંઈ યાદ પણ ન આવે.) ગુરુદેવ કેવું આપીને ગયા છે તે લક્ષમાં લેતો નથી ને આમથી આમ વિકલ્પ કર્યા કરે છે. આ તત્ત્વની તો ખુમારી રહેવી જોઈએ. ગુરુદેવ આપણને દ્રવ્યદષ્ટિ શીખવી ગયા છે. આત્માને ઊર્ધ્વ રાખવાનું શીખવાડ્યું છે. ૩૬.

આવા પંચમકાળમાં આવો યોગ બનવો અસંભવિત જ ગણાય તેવા કાળમાં પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો વિહાર ગામેગામ મુખ્ય શહેરો તથા તીર્થસ્થાનોમાં થયો. તે વખતે જૈન જૈનેતર દરેક માનવ સમુદાયનો ગુરુદેવશ્રીના દર્શન માટે, સ્વાગત માટે, તેમની વાણી સાંભળવા માટે કોઈ અનેરો ઉત્સાહ હતો. જ્યાં જ્યાં ગુરુદેવશ્રી પધારે ત્યારે સમુદમાં સંઘજમણ, પુસ્તકોની પ્રભાવના, વાસણોની લ્હાણી, રંગોળી કાઢે, રોશની કરે. દક્ષિણમાં તો પૂજ્યશ્રીની આરતી ઉતારે. પંડિતો ત્યાગીઓ, દિંગબર મુનિઓ, ભણેલા ગણેલા જજો, ડોકટરો, વકીલો, પ્રતિષ્ઠત શહેરી આગેવાનો, રાજા મહારાજાઓ, અરે ગવર્નરો, પ્રમુખ વ્યક્તિઓ વણનોતર્યે તેમનું પ્રવચન સાંભળવા આવે જ. સં. ૨૦૧૩ અને સં. ૨૦૧૫ની સાલ

તો સ્વાગત અને અભિનંદનોની વર્ષા સહિત જબ્બર પ્રભાવનાનો કાળ પ્રસર્યો હતો. જેમણે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનાં પ્રથમ જ દર્શન કર્યા તેને તો દેખતાંવેંત એમ થાય કે અહો ! કોઈ મહાપુરુષ લાગે છે. એ રીતે ગુરુદેવશ્રી જ્યાં પધારે ત્યાં માણસો તો, જાણે મહાસાગર ઊછળી પડે તેમ ટોળાંનાં ટોળાં તેમને સાંભળવા ઊમટી પડતાં. અત્યારે તો જેમણે ભલે ગુરુદેવશ્રીને પ્રત્યક્ષ જોયા ન હોય તો પણ આ સોનગઢમાં આવતાં વેંત જ શાંતિ-શાંતિની જ ભાવના જાગે. અહીંના કણેકણમાં શાંતિ જ છવાઈ ગઈ છે. ૩૭.

ગમે તેવા આકરા પુણ્ય-પાપના ઉદયરૂપ સંયોગોમાં શુભાશુભ પરિણામ વખતે સમતા-શાંતિ કેમ રાખવી તે બધું ગુરુદેવશ્રીએ જ બતાવ્યું છે. ગુરુદેવશ્રી જ આપણું સર્વસ્વ છે. અત્યારે કોઈ કહે કે આમણે આમ કર્યું, આમણે આવું કર્યું ત્યારે મને તો એમ જ થાય છે કે કોઈએ કાંઈ કર્યું જ નથી. આ બધું ચારે તરફ જે કાંઈ થયેલું કે થતું દેખાય છે તે બધો માત્ર પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો જ પ્રતાપ છે, પ્રભાવ છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી પ્રતિદિન ફરમાવતા હતા કે અરે ભાઈ ! તું તો જ્ઞાતાસ્વરૂપ છો, જ્ઞાયકદેવ છો, જાણનાર તત્ત્વ છો, જ્ઞાયક કાંઈ લૂખો કે ખાલી નથી, તે તો અનંતી અપૂર્વતાથી ભરેલો છે. આવી અપૂર્વ વાણી ગુરુદેવશ્રીની હતી. જગતથી જુદો ચૈતન્ય શિરોમણિ ચૈતન્યદેવ કોઈ અનુપમ છે તેને આ જગતની કોઈ ઉપમા ઘટી શકતી નથી.

આમ સાંભળીને જેને કાંઈક જિજ્ઞાસા થાય કે અહો ! આવો ચૈતન્યસ્વભાવ મને ક્યારે પ્રાપ્ત થાય, કેમ પ્રાપ્ત થાય, તેને આગળ વધવાનો અવસર છે.

ગુરુદેવશ્રીએ જે જે વખતે જે કાંઈ કહ્યું હોય તેનો અપૂર્વતાથી

વારંવાર (યથાર્થ) મહિમા આવવો જોઈએ, આશ્ચર્ય રહેવું જોઈએ. મને બરાબર સમજાઈ ગયું છે, આવડી ગયું છે, એમ જાણપણાની હૂંફમાં તણાઈ જવું જોઈએ નહિ. એમ થવાથી તત્ત્વનો નિર્ણય લૂખો થઈ જવાનો પ્રસંગ બને છે. દરેક કાર્યમાં પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો અનહદ ઉપકાર અંતરમાં છવાઈ જવો જોઈએ. એ પણ માર્ગપ્રાપ્તિનો ક્રમ છે. ૩૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવ (સ્થાનકવાસી) સંપ્રદાયમાં આહાર લેવા માટે જ્યારે નીકળતા ત્યારે માણસો ઘરે ઘરે બારણે ઊભા હોય, જાણે મુનિરાજના આહારદાનની રાહ જોતા હોય તેવું લાગે. નિસ્પૃહ રીતે રસ્તા પર ગુરુદેવ ચાલ્યા જતા હોય તે દેખાવ સરસ લાગતો હતો.

અહીં સોનગઢમાં પણ વર્ષો સુધી સમિતિમાં તેમ જ મંડળમાં વ્હોરવા પધારતા. પછી શિખરજીની યાત્રાનું જવાનું નક્કી થયું પછી પાતરાં ને વહોરવાનું બંધ થયું. દિગંબર ત્યાગી તથા બીજા કોઈ બંગલે જમાડતા હતા ત્યારે ગુરુદેવને જમાડવાનું તથા જમતા હોય તે દશ્ય જોવાની ખૂબ ભાવના થતી ને મનમાં થતું કે આ કેવું સરસ લાગે છે ! આ કાયમ ટકી રહે તો સારું ! પછી તો આ લાભ બધાંને સહેજે મળે છે. ૩૯.

ચકવર્તી દેશોદેશમાં વિજય કરવા જાય છે. રાજ્ય માટે જાય છે ને ચકવર્તી થાય છે. તે તો રાજ્યકી, પૂજ્ય ગુરુદેવ તો ધર્મચકી છે. ધર્મધ્વજને દેશોદેશોમાં ફરકાવે છે. જ્યાં જ્યાં પધારે ત્યાં મુમુક્ષુઓનાં ટોળેટોળાં... પૂજ્ય ગુરુદેવ ધર્મની પ્રભાવના કરવા જાય છે. ચોથાકાળમાં તો પંચકલ્યાણક પ્રત્યક્ષ જોવા મળતાં પણ વર્તમાનમાં પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે સ્થાપના તરીકે ઘણા પંચકલ્યાણક જોવા મળે છે. તે ભાગ્ય પણ ક્યાંથી ! ૪૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવ કહેતા કે જ્ઞાન અને શ્રદ્ધાનો સમય એક જ છે અને શાસ્ત્રમાં પણ એમ જ આવે છે.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પ્રતાપે વારંવાર એક શુદ્ધાત્માનું જ ગુંજન ગાજતું. સમય ક્યાં પસાર થઈ ગયો તેની કાંઈ ખબર જ ન રહેતી.

અહો ! આ તો અદ્ભુત મહાપુરુષ એવા જાગ્યા છે કે બધાંને ક્યાં હતાં ને ક્યાં લાવીને અહીં સારા રસ્તે ચઢાવ્યા. કેટલો સરસ ખુલાસો દિવસમાં બબ્બેવાર થાય છે ! દરેક સિદ્ધાંતો કેટલી સૂક્ષ્મતાથી સમજાવે છે ! ૪૧.

અહો ! આવા દુષ્કર પંચમકાળે વાણી દ્વારા સત્સ્વરૂપનો ધોધ વરસાવનાર તો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી એક જ હતા. તે તો હવે ચાલ્યા ગયા, આપણે નિરાધાર થઈ ગયાં.

તેમની વાણી-શ્રવણના કાળે એ વિકલ્પ રહેતો કે:—શરીર સારું રહે તો ઠીક, ત્યારે જે રીતે બની શકે તે રીતે જોર કરીને પણ વ્યાખ્યાનશ્રવણમાં પહોંચાતું. ત્યારે આ શરીર ખાતર કંઈ ઉપચાર કરવાનો બીજો કોઈ વિકલ્પ ન આવતો. તે જોગ એટલે વાણીશ્રવણનો જોગ, હવે અત્યારે તો છે નહિ, તો પછી હવે કોના માટે વિકલ્પ કરવો ?

પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણી અદ્ભુત અને અલૌકિક હતી. ઉપદેશનું કાર્ય મારું નથી. પ્રભાવના કરનાર તો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી જ હતા, તેમ જ પ્રભાવનાનાં કાર્યો તો તેમના અતિશય પુણ્યોદયે જ થયાં છે, આપણે કોણ ?

બધા પંડિતો-ત્યાગીઓ, જિજ્ઞાસુઓને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી જવાબ એવા આપતા કે તેમના હૃદયસોંસરવટ કાળજે ઘા પડી જતા. તેઓશ્રીના હાથ

નીચે આપણે સૌ કેવા સલામત અને નિર્ભય હતા ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી જવાબ દેતા હોય ત્યારે તો વચ્ચે કોઈ બોલી શકે નહિ, કોઈને ખ્યાલમાં પણ ન હોય તેવો સ્પષ્ટ ખુલાસો કરતા. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની આપણે સૌને મોટી ઓથ હતી. તેઓ આપણા નાથ હતા. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની પ્રભાવના તો કાંઈ ઔર જ હતી, તદ્દન જુદી જ હતી. તેઓ અજોડ હતા. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી તો તીર્થંકરનું દ્રવ્ય હતા. તેમની પ્રતિભા તીર્થંકરના પુણ્ય જેવી જ હતી.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી અત્રે સોનગઢમાં બિરાજતા હતા ત્યારે કેટલો સુલભ કાળ હતો ! તેમની વાણીશ્રવણથી બધા જીવો આત્માને સમજી જાય તેવો કાળ હતો. અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ અંદર અને બહારમાં બધું દેખાડી દીધું છે. હવે તો કોઈ સ્થાનો જોવા-જાણવાની અબળખા છે જ નહીં. માત્ર અંદરમાં ઠરી જવાની જ ભાવના છે. ૪૨.

વૈશાખ વદ-૮ના દિને પૂજ્યગુરુદેવને કંઠેથી ઝંઝ ધ્વનિ આવેલ તેથી આ મંગલ દિવસે સ્વાધ્યાયમંદિરની સ્થાપના થઈ. ગુરુદેવ અહીંયાં પધાર્યા, બધાંને ખૂબ આનંદ આનંદ થતો હતો, ઉત્સવ ઊજવાયો હતો.

પૂજ્ય ગુરુદેવને (ત્યારે) ઠીક ન હોવાથી પૂછેલ કે સાહેબ ! આપને કેમ છે ? ત્યારે કહેલ કે શરીરમાં ફેરફાર લાગે તે તો પુદ્ગલ છે. અંદરમાં તો જાગૃતિજાગૃતિ પૂર્ણ જાગૃતિ છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવનું વ્યાખ્યાન એટલે બસ તેમાં આનંદધનજી આદિનાં પદ મીઠા રાગથી ગાય, ને સભા ઓલી ઊઠે. પૂજ્ય ગુરુદેવે દષ્ટિ આપીતે દષ્ટિથી પલટો ખાધો. ભરતક્ષેત્રનાં ભાગ્ય ! આ કાળે ગુરુદેવ મળ્યા, તેમના પ્રતાપે ચારે તરફ ધર્મનું વાતાવરણ જોવા મળે છે. દેશનાલબ્ધિ મળી તે ગુરુદેવનો જ ઉપકાર છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવ નિરંતર સમયસાર ગાથા ૧ થી ૧૫, ૪૭ શક્તિ, ૪૭ નય, અવ્યક્તના બોલ, ૩૨૦મી ગાથા, છ કારક આદિ તેમના જ્ઞાન-ધ્યાનનો વિષય છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવનો તો અનંત અનંત ઉપકાર છે. તેમનો ઉપકાર તો હૃદયમાં અહીંયાં કોતરાઈ ગયો છે, ધારા ટકી રહી તે તેમનો પ્રતાપ છે. ૪૩.

ગુરુદેવે બધાં વિભ્રમના વાદળાં તોડી નાખ્યાં ને સ્વભાવની દિશા કેવી હોય તે બતાવી છે. તું અંતરમાં પ્રગટ કર, તારા હાથની વાત છે. ચૈતન્યનું ચિત્ર કરીને બતાવ્યું છે. જેમ નકશો બતાવે કે આ દિશા અહીંયાં છે, આ અહીંયા છે તેમ, આ માર્ગ છે, આ જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર છે, દ્રવ્યદષ્ટિ કર, બધું ચિત્રામણ કરી બતાવ્યું છે. ઉપાદાન-નિમિત્ત, દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય, સાધ્ય-સાધકદશા, વચલો માર્ગ, મુનિદશા, કેળજ્ઞાન, સમ્યક્દર્શનથી માંડીને આખો માર્ગ ચોખ્ખો કરી બતાવ્યો છે. વિભાયના વચ્ચે કયા કયા પ્રકારો આવે છે, સ્વભાવના લક્ષણો કેવાં હોય તે બધું બતાવ્યું છે. ૪૪.

સૌરાષ્ટ્રની અંદર ગુરુદેવ બધાંના હૃદયમાં બિરાજી ગયા છે, અંતરમાં વસી ગયા છે. દિગંબર માર્ગનો પ્રચાર કર્યો છે તે બધાએ સ્વીકાર્યો છે. એમણે કીધેલા તત્ત્વનો પ્રચાર બધાં કરે છે. બધું એમણે શિખવાડ્યું છે. ગુરુદેવ કુંદકુંદ ભગવાનની કેટલી મહિમા કરે છે ! તેમના હૃદયમાં આચાર્યદેવનું અને જિનવાણીનું અપાર મહાત્મ્ય હતું. તેમનું હૃદય કૃષ્ણ હતું. તેમને કોઈ તત્ત્વનો, સત્યનો વિરોધ કરે, તેનું ખૂબ લાગે. ૪૫.

ગુરુદેવની વાણીમાં એટલું જોર હતું, એવી પ્રબળતા હતી કે લાખો-કરોડો જીવો તેમની વાણીથી દ્રવ્યદષ્ટિ તરફ જાય, તે તરફનું વલણ કરે, તે તરફથી ભાવના કરે, તેવી પરિણતિ ઊભી કરવાનું વલણ કરે. વસ્તુસ્થિતિ તો આવી છે તેમ નિર્ણય થાય છે. વાણીનો જોગ એવો થઈ ગયો. દેશ-પરદેશ ફર્યા, દષ્ટિ બધાને બતાવી કે આ રસ્તે જા... આ રસ્તે જા. કેટલાય જીવોના ઉત્પાદન-વ્યય પોતા તરફ થઈ જાય તેવી તૈયારી કરી શકે એવી દષ્ટિ ગુરુદેવે બતાવી. ૪૬.

ગુરુદેવ દ્રવ્યદષ્ટિને ખૂબ ઓપ આપતા. દ્રવ્યદષ્ટિને ઓપ દીધા વગર જીવોના ક્રિયાકાંડ છૂટતા નથી. તેના વિના ભ્રમ તૂટે નહિ. તું શુદ્ધ છો, રાગ તારામાં નથી. તેમ જોરથી કીધા વિના ફડયા ન પડે. ભેદજ્ઞાન ન થાય. એમને પોતાને અંદરથી આવતું હતું તે કહેતા હતા. તેના વિના જીવને ભેદજ્ઞાન થાય નહીં. ૪૭.

યાત્રાના પ્રસંગોમાં તો કંઈ જુદું જ લાગતું હતું. તેમાં ગુરુદેવ સાથે યાત્રા, તેની તો શું વાત ! પહેલાં યાત્રાએ નીકળ્યા ને હિન્દુસ્તાનમાં વિચર્યા તે પ્રસંગ જુદો જ હતો. યાત્રામાં ગાવાનું હોય તે ગાયનો તૈયાર કરવાનાં હોય. આવા મહાપુરુષ સાથે હોય તે ખરો પ્રસંગ... ગુરુદેવનો સાથ મળવો દોહલો છે. આવા પ્રસંગો મળ્યા તે દોહલો છે. દેવ-ગુરુનો સાથ મળવો દોહલો છે. આવા દોહલો પ્રસંગો આપણને સુલભ થઈ ગયા. અંતરમાં આત્માનો સંગને બહારમાં દેવ-ગુરુનો સંગ દોહલો છે. કોઈ મહાન પુણ્ય હોય ત્યારે આ મળે છે. ૪૮.

ગુરુદેવ જ યાદ આવ્યા કરે છે તેથી હમણાં બીજી ચર્ચા ચાલતી નથી. ગુરુદેવની મહિમા જ આવે છે.

“એકવાર બોલો ગુરુદેવ, અબોલડાં શાને લીધા છે,
બોલો બોલોને ગુરુદેવ, અબોલડાં શાને લીધા છે”

વધારે ગાઉ છું તો હૈયું ભરાઈ જાય છે ! ૪૯.

આજે ગુરુદેવે પ્રવચનમાં દીક્ષા લીધા પછી આવેલ. સ્વપ્નાની વાત કરેલ. આખા આકાશમાં શાસ્ત્રથી લખેલાં પાટિયાં છવાઈ ગયાં હતાં. તેનું માપ આરસના પાટિયાના માપ જેવડું હતું. તેનો અર્થ કે આવાં શાસ્ત્રો તમારા હૃદયમાં ઊછળવાનાં છે. તે સ્વપ્નું અત્યારે આરસમાં કોતરાઈને પરમાગમમંદિરમાં શાસ્ત્રો લખાયાં તે સ્વપ્નું સાકાર થયું.

પૂર્વના સંસ્કાર હતા તેથી બીજું સ્વપ્ન (એવું આવેલ કે) આખા આકાશમાં છઠના ચંદ્ર છવાયેલા તે ચંદ્રની સંખ્યા એક-બે નહિ પણ લાખો-કરોડો. તેનો અર્થ કરતા કે સાધકપણું છઠના ચંદ્રમાની જેમ પ્રગટશે તે પૂર્ણતા નહિ પામે. પૂનમનો ચંદ્ર અહીં નહીં થાય. ૫૦.

ગુરુદેવની વાણીથી સંસારના રસ છૂટી ગયા. જે સંસારમાં રચ્યાપચ્યાં રહેતા હતા તેના રસ છૂટી ગયાને આત્મા તરફ લાગી ગયા. આત્મા કેવો છે ? કેમ પ્રાપ્ત થાય, એ રસ લાગી ગયો. જેમ મોરલી વાગે ને સર્પના નાંગળા ઢીલા પડે એના જેવું. ગુરુદેવની વાણીની, મોરલીથી મિથ્યાત્વ ને અનંતાનુબંધીના નાંગળા ઢીલા પડી ગયા, સંસારનાં ઝેર ઉતારી દીધાં. શેઠીયાઓ, કરોડપતિઓ મોજશોખમાં રહેનારાના નાંગળા ઢીલા થઈ ગયા. બાળકથી માંડીને વૃદ્ધને, બધાંને અંદરથી લાગવામાંડયું, આ વાણી જુદી જ છે. બધાને આ અપૂર્વ વાણી સાંભળીને ભેદજ્ઞાન કરીએ, આત્મા અપૂર્વ છે, ગુણનો સાગર છે, એવું બધાંને લાગ્યું. ૫૧.

ગુરુદેવનો પ્રભાવ ચારે બાજુ હિન્દુસ્તાનમાં ફેલાયેલો છે. ગુરુદેવે

પહેલાં સંપ્રદાયમાં ત્યાગ લીધેલો, તપ કરતા, ક્રિયાઓ તો એટલી ચોખ્ખી ને કડકપણે પાળતાં, (છતાં) સંયમમાર્ગ અંતરમાં છે, વેશ તો લીધો પણ તેનું સ્વરૂપ બીજું છે; (એવું લાગતું.)

(ગુરુએ પાતરાં રંગવા કહેલ ત્યારે પોતે કહ્યું કે) પાતરાં રંગવાનું આવું હું નહીં કરું, ત્યારે ગુરુએ કહેલું, પાતરાં વિનાના ગુરુ શોધી લે, તો કુંદકુદાચાર્ય ગોતી લીધા. માર્ગ આખો ગોતી લીધો. આખી દુનિયાને બતાવ્યું કે આ માર્ગે ચાલો...આ માર્ગે ચાલો...બહારમાં ક્રિયાકાંડમાં શું રોકાયા છો ? આ માર્ગે ચાલો તેમ બતાવ્યું. ૫૨.

ગુરુદેવની વાણીનો પડકાર જ જુદો...અત્યારે તેમના આશ્રિતો વાંચે પણ એ ગુરુદેવની વાણી તો જુદી જ... સિંહગર્જના જેવી તેમની વાણીનો પડકાર, તે વાણી જુદી હતી. અત્યારે ટેપમાં ગુરુદેવની વાણી...દૂરથી તો જાણે ગુરુદેવ જ બોલે છે તેમ લાગે. ઘડીક તો ભૂલી જવાય. એમ થઈ જાય કે વ્યાખ્યાન શરૂ થઈ ગયું. વર્ષોના સંસ્કાર તેથી એમ લાગે. ગુરુદેવ છે જ એમ લાગે. તેમની વાણીએ બધાંને જીવતા રાખ્યા છે. ગુરુદેવની પ્રબળ વાણીના નિમિત્તે કાંતિ થઈ ગઈ. ગુરુદેવ સ્વયમ્ જાગ્યા ને આખા ભારતને જગાડ્યું. ખૂણેખાંચરે બધાંને જાગૃત કર્યા. ૫૩.

મોરબીમાં પૂજ્ય ગુરુદેવને સ્વપ્ન આવેલું કે પોતે મેડી ઉપર બેઠા છે, નીચે નાટક થાય છે, બધાં માણસો આવે છે. નાટકમાં આવ્યું કે ‘મારે તરી જવું છે સંસાર’ પૂજ્ય ગુરુદેવને એમ થયું કે સ્વપ્નના નાટકમાં પણ આ આવ્યું. તેથી જે ઘોલન હોય તેનાં સ્વપ્નાં આવે. તેમને ભવનો અભાવ થઈ ગયો તેથી સ્વપ્નાં પણ ભવનો અભાવ સૂચવતાં જ આવે. ૫૪.

ચૈતન્ય આખો જ્ઞાનનો સાગર, આનંદનો સાગર, શુદ્ધતાથી ભરેલો છે. તેમ તેને ઓળખાવનાર ગુરુદેવ હતા. ચૈતન્યની વાર્તા, શુદ્ધાત્માની વાર્તા ગુરુદેવ કરતા હતા. આવી ચૈતન્યની વાર્તા જગતમાં ક્યાંય નથી. તેની સ્વાનુભૂતિ કર, અંતરમાંથી ભેદજ્ઞાન કર. તું અંતરમાં જા. તેમ ચૈતન્યની વાત સાંભળનારના બહારના રસ લૂખા થઈ જતા હતા. ૫૫.

(ગુરુદેવે) ૧૨૧ કરોડ વાજાંનો નાદ સાંભળ્યો, તેમાં અર્ધું સ્વપ્નમાં અને અડધામાં ભાસ થયેલો. બપોરે દોઢ વાગે આવેલ. ‘ઠું’ આવ્યો તેના પરથી થયું કે ઠું ભગવાનની ધ્વનિ છે, ભવિષ્યમાં ઠું ધ્વનિ છુટવાની છે. વર્તમાનમાં ઠું લઈને આવ્યા છે. તેથી અહીંયાં ધ્વનિના રણકાર સાંભળાય છે. ૫૬.

ગુરુદેવે ચૈતન્યનો પ્રકાશ બહાર લાવીને બધાને દેખાડ્યો. તું છો, તું જેવો છો તેવો તું તને જો. ગુણોનો વૈભવ જો. ગુણોનો વૈભવ પાથરી પાથરીને બતાવ્યો. આ તારો વૈભવ ! તું જો ! આવી વાણી ! માણસો સાંભળીને છક થઈ જતાં. ગુરુદેવ શું કહેવા માગે છે ! આવું તો સાંભળ્યું જ નથી. ક્યાંય મળ્યું નથી.

૭૨ આવશ્યક-પદ્મનંદિના પ્રવચનમાં કેવા જોરદાર પડકાર છે ! તેમની પુરુષાર્થ-લપ્તેરક વાણી હતી. એક કૂદકે સમ્યક્દર્શન, બીજે કૂદકે મુનિપણું ત્રીજા કૂદકે કેવળજ્ઞાન એમ કહેતા હતા. તેમની આવી જોરદાર વાણી સાંભળીને જીવને પુરુષાર્થનું બળ મળી જાય છે. ૫૭.

અત્યારે જે “અમૃત વરસ્યાં રે પંચમકાળમાં” (એમ ગાય છે) તેના બદલે ત્યારે એમ ગાતા કે “અમૃત વરસ્યાં રે રવિના પ્રભાતમાં” રવિવારે

રાત્રે અમરેલીના ઉપાશ્રયમાં ઠું નાદ આવેલ, દિવ્યધ્વનિ સંભળાય છે, વાજિંત્રો વાગે છે, વગેરે આવેલું. ૫૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવે એવો માર્ગ બતાવ્યો કે મતમતાંતર આડાં ન આવે. બધું કહીને ગયા છે. જગતનું આશ્ચર્ય આત્મા છે. જિનેન્દ્ર ભગવાન આશ્ચર્યકારી છે ને ગુરુદેવ પણ આશ્ચર્યકારી હતા.

એમનો અતિશય એવો હતોકે જ્યાં એમનાં પગલાં થતાં ત્યાં બધું સવળું થઈ જાય. ભગવાન વિહાર કરે ત્યારે કાંટા આડા થઈ જાય. યોજનો સુધી રોગ ન થાય, વેર-વિરોધ ભૂલી જાય તેમ પંચમકાળમાં ગુરુદેવનું તીર્થકરનું દ્રવ્ય આશ્ચર્યકારી હતું. એમની હાજરીમાં જે થયું તે આશ્ચર્યકારી થયું છે. ૫૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવે તો એક જ મંત્ર આપ્યો છે કે શુદ્ધાત્માને ગ્રહણ કરવો. આ એક જ લગામ હાથમાં આવી તો (શુદ્ધ) પરિણામ ચાલ્યાં આવશે, પરિણામ જોવાં નહીં પડે. એક શુદ્ધાત્માની લગામ હાથમાં રાખવી. શુદ્ધાત્માને ઓળખવો- આ મંત્ર પૂજ્ય ગુરુદેવે આપ્યો છે. ૬૦.

ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયિકભાવ પણ આત્મામાં નથી. એક પારિણામિક ભાવસ્વરૂપ આત્મા છે. આ બધું સ્વરૂપ ગુરુદેવે બતાવ્યું છે. ૬૧.

આચાર્યદેવે તેમના શબ્દોથી નિજ વૈભવ દેખાડ્યો. ગુરુદેવે પોતાના વૈભવથી સમયસાર દેખાડ્યું. ગુરુદેવના શબ્દે શબ્દમાં અનંતતા ભરી છે. આત્મામાં અનંતતા ભરી છે. આત્માના એક અંશમાં અનંતતા ભરી

છે. ભગવાનની દિવ્ય-ધ્વનિનો પાર પામવો મુશ્કેલ છે. ભગવાનની દિવ્યધ્વનિના શબ્દોમાં અનંતા રહસ્યો છે. ગુરુદેવના સમયસારના અર્થની શક્તિનો પાર પામવો મુશ્કેલ છે, અનંત રહસ્ય છે. ૬૨.

ગુરુદેવ વિહાર કરતા ત્યારે સૌ ગાતા કે તમે વિહાર કરશો નહીં. અહીંનાં ધામો સૂનાં સૂનાં થઈ જાય છે. ગુરુદેવ ! આપના વગર કેમ ગમે ! અત્યારે તો કાયમનું સૂનું કરી ચાલ્યા ગયા.

ગુરુદેવ ડોળીમાં વિહાર કરતા ત્યારે ગાતા હતા...

વન વન વિજંતા વાયરા, મારા ગુરુને સાથે રાખજો.

કાંટા-ટેકરા તમે સમાવી દેજો, મારા ગુરુનું શરીર કોમળ છે.

સાથે રહેનારા ભક્તો તમે, ગુરુદેવની સાથે જ રહેજો.

આજે ગુરુજી અહીંયાં, કાલે ગુરુજી બીજા દેશમાં.

કાલે સૂની સૂની ભૂમિમાં, અમે બાવરા ફરતાં.

હવે એ દિવસો કાયમ માટે આવી ગયા. આવી ગુરુદેવ ઉપર ભાવના હતી. આજે આવું બધું યાદ આવી ગયું...ગુરુદેવશ્રી ભગવાન પધારો...પધારો કરતાં કરતાં પોતે જ ભગવાન પાસે પહોંચી ગયા. ૬૩.

ગુરુદેવની વાણીની કેટલી ટેપો છે ! વાણી આબેહૂબ રહી ગઈ. “નિધિ પામીને” હવે બધી નિધિ મળી. તું એકાંત સ્થાનમાં રહી તારી સાધના કર, ગુરુદેવ પાસેથી મળ્યું છે તેની પ્રાપ્તિ કરવાનો તું પુરુષાર્થ કર. ગુરુ જેમ શિષ્યને નિધિ આપે તેમ ગુરુદેવે આપી છે. હવે પ્રાપ્ત કરવું તારા હાથની વાત છે. ટેપ સાંભળતાં ગુરુદેવ છે જ એવું લાગે

છે, શબ્દો ગુંજી રહ્યા છે. હવે લેવાનું શું બાકી છે ? એક આત્મા લેવાનો બાકી છે. (સોનગઢ) પાવન થયેલી પાવન ભૂમિ છે. ૬૪.

આવા વિષમકાળમાં આવા મહાપુરુષનો યોગ મળવો અતિ અતિ દુર્લભ છે. એમનાં દર્શન અને વાણી કેટલા દુર્લભ છે તે અત્યારે સૌ ભક્તોને વેદનપૂર્વક સ્પષ્ટ સમજાય છે. પુણ્યના થોડા ઊછળ્યા વિના આવા મહાપુરુષનો યોગ આ કાળે ક્યાંથી હોય ? ભારતના મહાભાગ્ય હતાં કે ગુરુદેવનો અહીં જન્મ થયો, આટલાં વર્ષો સુધી બધાંને અપૂર્વ લાભ મળ્યો.

એમનાં પગલાં પડે ત્યાં મંગળ-મંગળ થઈ જાય ! આખી નગરી ફરી જાય ! મુંબઈ નગરીમાં પંદર-પંદર વીસ-વીસ હજાર માણસોની વચ્ચે વ્યાખ્યાન આપે, બધાં એકીટશે ટગર ટગર જોઈ રહે, અદ્ભુત શાંતિથી પ્રેમપૂર્વક જ્ઞાન-વૈરાગ્ય ભરપૂર ગુરુદેવની અમૃતવાણી ઝીલે, સૌ પોતપોતાની શક્તિ અનુસાર વતું-ઓછું સમજે, પણ બધાં એવી છાપ લઈને જાય કે ખરેખર આ કોઈ મહાપુરુષ છે, ધર્મપુરુષ છે. ગુરુદેવે ભારતને ઘણું આપ્યું છે. ૪૫-૪૫ વર્ષ સુધી શ્રુતના ધોધ વરસાવ્યા છે. ભારત ઉપર તેમનો અપાર ઉપકાર છે. ૬૫.

ગુરુદેવ અદ્ભુત પ્રતાપી પુરુષ હતા. ભારતના ઝળહળતા સૂર્ય હતા. આપણા તારણહાર હતા. તારણહાર ચાલ્યા ગયા, ભક્તોને આજે તારણહારના વસમા વિરહ પડયા. ભક્તોને તો એવા જ ભાવો હોય કે આપણા તારણહાર ગુરુદેવ શાશ્વત બિરાજમાન રહે ! પરંતુ કુદરતના ક્રમ પ્રમાણે ગુરુદેવ દ્રવ્ય-અપેક્ષાએ શાશ્વત રહી, પર્યાય અપેક્ષાએ દેવ પર્યાય ધારણ કરી, આપણાથી ઘણા દૂર ક્ષેત્રે બિરાજી ગયા. આપણને

તો તારણહારના પાવન દર્શન સત્સંગાદિ અપ્રાપ્ય થઈ ગયાં, શું થાય ?

ઉપકારમૂર્તિ ગુરુદેવને પરમ ભક્તિપૂર્વક હૃદયમાં બિરાજમાન કરી, તેમની આજ્ઞાને સદાય આગળ ને આગળ રાખી, તેમની આજ્ઞાનુસાર જીવન જીવવું એ જ સારું કર્તવ્ય છે. તે કાર્ય કરવાથી શીઘ્ર આ બળબળતા સંસારનાં ભયંકર દુઃખોથી છૂટીને, શાશ્વત અવિચળ ધામમાં પહોંચી જઈશું. ૬૬.

ગુરુદેવની બીજ (વૈશાખ સુદ બીજ, જન્મજયંતી) ગઈ ને ! એટલે બીજના જ ભણકારા વાગે છે. ગુરુદેવનો જન્મ બીજના દિવસે થયો, બીજ પછી પૂનમ થાય જ. તેમ ગુરુદેવે અંદરમાં સમ્યક્ત્વની બીજ ઉગાડી છે, તો આત્મા પૂર્ણ સ્વરૂપે થશે જ. ગુરુદેવે માર્ગ બતાવ્યો છે. આત્માનું હિત કરવા માટે તે માર્ગ ચાલવાનું છે. ૬૭.

શાસ્ત્રોમાં ભરેલા ગહન ભાવો ખોલવાની પૂજ્ય ગુરુદેવની શક્તિ કોઈ અજબની હતી. તેમને શ્રુતની લબ્ધિ હતી. વ્યાખ્યાનમાં નીકળતાં ગંભીર ભાવો સાંભળતાં ઘણીવાર એમ થતું કે આ તો શું શ્રુતસાગર ઊછળ્યો છે ! આવા ગંભીર ભાવો ક્યાંથી નીકળે છે ? ગુરુદેવના જેવી વાણી ક્યાંય સાંભળી નથી. તેમની અમૃતવાણીના રણકાર કેટલા મીઠા હતા ! જાણે કે સાંભળ્યા જ કરીએ. અનુભવરસથી રસબસતી ગુરુદેવની જોરદાર વાણીના પડકાર કોઈ જુદા જ હતા. પાત્ર જીવોના પુરુષાર્થને ઉપાડે અને મિથ્યાત્વના ભુક્કા ઉડાડી દે તેવી દેવી તેમની વાણી હતી. આપણાં ભાગ્ય કે ગુરુદેવની એ મંગળમય કલ્યાણકારી વાણી ટેઈપમાં ઊતરીને જીવંત રહી, ગુરુદેવે ઘણું સ્પષ્ટ કરીને બતાવ્યું છે. ગુરુદેવનો પરમ ઉપકાર છે, હું તો તેમનો દાસ છું. ગુરુદેવે આ મુમુક્ષુ સમાજ

ઉપર અપાર ઉપકાર કર્યો છે. ૬૮.

ગુરુદેવનો તો પરમ ઉપકાર છે. દેવ-શાસ્ત્ર-ગુરુની મહિમાપૂર્વક ચૈતન્યની પરિણતી અંદરથી પ્રગટ કરવી જોઈએ, જ્ઞાયક, જ્ઞાયક, જ્ઞાયકનો પુરુષાર્થ અને તેની સ્વાનુભૂતિ જ પ્રગટ કરવા જેવી છે. તેનો નિરંતર અભ્યાસ, તેની લગની અને તેનો વારંવાર પ્રયત્ન કરવો જોઈએ, ગુરુદેવ તો ચારે પડખેથી માર્ગ બતાવ્યો છે. એટલો ચોખ્ખો કરીને બતાવ્યો છે કે ક્યાંય ભૂલ રહી ન જાય. પણ પુરુષાર્થ તો પોતાને કરવાનો છે. ૬૯.

ગુરુદેવ તો સહજ પ્રતાપી પુરુષ હતા, તેમના પ્રતાપે ચારે બાજુ સ્વાનુભૂતિના મીઠા સૂર વાગતા હોય છે. અહીં ચારે બાજુ ગુરુદેવની શીતળ છાયા છવાઈ ગઈ છે, અહીં તો ભગવાનની જિનેન્દ્ર મંદિરોની અને ગુરુદેવની મંગળ છાયામાં જીવન વીતે છે. જગતમાં આવા ગુરુદેવનું સાન્નિધ્ય મળવું મુશ્કેલ છે. ગુરુદેવ જ્યાં વિચર્યા તે ભૂમિ મળવી મુશ્કેલ છે. ગુરુદેવનું સાન્નિધ્ય અને તેમની મંગલ પ્રભા જ્યાં પથરાઈ હોય તે બધું મળવું મુશ્કેલ છે. સમ્યક્માર્ગપ્રકાશક કૃપાળુ ગુરુદેવનો અપાર ઉપકાર છે. ૭૦.

ગુરુદેવે ફરમાવ્યું છે કે એક જ્ઞાયકને ઓળખો. ગુરુદેવે ઘણું સંભળાવ્યું છે, હું શું બોલું ? ગુરુદેવનો પરમ ઉપકાર છે, આ ભરતક્ષેત્રમાં ચૈતન્યનું બધું સ્વરૂપ ગુરુદેવે સમજાવ્યું છે. આ પંચમકાળની અંદર આ વિષમ કાળમાં ગુરુદેવનો જે જન્મ થયો તે મહાભાગ્યની વાત છે. ગુરુદેવે અહીંયા પધારીને 'ચૈતન્ય કોઈ અપૂર્વ છે' એમ તેની અપૂર્વતા બતાવી, તે તરફ અંતરદષ્ટિ કરવા સમજાવ્યું તે ગુરુદેવનો પરમ-ઉપકાર છે. ૭૧.

ગુરુદેવ પાસેથી જે સાંભળ્યું છે તે ઓગાળવું. ધ્યેય એક શુદ્ધાત્માનું જ રાખવું. તેના જ માટે વાંચન-વિચાર કરવા જેવા છે. શુદ્ધાત્માને ઓળખી, તેને અવલંબો. તદ્દ્રૂપ પરિણતી કરવાનું ગુરુદેવ કહેતા હતા. અનાદિ કાળથી આ જીવ શુભાશુભ ભાવ કરતો આવ્યો છે. હવે તો શુદ્ધાત્માને ગ્રહણ કર. અનંત જીવોએ શુદ્ધાત્માના માર્ગે ચાલીને, શુદ્ધાત્માને સાધીને અંતર સમાધિને સાધી છે. તું પણ તે જ માર્ગે ચાલ. આ ગુરુદેવની શીખ હતી. ગુરુદેવના સાન્નિધ્યમાં નિવૃત્તિ લઈને અહીં રહ્યા, તો નિવૃત્તિસ્વરૂપ આ આત્માના નિવૃત્તિ સ્વભાવમાં દષ્ટિ દઈને નિવૃત્તિપંથ ઉજાળવા યોગ્ય છે. તે જ મનુષ્યભવની સફળતા છે. ૭૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી કહેતા હતા ને આચાર્ય ભગવાન કહે છે કે, અહો ! જિનમાર્ગના પ્રણેતા અમે આ ઊભા તેમ ખરેખર ગુરુદેવ જેવા પ્રણેતા આપણને મળ્યાં (તે સૌનું અહોભાગ્ય છે.) ૭૩.

ગુરુદેવનાં વર્ષોના રજકણો અહીં જ ઊડે છે. ઘણાં વર્ષોના સંસ્કાર એટલે તે બધા સ્ફૂરી આવે છે. વ્યાખ્યાનનો ટાઈમ થઈ ગયો, મોડું થાય છે. પૂજ્ય ગુરુદેવનો જન્મવાનો ટાઈમ થઈ ગયો... દૂધ લઈ જવાનો ટાઈમ થઈ ગયો, વગેરે બધું યાદ આવે છે. મહાપુરુષનાં સ્મરણો વિસ્મરણ કરવા જેવાં નથી, આ તો હૃદયમાં રહ્યા જ કરે છે. બાકી તો ગુરુદેવ તો ગયા..... તે ગયા..... ૭૪.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનાં કેવાં અદ્ભુત પુરુષાર્થ-પ્રેરક વચનો ! તેમનો આત્મા જ કોઈ જુદો હતો. તેમને અંદરમાં તો ચૈતન્યનો સાગર ઊછળ્યો છે; મન-વચન-કાયાથી અગોચર એવો પુરુષાર્થ જગાડ્યો છે. ૭૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનાં પ્રવચન અને તર્કસંગત ન્યાય એટલા બધા રસકસથી ભરપૂર કે તે સિવાય બીજું બધું તદ્દન ફીકું ફીકું જ લાગે એટલે મને અંદરથી બીજે ક્યાંય રસ પડતો જ નહીં. આમાં જ જીવન વણાઈ જાય. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની અંતરના તળને સ્પર્શતી વાણી બીજે ક્યાંથી હોય-? તેમની ભાષા પણ જાણે જુદી જ લાગે. એકની એક ગાથા પણ જ્યારે સાંભળીએ ત્યારે નવા નવા ભાવ, નવી નવી સ્પષ્ટતા જ નીકળ્યા કરે. ૭૬.

પૂજ્ય ગુરુદેવની ગાજતી વાણી; એ દિવ્યધ્વનિ વર્ષોનાં વર્ષો સુધી વરસાવી તેના જેવું બીજું ક્યું સૌભાગ્ય ! જીવોને દ્રવ્યદષ્ટિ મળી. બધા જીવો ક્રિયામાં પડ્યા હતા ત્યાંથી અહીંયાં લાવ્યા. આ તરફ તારાં નેત્રો ખુલ્લાં કરીને જો. આ તરફ વળી જા. આ એક જ કરવાનું છે. ત્યાં જ પહોંચવાનું છે. તારી પાસે જ છે. ક્યાંય ગોતવા જવું પડે એમ નથી. તું જ છો... એ કેવો રત્નાકર છે એ બધું બતાવ્યું. દ્રવ્ય ઉપર બધાંને પહોંચાડી દીધાં...સૌની શક્તિ પ્રમાણે સૌ કરે છે. ૭૭.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી વ્યાખ્યાનમાં કેટલું કહે છે ! તેમની વાણીનો આવો ધોધ ! ઝીણામાં ઝીણી વાત પણ કેટલા રસથી કહેલી ! હોંશથી કહે છે. શાસ્ત્રના કેટલા સૂક્ષ્મ ન્યાય કાઢે છે અને પછી એમ પણ કહે છે કે આનો અર્થ ગણધરદેવ કરતા હશે અને શ્રુતકેવળી ઝીલતા હશે તે ધન્ય છે ! દિવ્ય-ધ્વનિ છૂટતી હોય તેવાં વ્યાખ્યાનો આવે છે. ગુરુદેવની વાણી સાંભળીને (બીજાની) પરીક્ષા થઈ જાય છે. જે શ્રવણ કરે તેને વિચારે તો માર્ગ ચોખ્ખો થઈ જાય છે. ૭૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી પુરુષાર્થની પ્રેરણા કરતાં કેટલું કેટલું કહે છે ! કાંઈ બાકી રાખતા નથી. સહુને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી બધું તૈયાર કરીને પીરસે છે. બીજા બધા અન્ય મતમાં શું આવે છે તે પણ જોવા જવું પડતું નથી. બધા અન્ય મતનું અતિ સ્પષ્ટતાથી નિરાકરણ થઈ જાય છે. ક્યાંય કંઈ જોવું કે ગોતવું પડતું નથી. અત્યારે તો સઘળું તૈયાર કરીને જ કહે છે. કર્તા, જ્ઞાતા, દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય; દષ્ટિનો વિષય બધું એકદમ સ્પષ્ટ ચોખ્ખે ચોખ્ખું કરીને આપે છે. વ્યાખ્યાન કેટલાં સ્પષ્ટ આવે છે ! જીવની કોઈ ભૂલ રહે જ નહીં, નિરંતર બે-બે કલાક વાણીનો ધોધ વરસે છે. માત્ર તમારે તો સંસ્કાર જ દઢ કરવાના છે. ગળે ઉતારવાનું કામ તો પોતાને જ કરવાનું છે. ૭૯.

તેમનો દેખાવ એવો (સર્વાંગ સુંદર) તેમની વાણી એવી (રસબસતી), તેમનાં કાર્યો, તેમના ઉપદેશનાં કાર્યો, તે સિવાય તો ભરતક્ષેત્રમાં કોઈ માને પણ નહિં. તેમનાં બધાં કાર્યો જાણે ભગવાન જ લાગે તેવું હતું. તેમની વાણીમાં અતિશયતા, વાણીનો ધોધ વરસતા હતા, તેમનો દેહાર એવો કે માણસો તેમને જોઈને થંભી જાય, આ કોણ સંત છે તેમ જોનારને લાગી જાય તેવો દેહાર ! તેમની મુદ્રા જુદી, તેમની વાણી જુદી, સિંહ જેવી તેમની પરાક્રમી વાણી... ભગવાન જ હોય ! ભગવાન માનતા હતા તે આ ગુણોને લીધે, માર્ગ પ્રકાશ કર્યો, સાક્ષાત્ ભગવાન જેવાં જ કાર્યો, ઋષભદેવ ભગવાનની વાણી નીકળી, તેમણે કીધું કે મરીચિકુમારનો જીવ તીર્થંકર થશે, પૂજ્ય ગુરુદેવને તો હજી તીર્થંકર થવાને વાર છે ને તેમનાં કાર્યો બધાં તીર્થંકર જેવાં, દેખાવ જ એવો કે આ ભગવાન છે. તેઓ ભગવાન જ થવાના છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી વિહારમાં જાય ત્યારે સ્વાગતમાં બધા પંડિતો કહેતા હતા કે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી તીર્થંકર થશે. તેમની વાણી તીર્થંકર જેવી. એક

શબ્દમાં આખું બ્રહ્માંડ ખડું કરતા. જેમ ભગવાનની વાણીમાં અનંત રહસ્ય આવે તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણીમાં એક શબ્દમાં કેટલું રહસ્ય આવી જતું ! ૮૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવનો પંચમકાળે તીર્થંકરવત્ ઉપદેશ છે. તેમના નજીકના અંતેવાસીનું દુઃખ ઊભું રહેતું નથી. જેની યોગ્યતા નથી તે દૂર વસે છે. ગુરુદેવને ખરા અંતઃકરણથી સ્વીકારે છે તે ભલે ક્ષેત્રથી દૂર વસે પણ ભાવથી નજીક છે. ભવ્ય જીવો જ અહીં અંદર પ્રવેશે છે. યોગ્યતાવાળા જીવો અહીં આવે છે. ૮૧.

“ગુરુદેવ હતા તે સોનગઢની રોનક જુદી જ હતી..”

પ્રભુ ! એકવાર આપ પધારો...પધારો...ગુરુદેવ !

તો પૂજ્ય ગુરુદેવ કહે છે કે ઘણાં વર્ષો સુધી વાણી વરસી ત્યાં સુધી વરસાવી આવ્યો છું. હું તો બધાંને વાણી દઈને આવ્યો છું. શાસ્ત્રના અર્થો પણ બધા સ્પષ્ટ કર્યા છે. હવે બધા થાશે પોતાથી તૈયાર... ૮૨.

વિહારનો વિકલ્પ...લોકો તત્ત્વ કેમ સમજે તે વિકલ્પ રહેતો હતો. વિહારનો માર્ગ લાંબો હોય તો પણ થાકે નહીં. લોકો પ્રત્યે ઘણી કરુણા... તેમની સ્વાધ્યાય નિરંતર ચાલતી હોય. શાસ્ત્ર હાથમાં ને આંખો બંધ કરી વિચારમગ્ન થઈને બેઠા હોય ! જે નજરે જોતા હતા તે બધું હવે યાદ કરવાનું રહ્યું. ૮૩.

અત્રે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી હાજર હતા... તે કાળ સ્વપ્નું થઈ ગયો. પ્રત્યક્ષ દર્શન થતાં હતાં તેને બદલે હવે સ્વપ્નાંના દર્શનથી સંતોષ

માનવાનો વખત આવી ગયો. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી ચાલ્યા ગયા...તે સ્વપ્નાં જેવું લાગે છે. પૂજ્ય ગુરુદેવની હાજરીનો કાળ લાંબો હતો તેથી તે જ યાદ આવે. પૂજ્ય ગુરુદેવ અત્રેથી ચાલ્યા ગયા તે સાચું લાગતું નથી. પૂજ્ય ગુરુદેવ ગયા તે જ સ્વપ્નું છે. દિવ્યધ્વનિના સંભળાવનારા હતા, તે પોતે દિવ્ય-ધ્વનિ સાંભળવા માટે પહોંચી ગયા ! ૮૪.

જગતમાં સર્વોત્કૃષ્ટ ભગવાન-ગુરુદેવ તીર્થંકરનું દ્રવ્ય, બધાને જાગૃત કરનાર દ્રવ્ય હતું. દિવ્યધ્વનિના મીઠા મધુરા નાદથી બીજા આત્માઓને જગાડ્યા. બીજા આત્માને નવો જન્મ, નવી પર્યાય પ્રગટે છે. શુભાશુભ છૂટીને શુદ્ધાત્મામાં તેનો જન્મ થઈ જાય. ચૈતન્યમય પર્યાયનો નવો જ જન્મ કરાવનારા, પોતાને તો પ્રગટ્યું પણ બીજાને શુદ્ધ પર્યાય પ્રગટાવે તેવું સર્વોત્કૃષ્ટ દ્રવ્ય હતું, નિમિત્ત હતા, મહા નિમિત્ત હતા. તે મહાન આત્મા ગુરુદેવે બધું જ બતાવ્યું છે. “શુદ્ધ પર્યાય પ્રગટ કર... શુદ્ધ પર્યાય પ્રગટ કર”નો ડંકો વગાડનાર હતા. ૮૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી આ કર્તા-કર્મ અધિકાર વિષે ઘણીવાર ફરમાવે છે કે જે કોઈ આ અધિકાર વાંચીને અંતરથી તેનું રહસ્ય સમજે તેને અનાદિની કર્તાપણાની જે બુદ્ધિ છે તેનો નાશ થઈ જાય, સમયસારનો આ સર્વોત્કૃષ્ટ અધિકાર છે. ૮૬.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો ઉપદેશ-વાણીમાં તેમની અતિશયતા, એમની શ્રુતની ધારા જુદી છે. લોકોને તેની અસર કરી જાય છે. પંડિતોને, જાણકારોને બધાને જાણે એમ જ લાગે છે કે સાંભળ્યા જ કરીએ. ધીમે ધીમે પ્રચાર તો આખા ભારતમાં સર્વત્ર વ્યાપી ગયો. લાયક જીવોને તત્ત્વની

વાત-યથાર્થ વસ્તુ મળી ગઈ. બાકી તો દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયનું નામ પણ કોણ જાણતું હતું-? અહો ! કોઈની કાંઈ ભૂલ ન રહી જાય એટલું સ્પષ્ટ કર્યું છે. ૮૭.

ચૈતન્ય પ્રગટ થવાનો ધન્ય દિવસ ગુરુદેવના પ્રતાપે છે. જો ગુરુદેવ ન મળ્યા હોત તો આ પામરને મુક્તિનો માર્ગ ક્યાંથી મળત ! આ બધો ગુરુદેવનો પરમ પરમ પ્રતાપ છે. ૮૮.

ગુરુદેવ કહેતા હતા, જ્ઞાનસ્વભાવ આત્માનો નિશ્ચય કરીને અંદર જા. તે સમયસારની ગાથાના અર્થ કોણ સમજતું હતું ! બધા અર્થો પૂજ્ય ગુરુદેવે જ ખુલ્લા કર્યા છે. તેમને શ્રુતની મહિમા એટલી બધી હતી કે શબ્દે શબ્દના અર્થ કરતા હતા. ‘જ્ઞાનસ્વભાવનો નિર્ણય કરીને’ એમ શબ્દ આવે તો આચાર્યદેવને શું કહેવું છે, તેમ પછી બધા પ્રકારે ઉપાદાન-નિમિત્ત-નિશ્ચય-વ્યવહાર બધું કેવી રીતે છે, તેમ અત્યંત ખુલ્લું કરતાં હતા. ટીકાના શબ્દે શબ્દની છણાવટ કરતા હતા. તે બધો ઉપકાર તેમનો જ છે. તેથી બધું વિસ્તારથી જીવોને ખ્યાલમાં આવી શક્યું છે. ૮૯.

જિનેદ્રદેવ પ્રગટ કરીને વાણી વરસાવે છે, વાણી જુદી, મુદ્રા જુદી, જગતથી જુદા દૈવી છે. આશ્ચર્યકારી આત્માને બતાવે છે. તેમ ગુરુદેવ એવા વીતરાગભાવથી ને ઊંડાણથી કહેતા કે જેથી ચૈતન્ય ચમત્કારની છાપ પડી જાય છે. જેમ સ્યાદ્વાદ જિનવાણીની છાપ છે તેમ ચૈતન્ય-અંકિત મુદ્રા એ ગુરુની છાપ છે. ચૈતન્યમુદ્રાથી અંકિત એવા આત્માનું આમંત્રણ આપે છે. ગુરુના શબ્દો સાંભળી આશ્ચર્ય થઈ જાય છે. જેમ

કોઈ કહે રાજમહેલ જોયો ત્યારે ગુરુદેવ કહે આત્મા જોયો. ૯૦.

પંડિતો આત્માની વાત મૂકી દેતા, આત્માની મહિમા ને રહસ્ય સમજી ન શકતા, આ તો નિશ્ચયની વાત છે એમ કરી છોડી દેતા. પૂજ્ય ગુરુદેવે ધર્મના મૂળિયાની વાત કહી. આત્મા સમજવો તે મૂળ વાત ને તત્ત્વજ્ઞાનની, સ્વાનુભૂતિની બધી વાત સમજાવી. પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે મુમુક્ષુ આત્મા કેમ પ્રાપ્ત થાય, સ્વાનુભૂતિ કેમ પ્રગટે ! ધ્રુવ કેમ સમજાય, બહાર ક્રિયામાં કાંઈ ધર્મ નથી, જ્ઞાયકમાં છે, એમ કહે છે. કારણ પરમાત્મા, કાર્ય પરમાત્મા, સ્વ-પર પ્રકાશકની ચર્ચા કરે છે.

આત્માર્થીને મેં બહુ વાંચન કર્યું, વધારે બોલતાં આવડ્યું, હું બહું સમજ્યો એમ થતું નથી.

આત્મા જ્ઞાનસ્વભાવ છે, પરભાવથી ભિન્ન છે. ઘણું આપ્યું તે ઓગાળવા જેવું છે. ગુરુદેવથી વિશેષ કોઈ દઈ શકવાના નથી. મને તો એમ થાય કે “દેવ-શાસ્ત્ર-ગુરુ વિના રમત રમવી નથી” ગાતાં હૃદય ભરાઈ જાય છે, પણ પંચમકાળમાં ગુરુદેવનું સાંનિધ્ય મળ્યું, એટલે સંતોષ થાય છે. ગુરુદેવ મળ્યા, તેનો આત્મા જાગ્યા વિના રહે નહીં. (રહી શકે નહીં) ૯૧.

અહીં સ્વાધ્યાયમંદિરમાં લીંબડાના ઝાડ નીચે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી બેસીને સ્વાધ્યાય કરતા હતા તે દૃશ્ય બહુ સરસ લાગતું. પહેલાં બધાં શાસ્ત્રો હિન્દીમાં હતાં તે વાંચતા હતા. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને તો શ્રુતની લબ્ધિ ઉઘડી છે. હજારો શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ છે.

ગુરુદેવનો દેખાવ તો એટલો સુંદર કે હજારો માણસોના ટોળામાં પૂજ્ય ગુરુદેવ જુદા દેખાઈ આવે. પહેલાં નાના હતા ત્યારે ઊંચો દેહ, ભરાવદાર બાંધો, હાથે વાળનો લોચ કરે, પગે ચાલીને વિહાર કરે-શાસ્ત્ર

મુજબની બધી આહારાદિની ક્રિયા એકદમ કડક પાળે. ૯૨.

એમણે દુનિયાની કંઈ દરકાર કરી નથી. સંપ્રદાયમાં તેમની કેટલી પ્રતિષ્ઠા હતી ! માણસો વ્યાખ્યાનમાં ટોળાં ઊભરાઈ પડતાં હતાં. પણ તે બધું છોડી દીધું. પ્રવચનમાં ટાંચણી પડે તો સંભળાય તેટલી શાંતિ હોય, જગ્યા રોકવા માટે (સવારના) પાંચ વાગે લોકો પાથરણાં પાથરી જતાં (સંપ્રદાયમાં વિરોધ થતો પરંતુ મર્યાદિત અને સજ્જનતાવાળા લોકો હતા.) પૂજ્ય ગુરુદેવ તો દરેક પ્રસંગમાં સિંહની જેમ નીડરપણે વિચારતા હતા. ૯૩.

પંચમકાળમાં વાણી વરસાવી, જીવો કંઈ માર્ગ જાણતા ન હતા. બધા જીવોના માર્ગનો પલટો કરી દીધો. આ સ્વાધ્યાયમંદિર, સાધનાની ભૂમિ છે. ગુરુદેવ (જાણે કે) બોલાવી રહ્યા છે કે “અહીં આવો અહીં આવો”. ગુરુદેવનો ઉદય પોતે તીર્થંકરનું દ્રવ્ય, તેથી દરેક જીવોને બોલાવે છે કે અહીં આવો.. આવો. તમારું હિત અહીં છે. ત્રણ લોકના જીવો અહીં આવો. ત્રણે લોકના જીવોને બોલાવે છે. તો જે સર્વોત્કૃષ્ટ જીવ છે તેને એવો વિચાર આવે છે, ભાવના સ્ફુરે છે, પોતે ત્રણ લોકમાં સર્વોત્કૃષ્ટ દ્રવ્ય છે, તે ત્રણ લોકના જીવોને બોલાવે છે, હાકલ મારે છે. અહીં આવો રે આવો. અહીં તમારું સ્થાન છે. અહીં આવો. ૯૪.

ગુરુદેવની મુદ્રા પરાક્રમી શૂરવીર સિંહ જેવી, કાયરતાનું નામ નહિ. જે બોલે તે થાય એવું અફર વ્યક્તિત્વ હતું. એમનાં પ્રવચનો તો કેવાં ગાજતાં હતાં ! ૯૫.

ગુરુદેવ તત્ત્વની વાત કહેતા હતા. તેઓ કહેતા:- આચાર્યદેવ આમ કહે છે, ભગવાન આમ કહે છે. ગુરુદેવ શ્રી કુંદકુંદાચાર્યને મોઢા આગળ

રાખતા હતા. ભગવાન આમ કહે છે, તેમ તો એક કલાકમાં કેટલીયે વાર કહેતા હતા. ૯૬.

(ગુરુભક્તિનાં ગાયન જોડતા તેની ધૂન એટલી હતી કે શરીરની ક્રિયામાં શું થાય છે તેની ખબર ન હતી.) આપણે તો એક સદ્ગુરુ ને એક આત્મા. બીજું શું જોઈએ-? બસ તે જોઈએ છીએ. આપણે તો શું ભક્તિ કરી શકીએ-? આપણે ક્યાં તેમની ભક્તિ કરવામાં સમર્થ છીએ-? આચાર્યદેવ કહે છે કે બાળકને પૂછીએ કે સમુદ્ર કેવડો; તો પોતાના બે હાથ પહોળા કરીને તે બતાવે છે. આચાર્યદેવની ભક્તિ... તેમની શક્તિ.... એમની આગળ તો આપણે શું કરી... ૯૭.

ગુરુદેવ (સમયસારની) છઠ્ઠી ગાથાનો અર્થ કેવો (સરસ) કરતા હતા ! આચાર્યદેવે પ્રમત્ત-અપ્રમત્તની પોતાની દશાથી ઉપાડયું છે. હું સંયોગી કે અયોગી નથી-તેમ નહીં, પણ હું પ્રમત્ત કે અપ્રમત્ત નથી ત્યાંથી લીધું છે. પોતે પ્રમત્ત-અપ્રમત્તમાં ઝૂલતા હતા. પણ કહે છે કે પ્રમત્ત-અપ્રમત્ત કંઈ નથી, હું તો એક દ્રવ્ય છું. ગુરુદેવ અર્થ કરે તે કોઈ જુદાં જ કરે. ૯૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવના ઉપકારની શું વાત કરવી-? તેમણે તો શબ્દે શબ્દના અર્થ કર્યા છે. શબ્દે શબ્દનાં તળિયાં તપાસ્યાં છે. દરેકના ઊંડા ઊંડા અર્થ કર્યા છે. ગુરુદેવે જો આવા અર્થ ન કર્યા હોત તો સમયાસરનો એક શબ્દ પણ કોણ સમજી શકવાનું હતું-? કર્તા-કર્મ અધિકારમાં કોની ચાંચ ડૂબવાની હતી ? ૯૯.

આ (સોનગઢ) ગુરુદેવની પાવન ભૂમિ છે. મંદિરો બધાં જુદાં જુદાં છે. મંદિરોને લઈને તીર્થ જેવું લાગે છે. મંદિરમાં પૂજા-ભક્તિ-સ્વાધ્યાય થાય. બહેનો એકાંતમાં જંગલમાં ન જઈ શકે એટલે આ જુદાં જુદાં મંદિરો છે ત્યાં પોતે એકાંતમાં સ્વાધ્યાય કરે. સૌરાષ્ટ્રમાં પણ પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે ઠેકઠેકાણે મંદિર થયાં.

શાસ્ત્રો પણ ઘણાં બહાર આવ્યાં છે. કુદરતના યોગમાં જે બનવાનું હોય તે બને છે. કોઈને શેનાથી લાભ થાય ? એ સૌના જુદા પ્રકાર હોય છે. પ્રવચનમાં નાનાથી માંડી મોટા બધા શાસ્ત્ર લઈને બેસતાં. બધાના ઘરમાં પણ શાસ્ત્રો એટલા વસાવ્યા છે. ગુરુદેવ સાક્ષાત્ બિરાજતા એટલે બધાને બધો લાભ મળ્યો. પ્રવચનનો-આહારદાનનો વગેરે લાભ મળ્યાં. ગુરુદેવના ચરણે હજી બધું આવે છે તે ગુરુદેવના ચરણે છે. ગુરુદેવનો પ્રતાપ વર્તે છે. ૧૦૦.

રામજીભાઈ, નાનાલાલભાઈ બધા ગુરુદેવ પ્રત્યે ભક્તિવાળા હતા. “અમે આપને છોડવાના નથી. ગમે તે થાય, ભલે માથું મૂકવું પડે” તેમ અમે ગુરુદેવને કહ્યું હતું. કેટલાંક બહેનો પોતાની જીવનમૂડી ગુરુદેવના નિમિત્તે કંઈ જરૂર પડે તો આપવા તૈયાર હતા. જંગલમાં કોઈ સંત રહેતા હોય તેવી એ ટેકરી લાગતી હતી. હીરાભાઈના બંગલે એકદમ એકાંત અને શાંતિ હતી. ૧૦૧.

ભગવાનના સમોસરણમાં બધા દેવો જાય. ગુરુદેવ ત્યાં જતા હોય, ત્યાં બધા ભેગા થાય. પુરુષાર્થ કરે તો પહોંચી જવાય. મોટા દેવ હોય તેમની વાણી જુદી હોય ! તેમનું સ્થાન જુદું હોય ! ગુરુદેવને અહીંયાં શ્રુતનો રંગ ઘણો ને ત્યાં પણ શ્રુતજ્ઞાનની ચર્ચા કરતા હોય તો એ રીતે દર્શન-વાણીનો યોગ ત્યાં બની જાય. ભાવના ઉગ્ર હોય તો ગુરુદેવ

છે તે દેવલોકમાં જઈ શકે. ૧૦૨.

ગુરુદેવ ૪૫-૪૫ વર્ષો સુધી હૃદયમાં જે રેડ્યું છે તે બધાંના હૃદયમાં ઊંડાણથી વસી ગયું છે. હૃદયમાં રેડાણું છે તે ચાલ્યું જવાનું નથી.

કેવળજ્ઞાનની પર્યાય પણ હેય છે તે કોણ કહી શકે ! ઉપાદેય ત્રિકાળી દ્રવ્ય છે. કેવળજ્ઞાન એક સમયની પર્યાય છે; તે શાશ્વત દ્રવ્ય નથી. ગુરુદેવ વિના આવું જોરદાર કોણ કહી શકે ! ૧૦૩.

ગુરુદેવે પ્રભાવના એવી કરી કે એક જુઓ ને એક ભૂલો. ગુરુદેવ હતા ત્યારે પણ જાતજાતની પ્રભાવના થઈ છે. ધવલ શાસ્ત્રો વર્ષોથી બહારમાં આવ્યાં ન હતાં, તે ગુરુદેવની હાજરીમાં બહાર પડ્યા. પોન્નૂર અને કુંદાદ્રિ તીર્થો એ પણ ગુરુદેવની હાજરીમાં પ્રસિદ્ધિમાં આવ્યાં. કોઈ આ તીર્થને જાણતું ન હતું. આખા હિન્દી પ્રદેશને ફેરવ્યા હોય તો ગુરુદેવે. ૧૦૪.

(પૂજ્ય ગુરુદેવ) શેમાંયે પડે નહિ, બધું જોયા કરે. એ તો કહે કે હું આટલુંયે કામ માથે ન રાખું. પ્રવચનસારમાં આવે છે ને કે મુનિઓ કંઈ કામ માથે રાખતા નથી. સ્વાધ્યાયમંદિર બનાવ્યું ત્યારે ગુરુદેવે કહ્યું હતું કે તમે એમ નહિ માનતા કે આ બનાવ્યું છે તેથી મારે રહેવાનું જ છે, નહીં રહેવું હોય તો હું વલ્લો (ચાલ્યો) જઈશ. ૧૦૫.

જીવ કેટલાયે ઉપવાસો કરીને, બહારની કેટલીયે ક્રિયાઓ કરીને એનાથી જે ધ્યેય સુધી પહોંચી શકતો નથી તે પ્રત્યક્ષ ગુરુના મહિમાથી, ગુરુના એક શબ્દથી ક્ષણમાં થાય છે. ૧૦૬.

ભગવાન વિહાર કરે ત્યારે દેવો પગલાં રચે છે, (મુંબઈ) દાદરમાં પગલાં ગોઠવ્યાં હતાં. (જેમ ભગવાન) પગ મૂકે ત્યાં એ સોનાના થઈ જાય તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવ જન્મ-જયંતીના દિવસે તે પગલાં ઉપર પગ મૂકે ત્યાં પગલાં પાવન થઈ જાય. મલાડમાં (પણ જન્મ જયંતિમાં) કમળની બેઠકમાં સિંહાસન ગોઠવ્યું હતું. તેમાં ગુરુદેવ બિરાજતા હતા ત્યારે કેવા જુદા જ લાગતા હતા. જાણે શાક્ષાત્ સમવસરણ !

બહારગામ સ્વાગતમાં પૂજ્ય ગુરુદેવ પધારે ત્યારે હાથી ફૂલની માળા લઈને સ્વાગત કરતા હતા.

જેમ ઈન્દ્રો કહે કે ઋષભદેવ ભગવાન જે નગરીમાં બિરાજતા હતા તે નગરી જુદી જ લાગતી હતી. તેમ આ ભરતક્ષેત્રમાં ગુરુદેવ બિરાજતા હતા તે ગુરુદેવથી જ શોભાયમાન હતું. ૧૦૭.

ગુરુદેવનાં કેટલા પ્રવચનો થયા છે ! જેમ જ્ઞાન લખ્યું લખાય નહિં, તેમ ગુરુદેવનાં પ્રવચનો લખો તો એ પૂરું ન થાય, લખ્યા લખાય નહિ તેટલાં પ્રવચનો અને અર્થો કર્યા છે. ૧૦૮.

ઈન્દ્રો ભગવાનની ૧૦૦૮ ગુણથી સ્તુતિ કરે છે. હે ભગવાન ! તમે આવા છો, આવા છો. તેમ ગુરુદેવની સ્તુતિ પણ જેટલા શબ્દોથી કરીએ તેટલી ઓછી છે. ૧૦૯.

આચાર્યદેવ જંગલમાંથી આવીને ઉપદેશ તો કોઈવાર આપે; ગુરુદેવ તો ભેદજ્ઞાનની વાતો કાયમ કરતા. 'દ્રવ્યદષ્ટિ કર, તું જ્ઞાયક છો, અંતરમા આનંદ છે.' ગુરુદેવ તો નિરંતર વાણી વરસાવતા હતા. મુનિઓ તો વિકલ્પ આવે તો ઉપદેશ દે, આ તો કાયમ વાણી વરસતી. અમૃતના

ધોધના ધોધ વરસતા. ૧૧૦.

ગુરુદેવ માટે જેટલું કરીએ તેટલું ઓછું છે. ગુરુદેવ સાક્ષાત્ બિરાજતા હતા એ વાત જુદી હતી. મહાવીર ભગવાનનો જન્મદિવસ ઊજવાય ત્યારે એમ લાગે કે મહાવીર ભગવાન આજે જ જન્મ્યા. તેમ ગુરુદેવના જન્મદિવસે એમ લાગે કે ગુરુદેવ આજે જ જન્મ્યા.

ૐ ગુરુદેવના હૃદયમાં આવ્યો તે આશ્ચર્ય. એમને અંદરથી જ આવ્યો હતો. તે કઈ જાતનો ૐ આવ્યો હશે કે તેની તેમને કેટલી ખુમારી હતી ! ૐ સાંભળીને આવ્યા તેમ નહિ પણ ૐ તેમને અંદરથી આવતો હતો. ૧૧૧.

મેં ગુરુદેવશ્રીને નિવૃત્તિના હેતુ માટે કહ્યું હતું કે મારે દીક્ષા લેવી છે. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ કહ્યું કે શું દીક્ષા-? અરે મારે તો દીક્ષા છોડવાના ભાવ છે.

પ્રથમ તો ગુરુદેવશ્રી સિંહ જેવા લાગતા. તેમની રૂમમાં બેઠા હોય, વાંચતા હોય તો જાણે કોઈ મહાપરાક્રમી સિંહ બેઠો હોય તેવું તેમનું તેજ દીપતું હતું, તપતું હતું. એમની સામે જોઈ શકીએ કે પાસે જઈ શકીએ તેટલી હિંમત જ ચાલતી નહિ. બહેનો તો તેમની રૂમમાં પગ પણ ન મૂકી શકે. ૧૧૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવે માર્ગને ચોખ્ખો કરીને આપ્યો, કોઈને ક્યાંય શંકા ન રહે, એવું ચોખ્ખું કર્યું છે. તૈયાર કરીને આપ્યું, રોટલાનો ગર્ભલો કરીને આપ્યો, ગળે ઉતારવાનું પોતાને છે ને ! એકદમ સ્પષ્ટ ને સહેલું કરીને સમજાવ્યું છે. પ્રયોગ તો પોતાને કરવાનો છે. શાસ્ત્રનાં રહસ્યો સહેલાં

કરી દીધાં, ‘ દ્રવ્યદષ્ટિ કર. ભેદજ્ઞાન કર,’ બહારમાં ફાંફાં માર મા, હવે ભેદજ્ઞાનનો પ્રયોગ અંદરમાં કરવાનો છે તે કર. ૧૧૩.

ગુરુ તો ઉંમરમાં મોટા હોય ને ગુણમાં મોટા હોય છે. મારે તો આવો પ્રસંગ મહાવિદેહમાં બન્યો ને અહીંયાં પણ બન્યો. ગુરુદેવ ચાલ્યા ગયા. વિદેહમાં રાજકુમાર પાટલીપુત્ર મોટા હતા. ત્યાં મિત્રો હતાં. મિત્રો હોવાથી ક્યારેક ભેગા થવાય તેથી ત્યાં વિયોગનું દુઃખ આટલું ન લાગે. અહીં તો ગુરુ-શિષ્યનો સંબંધ વિશેષ હતો એટલે ગુરુનો વિયોગ બહુ જ લાગે છે. ગુરુદેવ દેવલોકમાંથી મહાવિદેહ ભગવાનની ધ્વનિ સાંભળવા જાય ત્યારે ત્યાંનાં લોકોને એમ થાય કે આપણા રાજકુમાર ભરતક્ષેત્રમાં ધર્મનો ઉદ્યોત કરી પાછા પધાર્યા. ૧૧૪.

(અત્યારે) પૂજ્ય ગુરુદેવ વૈમાનિક દેવમાં મોટા દેવ થયા છે. ઈન્દ્ર નહીં પણ ઈન્દ્ર જેવા દેવ છે. ઈન્દ્ર જેવી ઋદ્ધિ છે. ઈન્દ્રો દેવોને હુકમ કરે પણ ગુરુદેવ એવા દેવ છે કે તેમને હુકમ ન કરે. ત્યાં ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૭ સાગરનું છે. માટે ભાવના એવી કરવી કે ગુરુદેવની સમીપતા આવી જાય, ગુરુદેવ શુદ્ધાત્માને ગ્રહણ કરવાનું કહ્યું છે. એ કરવાથી સમીપતા મળે છે. એકલી (વિકલ્પથી) ભાવના ભાવવાથી સમીપતા મળતી નથી. ૧૧૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવના અર્થના વિસ્તાર કરવાની શક્તિ, (એવી!) સહજપણે ધારા ચાલી જ જાય; એક એક ગાથા, કેટલા દિવસ ચાલે, થાકે જ નહિ, રહસ્યો નીકળ્યા જ કરે... સિદ્ધાંતનો આશય રજૂ કરવાની શૈલી, તથા વાણી એવી રસબસતી કે જાણે સાંભળ્યા જ કરીએ, સાંભળનાર

વાણી સાંભળતાં મંત્રમુગ્ધ થઈ જાય ! સ્થાનકવાસીમાં હતા ત્યારે પણ પ્રવચનમાં શ્રોતાઓ તેમની વાણીની બંસરીથી ઓલી ઊઠતા. ૧૧૬.

(ગુરુદેવ સૌને બોલાવતા) ‘ અહીં આવો’, ‘ અહીં આવો’-અહીં પરમાત્મા બિરાજે છે.

મરીચિના જીવને નૈગમનયથી તીર્થંકર કહેવાય છે તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવનાં કાર્યો તો બધા એવાં કે તેમને તો નજીકની નૈગમનય લાગુ પડી જાય. તીર્થંકરપણું અહીંથી જ શરૂ થઈ ગયું. હવેથી બધા તીર્થંકરના નજીકના ભવ છે ! ૧૧૭.

ઈન્દોરના હુકમચંદ્રજી શેઠને ગુરુદેવ પ્રત્યે બહુમાન હતું. ‘સોનગઢ કે કૌઓં કા ભી યહાં સ્વાગત હૈ’ તેમ તેઓ કહેતા હતા. સૌ પ્રથમ અહીંયા આવ્યા ત્યારે પૂજ્ય ગુરુદેવને મળતાં એટલો આનંદ થયો હતો કે જાણે ગુરુદેવને ભેટવા આવતા હોય !! અહીં પ્રવચનમાં ગુરુદેવને કહેતા હતા કે મહારાજ ! તમારા સમક્ષિતની વાત આ મિથ્યાદષ્ટિ જીવો નહી સમજે. ગુરુદેવની મુદ્રા ઉપરથી બધા તેમને ઓળખી જાય. ચાલતા હોય ત્યારે જુદા જ દેખાય. ગુરુદેવ તો ગુરુદેવ જ હતા. મહાપુરુષના બધા ગુણો તેમનામાં હતા. દૈવી પુરુષ હતા. બહારમાં કોઈનું કાંઈ રાખે જ નહીં, મોટા શેઠિયા હો કે પંડિત હો. ૧૧૮.

ગુરુદેવ દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયની ઘણી સૂક્ષ્મ વાતો કરતા હતા. ચારે પડખાની વાત તેમના સિદ્ધાંતમાં કહેતા હતા. ‘દ્રવ્ય તે દ્રવ્ય છે, તેની દષ્ટિ કરનારો સમ્યક્દષ્ટિ છે. ગુણ તે ગુણ છે. પર્યાય તે પર્યાય છે. તેનું જ્ઞાન યથાર્થ હોવું જોઈએ.’ ૧૧૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવને કેટલું જ્ઞાન હતું ! તો પણ ગુરુદેવ આચાર્યને મોઢા આગળ રાખતા હતા. આચાર્યદેવ જિનેદ્રનો આધાર આપે છે. ગુરુદેવ આચાર્યદેવને આગળ રાખે છે. શાસ્ત્રના પાઠ ને લીટી કાઢીને આધાર આપે. આપણે તો બધું ગુરુદેવ આગળથી શીખ્યા છીએ. ગુરુદેવે બધાને તૈયાર કરી દીધા છે. ૧૨૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવ હીરાભાઈના બંગલે પ્રવચનસાર વાંચતા ત્યારે એવું લાગતું હતું કે અહો ! ગુરુદેવને શ્રુતના દરિયા ઊછળે છે. ઉત્પાદ-વ્યયની ચર્ચા.... બધું ઝીણું લાગતું. પહેલી વખત વાંચ્યું ત્યારે અંદરથી સ્વયમ્ ઊછળતા, ને આશ્ચર્યકારી લાગતું. પછી તો એકલું તત્ત્વ-માખણ જ આવતું હતું. ધોલન ખૂબ જ વધી ગયું છે. અભીક્ષણ જ્ઞાન ઉપયોગ હતો. ૧૨૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવ વારંવાર તત્ત્વનો મહિમા બતાવે છે તે તરફ પગલાં માંડ. ચૈતન્યને ગ્રહણ કર એમ વારંવાર કહે છે એટલે આ તરફ આવ,ત્યાં પગલાં ભર, તો તે તરફ ગતિ થશે. ચૈતન્યનાં નેત્રો ખૂલી જતાં તે ખુલ્લાં નેત્રોથી તને આ દુનિયા જુદી દેખાશે. સ્વ-પરની એકતામાં બધું સ્થૂળ દેખાય છે. સૂક્ષ્મ દષ્ટિથી જોનારો દ્રવ્યને જુવે છે. દ્રવ્ય શુદ્ધતાથી ભરેલું છે તે તારા પ્રયત્નથી જ પ્રગટ થશે. ૧૨૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવ પોચું કરીને, કોળિયો કરીને તૈયાર આપે છે. ગળે તો હવે તારે ઉતારવાનું છે. આ કાળમાં અહો આવી વાત ! ખરેખર જીવો ભાગ્યશાળી છે.

ગુરુદેવના પ્રવચનમાં સમયસારની કર્મફળના સંન્યાસની ગાથાઓ,

(વંચાય ત્યારે) - જાણે સંન્યાસ કેમ લેવાનો હોય ! તેમ જ લાગે. વાણી એવી ! મુદ્રા એવી ! તીર્થકરનું દ્રવ્ય છે ને ! ૧૨૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવ અદ્ભુત પ્રભાવશાળી હતા. તેમના કાળમાં બધા જાતજાતનાં સાધનો નીકળ્યાં. ધવલનાં શાસ્ત્રો પણ તેમની હાજરીમાં બહાર આવ્યાં. ફિલ્મ, ટેપરેકોર્ડર, વીડિયો ટેઈપમાં જાણે સાક્ષાત્ જેવું જ લાગે છે. પ્રત્યક્ષ-સાક્ષાત્ બિરાજતા હતા તેની તો વાત જ જુદી ! જેણે સાક્ષાત્ સીધી વાણી સાંભળી છે તેને ખ્યાલ આવે કે આવી વાણી હતી. એમને વ્યાખ્યાનમાં એટલો આનંદ આવતો હતો કે સાંભળનાર છક થઈ જતા હતા. આહાહાહા...ની ગંભીરતા તથા પ્રમોદ તો તેમની મુદ્રામાં દેખાતા હતા. ૧૨૪.

ભગવાન આત્મા... ભગવાન આત્મા એમ કહેનાર જગતમાં એક ગુરુદેવ હતા. ભગવાન આત્મા... એ જુદી જ રીતે બોલતા હતા. ૧૨૫.

પંચમકાળમાં આવા ગુરુ મળ્યા ને વાણી વરસાવી તેનાથી (વિશેષ) બીજું શું ? ગુરુદેવે માર્ગ બતાવી બધાંને ચૈતન્યની સમીપ લઈ ગયા. ‘ તું અંદર જો.... અંદર જા....’ અંદર સુધી લઈ ગયા. (પોતાને) જોવાનું બાકી રહ્યું. ‘ ક્રિયા કરનાર તે તું નહીં, શરીર તે તું નહીં, શુભાશુભ વિકલ્પ તે તું નહિ, અધૂરી પર્યાય જેટલો તું નહિ,’ એકદમ આત્માના મૂળ સ્વરૂપમાં નજીક લઈ ગયા છે. હવે તારે અંદર જોવાનું જ માત્ર બાકી છે. બીજું તો બધું તૈયાર માલ કરીને આપ્યો છે. ૧૨૬.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી ઘણીવાર પાઘડી રંગવાનું દૃષ્ટાંત આપતા કે-બાપ

પોતાના દીકરાને રંગનું કામ શીખવે. દીકરો રોજ રંગ કરી પૂછે, જુઓ પિતાજી, હવે બરાબર ને ? બાપા કહે, હજુ બરાબર નથી. છોકરો ખંત રાખી વિશેષ શીખવાની ઈંતેજારી રાખે તો તે છોકરો હુશિયાર બની જાય. જો છોકરો એમ વિચારે કે પિતાજી રોજ મને નાપાસ કરે છે, હું આટલું સરસ કરું છું તો પણ હા પાડતા નથી. એમ સમજી હતાશ થઈ નિરાશ થઈ જાય તો વિશેષ સારું શીખી શકતો નથી. પરંતુ મારે તો હજુ બરાબર ધ્યાન આપી પૂરું શીખવું જ છે, તેમ નક્કી કરે તો આગળ વધીને પૂર્ણતા સુધી પહોંચી શકે.

તેમ તત્ત્વ માટે પણ સમ્યક્દર્શનથી માંડી કેવળજ્ઞાન થાય ત્યાં સુધી હજુ બાકી છે, અધૂરું છે, પૂર્ણ નથી તેમ સમજણ રાખે તો તેને કોઈ વાર સારું પ્રગટ થવાનો-કરવાનો અંદરથી પ્રયાસ થશે. માત્ર શાસ્ત્ર વાંચીને ભણી લીધાં, ગોખી લીધાં, ધારણા થઈ ગઈ અને માની બેસે કે હવે મને બધું આવડી ગયું તો તેને આગળ વધવાનો અવકાશ રહેતો નથી. ૧૨૭.

ગુરુદેવ કહેતા કે આ દ્રવ્ય છે... આ દ્રવ્ય છે. આ ચૈતન્ય દ્રવ્યમાં આવો... આવો.... આ પદ તમારું છે. અહીં આવો... આવો... એમ પોકાર કરીને, મલાવીને કહેતા. એક આત્માની-શુદ્ધાત્માની વાત કરતાં. તેમના વ્યાખ્યાનમાં બધાને અપૂર્વતા લાગતી હતી. ૧૨૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવે શ્રુતજ્ઞાનની ગંગા વહેવડાવી, જિનેન્દ્ર ભગવાન બિરાજમાન કર્યા, ઘણું કર્યું છે. આત્માના મીઠાં મધુરાં ગીત ગાયાં. ટેપમાં સાંભળીએ છીએ તો જાણે સાક્ષાત્ ગુરુદેવ જ વાણી વરસાવે છે. આ કાળમાં સાધનોએ કેવાં નીકળ્યાં કે ગુરુદેવની વાણી જીવતી રહી ગઈ !

ધન્ય ભાગ્ય કે આવી વાણી બધાને સાંભળવા મળી. ૧૨૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી જ્યારે ચૈતન્યસ્વરૂપનો મહિમા વર્ણવતા અને ચૈતન્ય ચમત્કારની વાત કરતા ત્યારે લોકોને જાણે ખરેખર ચૈતન્ય ચમત્કારનો સાક્ષાત્ પ્રતિભાસ કરતાં હોય તેવું જ લાગે. ૧૩૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવ વાણી વરસાવતા હતા તો બધા એકીટશે જોઈ રહેતા હતા ! કે શું કહે છે ! એવી અપૂર્વતાનું સિંચન કરનાર ગુરુદેવ એક જ હતા !! તેમની વાણી અપૂર્વ હતી. એ વાણી આત્માને બતાવનાર હતી. અનુભૂતિનો માર્ગ તેમણે બતાવ્યો છે. ૧૩૧.

દુનિયામાં બધા ક્યાં પડ્યાં હતાં ! હરવા-ફરવામાં, મોજ-શોખમાં આનંદ માનતાં હતાં, તે બધાનું સ્થૂળ જીવન.... ગુરુદેવે બધાને ચૈતન્યની હૂંફવાળા જીવન બનાવી દીધા. જીવનમાં દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રની સમીપતા હોય તે હૃદયમાં હોય તે લાભરૂપ છે, તેમાં આત્માની હૂંફ સમાયેલી છે. ૧૩૨.

ગુરુદેવ જે વાણી વરસાવી તેની હૂંફ બધાંને છે. વર્ષો સુધી વાણી વરસાવી છે. બધાએ વર્ષો સુધી નિરંતર સાંભળી છે. તેનાથી જગતમાં બીજું શું ઊંચું છે-? શું ચડિયાતું છે ? ૧૩૩.

તેમની નીડરતા, નિશ્ચય, બધી શાસ્ત્ર પ્રમાણેની ક્રિયા હતી. સિંહ જેવી ઉત્કૃષ્ટ અડગતા, નીડરતા, કાર્યો બધા મહાપુરુષ જેવાં. પ્રતિકૂળતાના વંટોળિયા આવે તો એ તેની સામે એકલા ઊભા રહી શકે તેવું સામર્થ્ય. સૌરાષ્ટ્રમાં પરિવર્તન વખતે ઘણા વંટોળિયા આવેલા, પરંતુ તોયે ડગ્યા

નહિ, દિગંબર સમાજમાં યે તેમની સામે વંટોળિયા આવેલા. પ્રભાવશાળી ઘણા, પ્રતાપી મહાપુરુષ. પુણ્યનો યોગ પણ તેવો. નીડર સિંહ જેવા. તેમનો પ્રભાવ પણ તેટલો; તેથી સાથ દેનારા પણ ઘણા જીવો મળી ગયા. ૧૩૪.

જિનેશ્વરનાં વચનો પરમ ઉપકારી છે, શ્રી ગુરુનાં વચનો પરમ ઉપકારી છે. જેમણે માર્ગ બતાવ્યો, ‘દ્રવ્યદષ્ટિ કોને કહેવાય, વીતરાગતા કોને કહેવાય, દ્રવ્ય કોને કહેવાય, સાધકદશા કોને કહેવાય’ એ બધું પરમ ઉપકારી ગુરુએ બતાવ્યું છે. તેમનાં વચનો પરમ ઉપકારી છે. જીવોને મુક્તિનો માર્ગ સમજવો મુશ્કેલ છે; વસ્તુની સ્વાનુભૂતિ, તેની સાધકદશા તે બધું સમજવું મુશ્કેલ છે.

ચૈતન્યદેવને ઓળખવો મુશ્કેલ છે. ચૈતન્યલોક આશ્ચર્યકારી છે- તે સ્વયં આશ્ચર્યકારી છે. ગુરુની વાણીમાં તેનું સ્વરૂપ આવે છે. તેથી વાણીના લીધે તે સમજી શકાય છે. ગુરુદેવ પ્રગટ થયા નહિતર આ માર્ગને કોણ જાણત-? લોકો ક્રિયાકાંડમાં પડેલા હતા તેવા કાળમાં માર્ગના પ્રકાશક શ્રી ગુરુ પ્રગટ્યા. ૧૩૫.

બધાને આ કાળે માર્ગ સ્પષ્ટ મળી ગયો છે. તે મહાભાગ્યની વાત છે, આ જ માર્ગ છે તેમ માર્ગ સ્પષ્ટ કરી કરીને સમજાવ્યો છે. ઘણું સરસ, ઘણું અપૂર્વ આપ્યું છે, કોઈને ન મળે તેવું ઊંચું તત્ત્વ આપ્યું છે. જીવનમાં પોતાના આત્માનું કરી લેવું. જોરદાર કરી લેવું. વર્ષો વીતી ગયાં; હવે આત્માનું કરી લે તેમ કહે છે. ગુરુદેવે કીધું છે માટે થઈ ગયું છે તેમ નથી. કરવાનું તો પોતાને છે. ‘બધી કક્ષાઓ ઓળંગીને છેક સુધી પહોંચી જા.’ ૧૩૬.

એમની વાણી અપૂર્વ હતી. એમનું જ્ઞાન અપૂર્વ હતું. એમનું અંતર ને બહાર અપૂર્વ હતું. પુણ્ય અને પવિત્રતા જુદા હતા.

વસ્તુનું સ્વરૂપ બહાર લાવ્યા છે. જ્ઞાન સ્પષ્ટ હતું. સમયસારમાં શું આવે છે તે બધું છણી છણીને બહાર લાવ્યા છે. આ તો આચાર્યદેવ કહે છે તેમ કહીને આચાર્યદેવની મહિમા કરતા હતા. બધું તત્ત્વ ગુરુદેવ બહાર લાવ્યા છે. શાસ્ત્રોના અર્થ કરતાં તેઓ રંગાઈ જતા હતા. વસ્તુને એકદમ સૂક્ષ્મ રીતે બહાર લાવ્યા છે. આ પંચમકાળમાં આવું તત્ત્વ સ્પષ્ટ કરનાર મળવા તે બધું દુર્લભ છે. આ પંચમકાળમાં મળી ગયું. સ્પષ્ટ કરીને દેખાડનાર મળવા એ બહુ મુશ્કેલ છે. ૧૩૭.

મને ઊંઘ એકદમ વહેલી ઊડી જાય, ઊંઘ જ ઊડી જાય. પૂરી ઊંઘ ન આવે. મનમાં એમ થાય કે ગુરુદેવ નથી... ગુરુદેવ નથી. છ મહિના સુધી એમ જ થયા કર્યું. બસ એવું જ થઈ જતું હતું. સ્વપ્નાં તો અમુક જાતનાં આવે... આ તો રાત્રે એમ જ થતું. વર્ષોથી અહીં જ રહેલાં...અહીં... એમની હાજરીમાં જ જીવન ગાળેલું. તેથી છ મહિના સુધી... જ્યાં ઝબકીને જાગું ત્યાં એમ થાય કે... ગુરુદેવ નથી... રાત્રે તો થાય. કોઈવાર પરોઢીએ પણ એમ થઈ જાય કે ગુરુદેવ નથી... અમુક ટાઈમ સુધી એમ જ ચાલ્યું. ૧૩૮.

શાસ્ત્રના અર્થ કરનાર તો ઘણા હોય. પણ અનુભૂતિ ગોતનાર તો એક... ગુરુદેવ જ નીકળ્યા, તેમણે અનુભૂતિ બતાવી. શાસ્ત્રના અર્થ કરવા અને તેનો વિસ્તાર કરવો તેતો ગુરુદેવને ખૂબ સહેલું હતું. એક વાક્ય ઉપર વિસ્તાર ચાલ્યો જ જાય... ગુરુદેવનો વિસ્તાર એટલે બસ...! ગુરુદેવે માર્ગ બતાવવામાં કાંઈ ખામી રાખી નથી. પીંખી પીંખીને માર્ગને

બતાવ્યો છે. તું અંતરમાં જા. ૧૩૯.

અંતરમાં નીરખી નીરખીને ચાલ તો મારગડો દેખાય
અંતરમાં નીરખી નીરખીને જો તો મારગડો દેખાય...

મારા હૃદયે હજો, મારા ધ્યાને હજો ગુરુદેવ રે.
ગુરુદેવના દર્શનના વાયરા વાજો મને દિનરાત રે...

ગુરુદેવને લઈને પ્રભાત ઊગ્યું હતું. સૂર્ય ઉદય થયો હતો. આકાશમાં જે સૂર્યોદય થાય છે તે જડ છે, ભરતક્ષેત્રના ખરા સૂર્ય ગુરુદેવ હતા. તેમણે ચૈતન્યની દિવ્યતા બતાવી, ગુરુદેવને લઈને જાણે શાસનમાં સૂર્ય હતો. ૧૪૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવ પધાર્યા, આ પંચમકાળે દુર્લભને સુલભ બનાવ્યું. જીવો એટલા પુણ્ય લઈને આવ્યા કે ગુરુ મળ્યા. આ ગુરુદેવનો ઉપકાર છે. અત્યારે તેમના વગર બધા ઝાંખા પડી ગયા. ૧૪૧.

આ તો ગુરુદેવની પાવનભૂમિ-સાધનાભૂમિ છે. અહીં વર્ષો સુધી બધાએ કાયમ લાભ લીધો છે. અંતરમાં ઊંડા સંસ્કાર વાણીના પડ્યા છે. બધાને માર્ગ બતાવ્યો તે સંતોષનું કારણ બન્યું છે. આ માર્ગ છે. આ દષ્ટિ પ્રગટ કરવાથી મુક્તિના માર્ગે જવાય છે. ન થાય ત્યાં સુધી પુરુષાર્થની ભાવના થાય. આ દષ્ટિ પ્રગટ થયે જ માર્ગે મળે છે.

જગતના જીવો ક્યાં ક્યાં ભટકે છે ! પહેલાં કઈ સ્થિતિમાં હતા

તે વિચારે. ગુરુદેવે કહ્યું કે આ માર્ગે જવાનું છે તેથી વ્યવહારથી સંતોષ આવે; પણ વાસ્તવિક સંતોષ તો અંતરમાં જાય તો અંશે આવે. ૧૪૨.

ગુરુદેવ ગયા... ગુરુદેવ ગયા... એમ વારંવાર થાય છે. આત્મા અને દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્ર મારાથી દૂર ન હજો. જિનેન્દ્રદેવ મારે આંગણે આપ પધારજો, ગુરુ મારી સાધકતામાં પધારજો, મારે દ્વારે પધારજો. ગુરુદેવ આ ક્ષેત્રથી તમે દૂર પડ્યા... પણ સાધકતા વૃદ્ધિગત થશે ત્યારે બધાં સમીપ થઈ જવાનાં છે. અહીં સાધકતા હતી ત્યારે ગુરુદેવ સમીપ હતા. પછી પણ રહેશો. ગુરુદેવ ! આપ સમીપ જ છો. થોડો કાળ વચલો ગૌણ કરીને સમીપ જ થઈ જવાના છો. આત્માની ઉગ્ર સાધનાના કાળે બધા સમીપ થઈ જવાનાં. ૧૪૩.

દેહે મહેલા દેવ છો, ધર્મે ધુરંધર સંત છો,
શોર્યે સિંહણ પીધ દૂધ છો...

પૂજ્ય ગુરુદેવનો પ્રતાપ છે, ગુરુદેવ બધું શિખવાડીને ગયા છે. પૂજ્ય ગુરુદેવે માર્ગ બતાવ્યો છે. ગુરુદેવને લઈને બધા આગળ આવ્યા છે; ગુરુને લઈને બધા જીવતા થયા છે. બધાને જાગૃત કર્યા છે. દ્રવ્યદષ્ટિ એમણે જ આપી છે. પૂર્ણદ્રવ્ય ને પૂર્ણદષ્ટિ ઉપર લઈ ગયા છે. ૧૪૪.

તેમનાં સ્વાગત એવા ભવ્ય થતાં હતાં. જાણે કે નેમીચંદ સિદ્ધાન્ત ચક્રવર્તી દક્ષિણ દેશમાંથી આવ્યા. ત્યાગ લઈને સાધુ થઈ ગયા. કોઈએ ત્યાગી થઈને આટલો પ્રચાર કર્યો હોય તેવું તો આટલાં વર્ષોમાં ભાગ્યે જ કોઈ હશે. તેમની પાસે, સમીપ તો કોઈ કંઈ બોલી શકે જ નહિ.

શ્રુતની આરાધનાનો નમૂનો તો એક પૂજ્ય ગુરુદેવ જ હતા. શ્રુતની આરાધના, તેમનો પ્રભાવશાળી પ્રતાપ, તેમનું હૃદય આરાધક, અંતરની પરિણતી નિર્મળ-આ પંચમકાળના જીવો માટે ગુરુ ને શાસ્ત્ર બધું તેમનામાં જ હતું. સાધના જોવાની એ તેમનામાં મળતી હતી. શ્રુતની આરાધના પણ તેમનામાં જોવા મળતી હતી. દેવનું સ્વરૂપ ગુરુદેવ બતાવતા હતા. તેથી જ તો ગુરુને ભગવાન કહીએ છીએ. તેઓ એકલા પણ સ્વંય શોભે અને બધાની વચ્ચે પણ શોભે તેવું તેમનું વ્યક્તિત્વ હતું. તેમનું ચેતનત્વ એવું શોભતું હતું. ૧૪૫.

ગુરુદેવ ભગવાન હતા. તેમણે અહીં અવતાર લીધો, બધાને જગાડવા માટે. શંખ ફૂંકીને બધાંને જગાડ્યાં. ‘ જાગો રે જાગો...’ કહીને બધાને જગાડ્યાં. એક મહાપુરુષ જગતમાં શાશ્વત રહેતા હોય તો તેમની છાયામાં બધું મંગળ મંગળ લાગે, તેમની વાણી કાયમ રહી ગઈ. ૧૪૬.

પૂજ્ય ગુરુદેવ અહીંયાં પધાર્યા તે અપૂર્વ, તેમનો સાથ અપૂર્વ, વાણી અપૂર્વ, તેમની સાથે યાત્રા અપૂર્વ, તેમના વિહાર અપૂર્વ, બધું અપૂર્વ. ગામે ગામ ચૈતન્યરસ ઝરતી વાણી વરસાવતા તે અપૂર્વ. બધાને આવો લાભ વર્ષો સુધી મળ્યો. તેમની વાણીનો અવાજ કેવો ધીર, ગંભીર ગર્જના કરતી વાણી અંદરથી ચૈતન્યથી રંગાયેલી વાણી અપૂર્વ હતી. ૧૪૭.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવ અહીંયાં પધાર્યા એ પુણ્ય હતું. પંચમકાળનું ભાગ્ય હતું. શાંતિનું સ્થાન હતું. આગળ વધવાનું સ્થાન હતું. સત્યનો ઉપદેશ દેનારા, મુમુક્ષુને માર્ગ બતાવનારા હતા. આંધળાને આંખો દેનારા હતા. બહારની ક્રિયામાં રહેનારાને આત્મા તરફ વાળનારા હતા, ચૈતન્યની ક્રિયા તરફ વાળનારા હતા. પંચમકાળમાં એક સ્તંભ હતા, ધર્મ-ધુરંધર

સંત હતા. ભૂલેલાંને પંથ બતાવતા હતા. તું ભૂલે છે... ભાઈ પાછો વળ. મીઠો ઠપકો... મીઠી શિખામણ આપીને પાછો દોરતા હતા, આવી શિખામણ આપનાર દુનિયામાં કોણ છે-? ચૈતન્યના ચમત્કારથી ભરેલી વાણી બતાવનાર હતા. સ્વ-સંવેદન બતાવનાર હતા. આવા એક તો...બતાવો ? ૧૪૮.

અહો ! પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી સ્વયં ચૈતન્યના રસથી રંગાયેલા હોવાથી શ્રોતાઓને પણ તે રંગના રસથી તરબોળ કરી રંગી દેતા. સૌ એટલા બધા તલ્લીન થઈને એકાકાર થઈ જતાં કે કલાક ક્યાંય પૂરો થઈ જતો- જાણે કોઈ અગમ્ય દેશમાં લઈ જતા હોય. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ તો સમ્યક્શ્રુતના ધોરિયા વહાવ્યા અને અનેક શાસ્ત્રનો સુમેળ કરીને ઘણો ઉકેલ કરીને ન્યાલ કરી દીધા. સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ ન્યાયને એકદમ સરળ સ્પષ્ટ ભાષામાં કહેવાની તેમની શૈલી, વાણીની અચિંત્ય શક્તિ, જાણે સાંભળતા જ રહીએ ! બાકી તો આપણી ચાંચ તેમાં ક્યાં ડૂબે તેમ હતી ? ૧૪૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી તો તીર્થંકરનું દ્રવ્ય છે. આવી વાણીનો આ ધોધ મળે અને પાત્રતા તૈયાર ન થાય તેમ બને જ નહિં. આવા પંચમકાળમાં તો બે કલાકનો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનો ઉપદેશ ઘણો કલ્યાણ કારી છે. તેમનું નિકટ સાન્નિધ્ય આત્માર્થીને તૈયાર થવા માટેનું અપૂર્વ કારણ થાય છે. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની વાણી તીર્થંકરની વાણી છે. તેમને અત્યારે તીર્થંકર પરમાત્મા જેવો ઉદય વર્તે છે. વાણીનો જોગ પણ તેવો જ છે. મુનિરાજના યોગ જેવો યોગ છે. પંચમકાળે આવો યોગ !! આવી વાણી અને ઉદય પણ પ્રબળ છે. કેટલી જોરદાર... ધારદાર વાણી ! તત્ત્વનો સૂક્ષ્મ ઉપદેશ. તેઓ તેના તે જ શબ્દો વારંવાર બોલે છતાં શ્રોતાને રસ વધતો જાય, કંટાળો

આવે નહિ. વાણીમાં રસ ઘટતો નથી. તેથી સાંભળતાં તૃપ્તિ થતી નથી. તેમની વાણી સાંભળવા મળી તે પણ મહાન પુણ્યનો ઉદય છે.

વસ્તુસ્વભાવ એવો છે કે વાણી કંઈ કરતી નથી, તો પણ બાહ્ય નિમિત્ત-નૈમિત્તિક સંબંધ એવો જ હોય છે કે ભગવાનની વાણી ખાલી જતી નથી. તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની વાણીથી પણ પાત્ર જીવો માર્ગ પામ્યા છે. સ્વાનુભૂતિ પ્રગટ કરી છે. ૧૫૦.

તીર્થ સ્વરૂપ આત્માને બતાવનાર ગુરુદેવ... એમની સાથે તીર્થયાત્રા આ તો એક જુદી જ યાત્રા હતી. આત્મારૂપી તીર્થ, યથાર્થ તીર્થને બતાવનાર ગુરુદેવ... (એમની સાથે) તીર્થયાત્રા કરતાં જાય... ગામોગામ આત્માની વાતો કરતા જાય... ચૈતન્યનું આશ્ચર્ય બતાવતાં જાય. “ દ્રવ્યદષ્ટિ પ્રગટ કર... પ્રગટ કર” - તેમ કહેતા જાય. સાથે સાથે એમ પણ કહેતા જાય કે આવી યાત્રા તો તેં ઘણી કરી પણ ખરી અંદરની યાત્રા કર.

આત્મા શાશ્વત છે તેમ આ શિખરજી તીર્થ પણ શાશ્વત છે. અનંતા તીર્થકરો મોક્ષે ગયા છે. રજકણે રજકણ પવિત્ર છે. અહીં અનંતા સિદ્ધ ભગવાન ઉપર બિરાજે છે, એમ બતાવતા હતા...

ગુરુદેવે કહ્યું કે હું તો અહીંયા ચારેકોર મુનિઓને દેખું છું. પહાડોમાં, પર્વતમાં મુનિરાજ ધ્યાન કરતા હોય તેમ દેખું છું. આવા પ્રસંગોમાં ઉલ્લાસ-ઉમંગ આવે.

ગુરુદેવની ભક્તિ તે શ્રુતની ભક્તિનાં સંભારણાં છે. ૧૫૧.

ગુરુદેવ સાથેની યાત્રા એટલે યાત્રા... ગુરુદેવનો વિહાર એટલે વિહાર... જીવનમાં આવો પ્રસંગ આવવો મુશ્કેલ છે. મહાપુરુષ સાથે આવો

પ્રસંગ ક્યાંથી બને ! ગુરુદેવ ચૈતન્ય-વિહારી તેમનો વિહાર જુદો જ... અંદરનો વિહાર જુદો પણ બહારનો વિહાર જુદો... બીજાને ચૈતન્યવિહારી બનાવનાર હતા. આવા યુગમાં જન્મ થવો ને આવા ગુરુદેવ મળવા, મહાભાગ્ય હોય ત્યારે મળે છે. ૧૫૨.

શાસ્ત્રના એક એક શબ્દના અર્થ કરનારા, શાસ્ત્રના એક વાક્યને લઈને આખું ચૌદ બ્રહ્માંડ ખડું કરી દેતા. “પરને પોતે કરી શકતો નથી. તું પોતે સ્વતંત્ર છે.” આવી સ્વતંત્રતાની વાત કરનાર કોણ છે ? મૂળ વસ્તુના અસલી સ્વરૂપને બતાવનાર જગતમાં ગુરુદેવ જ હતા. એમણે બધું બતાવી માર્ગ ચોખ્ખો કરી દીધો. વસ્તુ-સ્વરૂપ સૂક્ષ્મતાથી બતાવનાર, આત્માના હાઈને પહોંચનાર, ચૌદ બ્રહ્માંડનું સ્વરૂપ બતાવનાર ગુરુદેવ જ હતા. અનંતધામ સ્વરૂપ આત્માને બતાવનાર ગુરુદેવ હતા. ગુરુદેવનો એક શબ્દ ખ્યાલમાં લે તો આખો ચૈતન્ય ઊછળી જાય એવું છે. ૧૫૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવ આ પંચમકાળના પરમ પુરુષ હતા. માર્ગ પ્રકાશનારા, ચારે બાજુથી માર્ગ પ્રકાશનારા, વારંવાર હાથ પકડીને માર્ગ દેખાડતા હોય તેમ કહેનારા, હતાં. ગુરુનાં વચનો જીવોને વારંવાર જાગૃત કરે છે. શ્રુતની આરાધનાનો ઉત્કૃષ્ટ નમૂનો પંચમકાળમાં કોઈ હોય તો તે ગુરુદેવમાં દેખાતો હતો.

શ્રુતની મહિમા બતાવનાર, શ્રુતની ઉત્કૃષ્ટ આરાધના, આ પંચમકાળમાં દેખાતી હોય તો તે ગુરુદેવમાં દેખાતી હતી. શ્રુત તરફ જે જીવો વળ્યા છે તે ગુરુદેવના પ્રતાપે વળ્યા છે. બધા જે શાસ્ત્ર તરફ વળ્યા છે તે શ્રુતજ્ઞાનનો અભીક્ષણ ઉપયોગ, તેનો ગુરુદેવ આદર્શ નમૂનો હતા. તેમને શ્રુતની અપાર મહિમા હતી. ઊછળી પડતા હતા. તેમનો અંતરનો ઉપયોગ

શ્રુતમાં પરિણમેલો, અંતરમાં શ્રુત અને વાણી પણ બહારમાં એવી જ હતી. તીર્થંકરનું દ્રવ્ય કોઈ જુદી જ જાતનું ! શ્રુતનો ઉપયોગ જુદી જાતનો, અને જુદી જ શ્રુતની તેમની આરાધના. અત્યારથી જ જાણે તીર્થંકર ગોત્ર બંધાઈ જાય તેવી શ્રુતભક્તિ. નાનપણથી ત્યાગી થઈને બધાને શ્રુતનો ઉપદેશ આપ્યો. મંથન કરીને, પોતે એકલાં બધું તત્ત્વ શોધી કાઢ્યું ૧૫૪.

મા-બાપ તો બધું શિખડાવે પણ તે કાંઈ કરી દેતા નથી. કરવું તો પોતાને જ પડે તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ સરળપણે સીધેસીધું બધું જ સમજાવ્યું છે, શિખડાવી દીધું છે પણ હવે તો પોતાને જ કરવાનું છે. હાથ ઝાલીને બતાવે તે રીતે બધું બતાવી દીધું છે. પરંતુ અનાદિનો અભ્યાસ છે તે તરફ જ ઢળી જાય છે. તેથી અંદર જઈ શકતો નથી અને જો મનમાં એમ થઈ જાય કે હવે મને બધું આવડી ગયું છે, મને બરાબર ખબર છે-ખ્યાલમાં જ છે તો તેને આગળ વધવાનો અવકાશ નહીંવત્ છે. ૧૫૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના ઉપદેશનું ઊંડાણથી હૃદયમાં ઘૂંટણ, લઢણ, મનન કરવું; તેનો જ અભ્યાસ કરવો. તે મૂળ ઉપાય છે. જે કાંઈ વિભાવ દેખાય છે તે હું નહિ તે મારો છે જ નહિ. એ જ નિરંતર કરવાનું છે. માર્ગ ન મળે તેથી નિરાશ થઈ છોડી દેવું નહિ. ઉત્સાહભંગ જરા પણ થવા દેવો નહિ. ૧૫૬.

વસ્તુના માર્ગની યથાર્થતા-અપૂર્વતા ગુરુદેવે જ બતાવી છે. તો જ બધા અત્યારે અપૂર્વતાના માર્ગે આવ્યા; નહિતર બધા ક્યાંય પડ્યા હતા.

બધા સત્ય માર્ગે આવી ગયા તે પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે. આવો અંતરનો માર્ગ ગુરુદેવે ન બતાવ્યો હોત તો બધા અજાણ્યા પંથે ક્યાંય પડ્યા હોત. અપૂર્વતાનો પૂજ્ય ગુરુદેવે ભાસ કરાવ્યો. દ્રવ્ય અપૂર્વ છે, માર્ગ અપૂર્વ છે, બધું અપૂર્વ છે. અપૂર્વતાના માર્ગે ચાલો તો ભગવાન મળશે. ૧૫૭.

સર્વશ્રેષ્ઠ ગુરુદેવ હતા. આપણે તો શિષ્યની જેમ ફરતાં હતા. ગુરુદેવ વગરનું બધું સૂનું સૂનું છે.

સૂનાં તે મંદિર, સૂનાં તે માળિયાં

મારા સૂના સ્વાધ્યાયમંદિર, સૂના જિનેન્દ્ર દરબાર..

વાંચન સૂનાં, પૂજન સૂનાં,

સૂનું દેખાય મને સોનગઢ ગામ રે...

સૂના સ્વાધ્યાયમંદિર, સૂના અભ્યાસધામ,

મારી ભક્તિ સૂની, ભજન સૂનાં

સૂનાં મારા હૃદયનાં ધામ રે...

ગુરુદેવ વિના સોનગઢ ગામ સૂનાં, દેશ-પરદેશ સૂનાં.

શિબિરનાં ધામ સૂના, અભ્યાસધામ સૂનાં.

બધું સૂનું સૂનું... હિન્દુસ્તાનનાં સૂનાં ધામ.

ગુરુદેવ વગર શું કર્યા પૂજન ! શું કરી ભક્તિ ! શું કર્યા અભ્યાસ ! શું કર્યા વાંચન ! ગુરુદેવ વગર શું કામનું ! ગુરુદેવ વગર કર્યું તે કાંઈ કર્યું નથી. બધે મીંડાં મૂક્યાં છે.

એમ કહેવાય છે કે ચક્રવર્તી ગયા પછી બધું સૂનકાર લાગે. તેમ અહીંયાં ગુરુદેવ વગર બધું સૂનું સૂનું મને લાગે છે, ખાલી લાગે છે ત્યાં (પૂજ્ય ગુરુદેવના રૂમમાં) દર્શન કરવા આવતાં હેયું હાથમાં ન રહે. !

‘ ગુરુદેવ વિના સૂનાં મંદિર ને સૂનાં માળિયાં ’ ૧૫૮.

અહીં (સુવર્ણપુરીમાં) ગુરુદેવ બિરાજતા હતા, નિરંતર તેમની ચૈતન્યરસ ઝરતી મીઠી અમૃતવાણી વરસતી હતી. ધન્ય એવી આ નગરી ! ધન્ય- તે કાળ ! ગુરુદેવશ્રી પરમ પુરુષ હતા, મહા શક્તિશાળી હતા. ભરતક્ષેત્રમાં આ કાળે ગુરુદેવની વાણી સર્વોત્કૃષ્ટ અતિશયતાવાળી હતી, પંચમકાળમાં ભરતના જીવોના ચૈતન્યને જગાડનારી હતી. ગુરુદેવ જગતથી જુદા જ પડે. એમની મુદ્રાએ જુદી પડે અને વાણીએ જુદી પડે. એમની મુદ્રા જોતાં માણસો આ તો ‘ધર્મપુરુષ-’ છે એમ છક થઈ જતા. અહો ! આ તો ચૈતન્યની અતિશયતા બતાવનારી મુદ્રા ! તેઓ તો ચૈતન્યરત્નને ઓળખાવનાર પરમ પુરુષ હતા. ૧૫૯.

તેમનાં પુનિત ચરણોથી ભરતક્ષેત્ર શોભતું હતું. તેઓ ચૈતન્યનો માર્ગ બતાવતા હતા. “ ચૈતન્યને ઓળખો... ઓળખો ! ” એવી ગર્જના કરતા હતા. વ્યાખ્યાન વાંચતા હોય ત્યારે જુદા જ લાગે. ‘ભગવાન આત્મા... જ્ઞાયકદેવ...’ બધાને ભગવાન કહીને બોલાવતા. પોતે તો ભગવાન સ્વરૂપે હતા. અલ્પકાળમાં ભગવાન થઈ જવાના. ગુરુદેવના ચૈતન્યની શોભાની તો શી વાત ! એમના પુણ્યની શોભા પણ કોઈ જુદી ! એવા બાહ્ય-અંતર પુણ્ય ને પવિત્રતાની મૂર્તિ હતા. ભરતક્ષેત્રના ભાગ્ય કે ગુરુદેવ અહીં જન્મ્યા. ૧૬૦.

જગતમાં તીર્થંકર ભગવાન સર્વોત્તમ વિભૂતિ છે. આપણને તો આ ભવિષ્યના ભગવાન મળી ગયા. વર્તમાન ભગવાનની જેમ જ તેમની વાણીના શ્રવણનું સૌભાગ્ય મળ્યું. ગુરુદેવે વર્ષો સુધી વાણી વરસાવી. આ ભરતક્ષેત્રમાં દિવ્યધ્વનિની જેમ જ ગુરુદેવની ધ્વનિ ગાજતી હતી, તેના શ્રવણ જેવું બીજું સૌભાગ્ય કયું-? ગુરુદેવે બધાંને દ્રવ્યદષ્ટિનો અર્થાત્ શુદ્ધાત્મદ્રવ્ય તરફ ઝૂકવાનો ઉપદેશ આપ્યો. ૧૬૧.

જગતમાં સર્વોત્કૃષ્ટ જિનેન્દ્રદેવ છે. આપણે ત્યાં મંગળ મુહૂર્તે સીમંધર ભગવાન પધાર્યા. જાણે સાક્ષાત્ ભગવાન આપણે આંગણે પધાર્યા. સીમંધર ભગવાન મંદિરના પ્રવેશદ્વારમાં પધાર્યા ત્યારે ગુરુદેવે અતિશય ભક્તિભાવથી ‘પધારો ભગવાન ! પધારો’-એમ સ્વાગત કરીને સાષ્ટાંગ નમસ્કાર કર્યા હતા. પૂજ્ય ગુરુદેવે આશ્ચર્યમુગ્ધ થઈને ભગવાનનાં દર્શન કર્યાં, ત્યારે એમની આંખોમાંથી આનંદનાં આંસુ વહેવા લાગ્યાં હતાં. ૧૬૨.

અહીંના (સુવર્ણપુરીના) સ્થાન-સ્થાનમાં, વસ્તુ-વસ્તુમાં, રજકણ-રજકણમાં ગુરુદેવનાં સ્મરણો છે. જેના ઉપર નજર પડે, તેના આશ્રયે ગુરુદેવ સ્મરણમાં આવે છે.

“ હમણાં અહીં ગુરુદેવ સીમંધરનાથનાં દર્શન કરવા પધારશે, હમણાં અહીં વ્યાખ્યાનની પાટ પર બિરાજશે ને અમૃતવાણી છૂટશે, હમણાં ગુરુદેવ આહાર લેવા પધારશે. હમણાં અહીં ગુરુદેવ એકાંતમાં બેસી નિજ સ્વાધ્યાય-મનનમાં લીન થશે.” એમ સર્વત્ર ગુરુદેવના ભણકાર વાગે છે ગુરુદેવ ભુલતા નથી. એ પાવનમૂર્તિ નજરે તર્યા કરે છે. ગુરુદેવનાં એ સ્મરણો દ્વારા ગુરુદેવના પવિત્ર જીવન અને ઉપદેશને દષ્ટિ સમક્ષ રાખીને આપણે તેઓશ્રીએ ચીંધેલા માર્ગે ચાલીએ તે જ કર્તવ્ય છે. ૧૬૩.

ચૈતન્યની કોઈ અદ્ભુતતા ને અનુપમતા બતાવવાવાળા એક ગુરુદેવ જ હતા. ગુરુદેવ સ્વર્ગપુરીમાં બિરાજે છે. આ ભરતક્ષેત્રમાં ગુરુદેવ ભગવાન ! ભગવાન ! કરતા હતા. તેમને તો ત્યાં ભગવાન અને બધું મળી ગયું. ગુરુદેવની વાણી જ એવી હતી કે પુરુષાર્થ ઊપડે અને આત્માની પ્રાપ્તિ થાય. ગુરુદેવની અપાર કૃપા હતી. તેમણે ભવનો અભાવ કરાવ્યો છે. ગુરુદેવે જે કહ્યું છે તે જ કરવાનું છે. આપણે તો તેમની આગળથી બધું શીખ્યાં છીએ. બધો માર્ગ તેમણે સ્પષ્ટ કર્યો છે. અપૂર્વ માર્ગ તેમણે પ્રગટ કરીને બતાવી દીધો છે. તેઓ શ્રી ગેરહાજરીમાં પણ પુરુષાર્થ વધારતાં જઈએ એ જ કર્તવ્ય છે. ૧૬૪.

ગુરુદેવે ચૈતન્યનો ડંકો વગાડીને આખા ભારતને હલમલાવી દીધું. મુમુક્ષુઓનાં કાળજાં હલાવી દીધાં. ગુરુદેવ જેવા ‘ગુરુ’ મળ્યા અને ભગવાન જ્ઞાયકદેવ આંગણે પધાર્યા, પછી તો શુદ્ધપર્યાય પ્રગટ કરવાની હોય ને-? બીજું બધું તો અનંતકાળમાં જીવને મળી ચૂક્યું છે. ચૈતન્યના એકત્વની વાત સુલભ નથી. ગુરુદેવના પ્રતાપે સ્વભાવની વાર્તા અને સ્વભાવની અનુભૂતિ સુલભ થઈ છે. સ્વભાવની અનુભૂતિ કરવી તે પોતાના હાથની વાત છે. ગુરુદેવના પ્રતાપે ચારે બાજુ ‘અનુભૂતિ કરો’, ‘અનુભૂતિ કરો’ એમ થઈ ગયું છે. સ્વાનુભૂતિનો યુગ આવી ગયો. ૧૬૫.

ગુરુદેવનું દ્રવ્ય જ અલૌકિક હતું. તેમની વાણી પણ અલૌકિક હતી કે અંદર આત્માની રુચિ જગાડે. તેમની વાણીના ઊંડાણને રણકાર કંઈક જુદા જ હતા. વાણી સાંભળતાં અપૂર્વતા લાગે ને ‘જડ-ચૈતન્ય જુદા છે’ તેવો ભાસ થઈ જાય તેવી તેમની વાણી હતી. “ અરે જીવો ! તમે દેહમાં બિરાજમાન ભગવાન આત્મા છો. અનંત ગુણોના મહાસાગર છો.” ગુરુદેવની અનુભવયુક્ત જોરદાર વાણી શ્રોતાઓને આશ્ચર્યચકિત કરી

દેતી. ઘણી પ્રબળ વાણી ! સંસારનાં ઝેર ઉતારી નાખે, વિષય-કષાયને પાતળા કરી નાખે, પાપનો રસ તો નીતરી જ જાય, પરંતુ પુણ્યનો રસ પણ ન રહે, શુદ્ધ પરિણતીની અને શુદ્ધ જ્ઞાયક આત્માની લગની લગાડે તેવી મંગળમય વાણી ગુરુદેવની હતી. ૧૬૬.

હે ગુરુદેવ ! આ ભરતખંડમાં આપ વર્તમાનકાળે અજોડ દિવ્ય મહાન વિભૂતિ છો, દિવ્ય આત્મા છો, આપે આ ભરતખંડમાં અવતાર લઈને અનેક જીવોને ઉગાર્યા છે, સમ્યક્પંથે દોર્યા છે.

આપનું અદ્ભુત શ્રુતજ્ઞાન ચૈતન્યનો ચમત્કાર બતાવે છે, ચૈતન્યની વિભૂતિ બતાવે છે. ચૈતન્યમય જીવન બનાવે છે. આપના આત્મદ્રવ્યમાં શ્રુતસાગરની લહેરો ઉછળી રહી છે, આત્મદ્રવ્યમાં ઝગમગતા જ્ઞાનદીવડા પ્રગટી રહ્યા છે, જે આત્મદ્રવ્યને પ્રકાશી રહ્યા છે. આપનું આત્મદ્રવ્ય આશ્ચર્ય ઉપજાવે છે. ૧૬૭.

હે ગુરુદેવ ! આપના મુખકમળમાંથી ઝરતી વાણીની શી વાત ! તે એવી અનુપમ રસભરી છે કે તે દિવ્ય અમૃતનું પાન કરતાં તૃપ્તિ થતી નથી. આપની સૂક્ષ્મ વાણી, ચમત્કાર ભરેલી વાણી ભવનો અંત લાવનારી છે, ચૈતન્યને ચૈતન્યના જ્ઞાનમહિમામાં ડુબાડનારી છે. સૂક્ષ્મ અર્થોથી ભરપૂર અપૂર્વ રહસ્યવાળી, અનેકવિધ મહિમાથી ભરેલી ગુરુદેવની વાણી છે. ૧૬૮.

સુવર્ણ સમાન નિર્મળતાથી શોભાયમાન, સિંહસમાન પરાક્રમધારી એવા ગુરુદેવે અનેક-અનેક શાસ્ત્રોનું મંથન કરી, એકાકી પુરુષાર્થ કરી, આત્મમાર્ગને શોધી, આત્મરત્નને આરાધી, ચારે તરફથી મુક્તિમાર્ગને સ્પષ્ટ કર્યો. પરમાગમોના સૂક્ષ્મ હાઈને પ્રગટ કરી, ખૂણખાંચરેથી માર્ગની

ચોખવટ કરી, અંતરદષ્ટિ બતાવી, મુક્તિનો માર્ગ પ્રકાશ્યો છે. નિસ્પૃહ ને નીડર એવા ગુરુદેવે મુક્તિમાર્ગને સર્વપ્રકારે સ્પષ્ટતાપૂર્વક સરળ કરી અપાર ઉપકાર કર્યો છે. ભેદવિજ્ઞાનનો, સ્વાનુભૂતિનો માર્ગ બતાવ્યો છે, રત્નત્રયનો સાચો પંથ પ્રકાશ્યો છે, જિનેશ્વર ભગવાનનાં કહેલાં અને આચાર્યદેવનાં ગૂંથેલાં અગણિત શાસ્ત્રોનાં રહસ્યો પ્રકાશ્યાં છે. ૧૬૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવે શુભાશુભ પરિણામથી ભિન્ન શુદ્ધ આત્માનું સ્વરૂપ, નિશ્ચય વ્યવહારનું સ્વરૂપ, જ્ઞાતાનું સ્વરૂપ, કર્તાનું સ્વરૂપ, નિમિત્ત-નૈમિત્તિક ભાવોનું સ્વરૂપ, વસ્તુના સૂક્ષ્મ ભાવોનું સ્વરૂપ, અનેક અનેકવિધ વસ્તુનું સ્વરૂપ બતાવી અપાર ઉપકાર કર્યો છે, અને સૂક્ષ્મ ન્યાયો પ્રકાશી અમાપ ઉપકાર કર્યો છે.

બાર અંગ ને ચૌદપૂર્વના સત્યરૂપ ભાવો ગુરુદેવના જ્ઞાનમાં ભર્યા છે. બહુશ્રુતધારી, સમ્યક્જ્ઞાની, સાતિશય વાણી અને સાતિશય જ્ઞાનના ધરનારા પરમ ઉપકારી ગુરુદેવનાં ચરણક્રમણમાં અત્યંત અત્યંત ભક્તિથી વંદન-નમસ્કાર હો. ૧૭૦.

ગુરુદેવે ગામે-નગરે ઠેર ઠેર જિનાલયો અને જિનેન્દ્ર ભગવંતોની પ્રતિષ્ઠા કરી છે, સૌરાષ્ટ્રભરમાં દિગંબર માર્ગની સ્થાપના કરી છે, વીતરાગ શાસનનો ઉદ્યોત કર્યો છે. એવા શાસનસ્થંભ હે ગુરુદેવ ! આપનાં કાર્યો અજોડ છે, આ કાળે અદ્વિતીય છે. ૧૭૧.

પંચ પરમેષ્ઠી ભગવંતોને ઓળખાવનાર એવા હે ગુરુદેવ ! આપ જિનેન્દ્રદેવના પરમ ભક્ત છો, પંચ પરમેષ્ઠી ભગવંતના પરમ ભક્ત છો, શ્રુતદેવીમાતા આપના હૃદયમાં કોતરાઈ ગયાં છે, જિનેન્દ્ર ભગવંતો અને મુનિવરભગવંતોનાં દર્શન અને સ્મરણથી આપનું અંતઃકરણ

ભક્તિથી ઊભરાઈ જાય છે.

-આવા અનેકવિધ અદ્ભુત મહિમાથી દીપતા, રત્નત્રયના આરાધક હે ગુરુદેવ ! આપે ઉમરાળામાં જન્મ લઈ ઉમરાળાની ભૂમિને પાવન કરી છે. આપે બાળવયથી જ સંસારથી વિરક્ત થઈ સંસારનો ત્યાગ કર્યો, જગતમાં સત્ય સ્વરૂપનો દઢતાપૂર્વક પ્રકાશ કર્યો, વીરનો માર્ગ પોતે સ્વયં આરાધી, ભારતના જીવોને સમજાવી ઉપકાર કર્યો. તેથી હે ગુરુદેવ ! આપ ભારતના ભાનુ છો. આપ જેવા દિવ્ય પુરુષનો આ ભારતભરમાં અવતાર થયો તે માતા-પિતાને ધન્ય છે. આપ જ્યાં વસ્યા તે ભૂમિને ધન્ય છે. ગુરુદેવ જ્યાં વસે છે તે ભૂમિના રજકણ-રજકણને ધન્ય છે. ગુરુદેવ જ્યાં વસે છે તે ક્ષેત્રનું વાતાવરણ અનેરું છે.

પરમ પ્રતાપી ગુરુદેવે આ પામર સેવક ઉપર અનંત અનંત ઉપકાર કર્યો છે. ગુરુદેવના ઉપકારનું શું વર્ણન થાય ? ગુરુદેવના ગુણોનું બહુમાન હૃદયમાં હો ! ગુરુદેવનાં ચરણક્રમણની સેવા હૃદયમાં હો. ૧૭૨.

આવા કાળે પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ આત્મા પ્રાપ્ત કર્યો તેથી પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવ એક 'અચંબો' છે. આ કાળે દુષ્કરમાં દુષ્કર પ્રાપ્ત કર્યું; પોતે અંતરથી માર્ગ પ્રાપ્ત કર્યો અને બીજાને માર્ગ બતાવ્યો. તેમનો મહિમા આજે તો ગવાય છે પરંતુ હજારો વર્ષો સુધી પણ ગવાશે. ૧૭૩.

પંચમકાળે નિરંતર અમૃતઝરતી ગુરુદેવની વાણી ભગવાનનો વિરહ ભૂલાવે છે ! ગુરુનું શરણ લેતાં ગુણનિધિ ચૈતન્યદેવ ઓળખાશે. ગુરુ તારા ગુણો ખીલવવાની કળા દેખાડશે. ગુરુ આજ્ઞાએ રહેવું તે તો પરમ સુખ છે. ૧૭૪.

સંસારથી ભયભીત જીવોનો કોઈપણ પ્રકારે આત્માર્થ પોષાય તેવો

ઉપદેશ ગુરુ આપે છે. ગુરુનો આશય સમજવા શિષ્ય પ્રયત્ન કરે છે. ગુરુની કોઈપણ વાતમાં શંકા ન થાય કે ગુરુ આ શું કહે છે ! તે એમ વિચારે કે ગુરુ કહે છે તે સત્ય જ છે, હું સમજી શકતો નથી તે મારી સમજણનો દોષ છે. ૧૭૫.

અહો ! અમોઘ-રામબાણ જેવા ગુરુવચનો ! જો જીવ તૈયાર હોય તો વિભાવ તૂટી જાય છે, સ્વભાવ પ્રગટ થઈ જાય છે. અવસર ચૂકવા જેવો નથી. ૧૭૬.

ગુરુના હિતકારી ઉપદેશના તીક્ષ્ણ પ્રહારોથી સાચા મુમુક્ષુનો આત્મા જાગી ઊઠે છે. આ કાળે આપણને ગુરુદેવ ઉત્તમ સાથીદાર મળ્યા છે. ૧૭૭.

તીર્થંકર ભગવંતોએ પ્રકાશેલો દિગંબર જૈન ધર્મ જ સત્ય છે. એમ ગુરુદેવે યુક્તિ-ન્યાયથી સર્વ પ્રકારે સ્પષ્ટપણે સમજાવ્યું છે. માર્ગની ચારે પડખેથી ઘણી છણાવટ કરી છે. ૧૭૮.

સુખનું ધામ પૂજ્ય ગુરુદેવે બતાવી દીધું છે. જે ગુરુદેવના શરણને ગ્રહણ કરશે તેને દુઃખ ઊભું નહીં રહે. જેમ રાજાના શરણે જાય તો નિર્ધન રહેતો નથી તેમ આવા ગુરુ મળ્યા અને તે દુઃખી કેમ રહે ! ૧૭૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવને સ્વયં તું દેવાધિદેવ...એમ અંદરથી આવ્યું. દીક્ષાકાળે લૂગડું ફાટ્યું તો કહે છે કે આ માર્ગમાં લૂગડાં નથી.

૭૮ની સાલમાં સમયસાર મળી ગયું હતું. હાથમાં આવતાં કંઈ, અહો ! આ તો અશરીરી શાસ્ત્ર છે. ૧૮૦.

ગુરુદેવ માર્ગ બતાવે છે તે બધા પ્રકારથી સમજાવે છે. જેમ મા-બાપ બાળકને બધું સમજાવે છે:- તું આ રસ્તેથી ચાલજે, ત્યાં આ વસ્તુ છે તેમ ગુરુદેવ સમજાવે છે ને માર્ગ બતાવે છે, ભેદજ્ઞાન કરાવે છે, અભેદની દૃષ્ટિ કરવાનું સમજાવે છે. શુભ ભાવ તારો સ્વભાવ નથી તે રસ્તે રોકાઈશ નહિં. ૧૮૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવ વગરનું બધું સૂનું સૂનું લાગે છે. ઉત્સવના દિવસોમાં તો તેમનાં વ્યાખ્યાનો અને આહારદાનના પ્રસંગો હોય તેથી બધું શોભાયમાન લાગે. અત્યારે બધું થાય છે પણ તેમની હાજરી નથી. પણ હાજરીમાં થતું તે બધું યાદ આવે છે. ૧૮૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવના વિરહનું દુઃખ તો હોય જ. આ પ્રસંગ જ એવો છે. મને તો અંદરથી વિરહ ખૂબ જ લાગે છે, દુઃખ થાય છે. પણ શું કરું ! બધા સમાધાન માટે આવે ને રડે છે પણ સમાધાન કરવું પડે. ખેદ એકલો કરવાથી શું થાય ! ૧૮૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવના પડકારની શક્તિ એવી જાણે આત્મા ખડો થઈ જાય. તત્ત્વનો વિસ્તાર કરવાની શક્તિ અદ્ભુત ને અપૂર્વ હતી. આપણે તો તેમના દાસ છીએ. એમની કરુણા એવી હતી કે ચૈતન્ય ગ્રહણ થઈ જાય. ધોધમાર વાણી વરસાવી, તેનાથી સમજ્યા હતા. ૧૮૪.

ગુરુદેવ અહીંયાં બિરાજમાન હતા તે વાત જ જુદી ! અત્યારે જે

દેખાય છે તે જુદું. ગુરુદેવને એમ હશે કે એમને (બહેનને) એમના આત્માથી સમાધાન થઈ જશે. પૂજ્ય ગુરુદેવનો સંબંધ બીજા ક્ષેત્ર સાથે થઈ ગયો. ભરતક્ષેત્રનો સંબંધ પૂરો કરી દેવલોકમાં ચાલ્યા ગયા. અહીં તો કહેતા કે, “-મારે બેનને મૂકીને ક્યાંય નથી જવું” તેના બદલે મને છોડીને દેવલોકમાં ચાલ્યા ગયા. ૧૮૫.

ગુરુદેવ, આપ જેમ કહેશો તેમ એમ કરશું. આપ આજ્ઞા કરો તેમ ઘણાં ભાઈ-બહેનોએ કહેલ. ઝાલાવાડમાં પરિવર્તનનો વિચાર કરેલ પણ પછી ત્યાં સ્થાનકવાસી હિસાબે બંધ રાખેલ. શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના આશ્રમવાળાએ કહેલ કે અહીં આવો, અહીં રહો. “હું એવી રીતે રહી ન શકું, હું તો કુંદકુંદાર્યના માર્ગનું પ્રવર્તન કરીશ. આ રીતે નહિ રહું, કુંદકુંદાર્યદેવના માર્ગનો પ્રકાશ કરીશ.” ૧૮૬.

સુરત રહેતાં ત્યારે મને એમ થતું કે ગુરુદેવને ક્યાંક જોયેલા છે તેમ થતું. ત્યારે પૂજ્ય ગુરુદેવ તીર્થંકર થવાના છે તે ખબર ન હતી. મહાપુરુષ છે તેમ લાગતું. ગુરુદેવ તીર્થંકર થવાના છે તેમ તેમનું પોતાનું હૃદય પોકારતું હતું. તેથી જાતિસ્મરણ દ્વારા તીર્થંકરપણાનું સાંભળ્યું ત્યારે પ્રમોદ થયો. “આ તો ત્રિલોકીનાથે ચાંદલો કર્યો, તેનાથી વિશેષ શું હોય !” તેમ ગુરુદેવ વ્યાખ્યાનમાં બોલ્યા હતા. ૧૮૭.

રાજકુમાર અને તીર્થંકરનું દ્રવ્ય તેથી પ્રતાપશાળી અને પ્રભાવશાળી હોય. ગુરુદેવ તો ખૂબ જ નિઃસ્મૃહ, તેથી તેમને વાત કરવામાં ઘણી જવાબદારી અને ખૂબ ચોક્કસપણું હોય તો જ કહેવાય. એક આત્માનું પ્રયોજન તેને માટે આપણે અહીં આવ્યા છીએ તેથી વધારે શું બોલવાનું હોય, આપણે આપણું શું કહેવાનું હોય ! ૧૮૮.

ગુરુદેવ આગળ કેટલી વાણી સાંભળવા મળી ! દેવાનું બધું દીધું. માર્ગ બતાવ્યો, શાસ્ત્ર સમજાવ્યાં. હવે અંદર આત્માનું એકાંતમાં રહીને પોતાની સ્વાધ્યાય કરીને કરી લેવું. ગુરુદેવ છે જ એમ હૃદયમાં રાખવા. ૧૮૯.

કોઈ કહે કે ગુરુદેવ આમ કહે છે, આમ કહે છે. પણ તેનાં તળિયાં તપાસે તો ખબર પડે કે શું કહેવા માગતા હતા. તેમના પારને કોણ પામી શકે ? આહાહા ! કહીને ચૈતન્યની મહિમા બતાવતા હતા. કહેતા હતા કે “ ચૈતન્યમાં આવી અનંતતા છે, તેને જો.” ૧૯૦.

ગુરુદેવ હતા ત્યારે અહીં તેમની બોલતી વાણી હતી. તે ખરું બોલતું તીર્થ હતું. ચૈતન્યદેવ બિરાજી રહ્યા છે. ચૈતન્યમાં અનંત ગુણનાં શિખરો છે. બહારમાં જિનેન્દ્રદેવ અને જિનમંદિરનાં ઉત્તર શિખરો ગુરુદેવે સ્થાપ્યાં છે.

ગામે ગામ મંદિરો ગુરુદેવના પ્રતાપે કેવાં સરસ થઈ ગયાં છે. વઢવાણ નાનું ગામ પણ મંદિર તો કેવું સરસ અને મોટું થઈ ગયું છે ! ૧૯૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પ્રવચનમાં સેટીકાઓની ગાથાઓ ચાલે છે. ખડી તે ખડી છે. જ્ઞાન તે જ્ઞાન છે. જ્ઞાયક તે જ્ઞાયક છે. આ સ્વ-સ્વામી સંબંધથી શું સાધ્ય છે ? કંઈ નહિ. આ વાતને આચાર્યદેવે ખૂબ વિસ્તારથી ને ગુરુદેવ સ્પષ્ટીકરણ કરી કેટલું સમજાવે છે !

દ્રવ્ય પોતે દ્રવ્યરૂપ છે. દ્રવ્ય ને પર્યાય બન્નેના સ્વભાવ જુદા છે, બન્નેની સ્વતંત્રતા બતાવે છે. ૧૯૨.

કોણ કહેનાર હતું કે તું આત્મામાં જા, અંતરમાં જા, બધા બહારમાં જ ધર્મ માનતા હતા. ‘અહમ્ એકો’ એકો તો એક આત્મા જ છે. પ્રભાવના બધી તેમણે જ કરી છે. બધો પ્રભાવ તેમનો જ વર્તે છે.

આવી ચૈતન્યની વાત કહેનાર કોણ છે-? ગુરુદેવ એક જાગ્યા...એવા જાગ્યા કે આખા ભારતમાં ડંકો વગાડ્યો. ધર્મ ક્રિયામાં નથી, ધર્મ તો સ્વભાવમાં છે તેમ ગામેગામ ડંકો વગાડ્યો. ભરતક્ષેત્રમાં ડંકો વગાડ્યો. ૧૯૩.

અધ્યાત્મનું કહેનાર ગુરુદેવ જુદા લાગે, તેમાં રંગાઈ જતા. માણસોને ડોલાવી દેતા. ચારે બાજુથી લોકો બધા તૈયાર થઈ ગયા. તેમની વાણીના રંગે રંગાઈ ગયા. (પ્રવચનમાં) શબ્દે શબ્દે અહા...હા કરે ત્યારે એમ લાગે કે શું કહેવા માગે છે ? તેમને પોતાને કેટલું આશ્ચર્ય લાગતું હશે ? શબ્દેશબ્દમાં શું (જાદુ) ભર્યું છે. ! ૧૯૪.

ગુરુદેવ મહાપુરુષ હતા, સર્વોત્કૃષ્ટ પુરુષ હતા. ચૈતન્ય રત્નાકરને ઓળખાવનાર હતા. અનંત શક્તિથી ભરેલો આત્મા તેને ગ્રહણ કરવો તેમ ગુરુદેવે કહ્યું છે. ચૈતન્યને જે ગ્રહણ કરે તેને વૃદ્ધિ થયા વિના રહે નહિં.

ગુરુદેવ હતા ત્યારે તો કાળ દોડતો હતો. અત્રે સદાય કાળ લાંબો જ લાગે છે. ૧૯૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવનો જન્મ સ્થાનકવાસીમાં મિથ્યામાર્ગમાં જન્મ થયો; જો દિગંબર માર્ગમાં જન્મ થયો હોત તો આટલાં લોકો આ માર્ગ તરફ કેમ વળત ! ૧૯૬.

મુનિરાજ જંગલમાં વસતા હોય, કોઈવાર ગામમાં આવે, વિકલ્પ આવે તો ઉપદેશ આપે. પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણી નિરંતર બંને ટાઈમ છૂટે જ છે...પોતે એટલા રંગથી વાંચતા હોય કે શ્રોતાનો પ્રમાદ ઊડી જાય ને બધાને શ્રુતના રંગથી રંગી દે છે.

ગુરુદેવ તો શ્રુતમાં રંગાઈ ગયા છે, શ્રુતમાં તરબોળ છે-જાણે કે શ્રુતધર... ૧૯૭.

ગુરુદેવે વાણીમાં ધોધના ધોધ વરસાવ્યા, ‘જોઈ લ્યો,....આત્મા આવી છે.’ તેનું આશ્ચર્ય દેખાડ્યું-જાણે કે સાક્ષાત્ આત્મા દેખાડતા હોય ! તેમ તેનું આશ્ચર્ય દેખાડ્યું... ‘ તારો ચૈતન્યદેવ તારી પાસે છે.’

ગુરુદેવ તો જીવનમૂર્તિ હતા, જીવનયુગપુરુષ હતા.તેમના ગુંજારવ હજુ ગુંજી રહ્યા છે. તત્ત્વની બંસરી વગાડનાર છે-જાણે કે પૂજ્ય ગુરુદેવ વિહારમાં ગયા છે ! હમણાં પધારશે. હૃદયને પલટાવી નાખે તો એમ લાગે ગુરુદેવ વિહારમાં ગયા ને પધારશે. આવા ભગવાન ! આવા મહાપુરુષ-! અત્યારે ભરતક્ષેત્રમાં ક્યાંથી હોય ! ગુરુદેવ જેવું કોઈ છે જ નહિં. ગુરુદેવ વગર હૃદયનાં સિંહાસન સૂનાં થઈ ગયાં છે. ૧૯૮.

હીરાજી મહારાજને ગુરુદેવે કહ્યું કે પાતરાં રંગવાનાં એવું બધું હું નહિ કરું, ત્યારે તેમને ગુરુએ કહ્યું, પાતરાં વગરના ગુરુ શોધી લેજે. પૂજ્ય ગુરુદેવે પાતરાં વગરના ગુરુ કુંદકુંદભગવાન ગોતી લીધા. આખો માર્ગ ગોતી લીધો. આખી દુનિયાને દેખાડ્યું કે આ માર્ગે હાલો. હાલો...આ માર્ગે હાલવાનું છે. બધા ક્રિયાકાંડમાં રોકાણા છો, આ માર્ગે ચાલો. ૧૯૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવ તીર્થકરનું દ્રવ્ય, તેઓ મહાવિદેહમાંથી અહીંયાં પધાર્યા

તે આશ્ચર્ય ! તીર્થંકરનું દ્રવ્ય આ કાળે અહીંયાં પધાર્યા તે આશ્ચર્ય ! મહાવિદેહકેત્રના રાજકુમાર ! કેવું પવિત્ર જીવન ! કેવી સાધના ! તેઓ આપણી વચ્ચે આવીને રહ્યા તે બને ક્યાંથી ? આ તો આશ્ચર્ય...આશ્ચર્ય....

પૂજ્ય ગુરુદેવે દિવ્ય વાણી વરસાવી તે મહાભાગ્ય. તે આશ્ચર્યકારી વાણીનો લાભ લઈ લેવા જેવો છે. બસ... આ કાળે આ વાણી મળી. હવે પ્રમાદ કરવા જેવો નથી. ૨૦૦.

ગુરુદેવની વાણીએ ભરતકેત્રના માનવીઓનાં મનને હરી લીધાં હતાં. જેને આત્માની ગરજ છે, અંદરથી લાગી છે તેને એમ લાગે છે કે અમને આ વાત ક્યાં મળશે ? આત્માની આવી વાત ને આત્માનું સંભળાવનાર કોણ મળશે ? વાણી એવી કે આત્માનું ઓજસ કેમ જાણે વાણીમાં આવી જતું હોય ! વાણીમાં આત્માનું તેજ દેખાય નહિ, પણ જાણે વાણી દ્વારા આત્માને બતાવે, આત્માની રુચિ-મહિમા કરાવે. ૨૦૧.

પંચમકાળમાં ગુરુદેવનો અતિશય જબરો હતો. જેમ તીર્થંકરભગવાનનો અતિશય હોય છે કે સમોસરણની નજીક દુર્ભિક્ષ ન હોય, ઋતુ ઋતુનાં ફળ ખીલે, આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિ રહે નહીં, તેમ ગુરુદેવને અતિશય હતો. તેમના સાન્નિધ્યમાં કોઈ દિવસ કોઈને મુશ્કેલી પડે નહીં ને પાર ઊતરી જાય, એવો અતિશય હતો. ૨૦૨.

‘ અંશથી પૂર્ણતા સુધી બધું ચૈતન્ય ચમત્કાર-અંદરથી પ્રગટ થશે.’ ગુરુદેવની વાણી... આવી હતી તો...ભગવાનની વાણી કેવી હશે ! ગુરુદેવ તો ભગવાનનો અંશ જ હતા. ઝૂં ધ્વનિનું ગુરુદેવ બતાવતા હતા.

ગુરુદેવ અત્રે પધાર્યા તે તો દુષ્કાળના બદલે સુષ્કાળ જ છે.

૨૦૩.

ગુરુદેવ પુણ્યશાળી અને પ્રભાવશાળી એવા કે કોઈ ટકી શકતું નહીં. તેમના જ્ઞાન અને વાણીની સામે કોઈ ટક્કર ઝીલી શકતું નહીં.

(ભક્તો) બોલતાં શીખ્યા છે તે ગુરુદેવ પાસેથી. અંધારે ડૂબતા અખંડ સત્ને તેમણે પ્રાણવંતું બનાવ્યું છે. ૨૦૪.

ગુરુદેવ એક આત્માની વાત કરે, પક્ષની વાત ન કરે. ચૈતન્યના પંથે જે વ્યવહાર આવે તે વ્યવહાર. ગુરુદેવ એવું બિરુદ લઈને આવ્યા હતા, કે બધાંને શાસનરસિક કરું. કોઈક આવે તો એને કૃપાથી બોલાવે, તેથી બધાયને એમ થાય કે આવા મહાપુરુષ આપણને કેવા કૃપાથી બોલાવે છે ! ૨૦૫.

ગુરુદેવની વાણી સાંભળીને ઘણા જીવોની રુચિ બદલાઈ જતી. આ જે કહે છે તે કાંઈક જુદું જ કહે છે. ક્રિયાકાંડમાં પડેલાએ પલટો ખાધો. નાનાં નાનાં બાળકો, ઊગીને ઊભા થતા હોય તેવા જુવાનિયાઓ, અન્યમતવાળાઓ બધાની રુચિ પલટાઈ જતી. કણબીઓએ જિનમંદિરો કરાવ્યાં. વોરા, હરિજન, દરજી, બ્રાહ્મણ, લુહાર આદિ ઘણા જીવોની રુચિ તો બદલી ગઈ. ૨૦૬.

આ પંચમકાળે ગુરુદેવ મળ્યા, વિષમ કાળમાં તે મહાભાગ્ય. તેમની વાણીથી રુચિ પલટાઈ જાય. જીવો ક્ષણમાં પલટો ખાય તેટલી તેમની વાણીમાં અતિશયતા હતી. ૨૦૭.

સાક્ષાત્ ગુરુ હતા ત્યારે તો એમ હતું કે ‘ મોટાને ખોળે બેઠા, તેની શી ચિંતા’ હવે ઉપાદાન તૈયાર કરવું. ગુરુદેવ જ કહેતા હતા કે, “ તું કંઈ અશરણ નથી. તને તારું શરણ છે. તારા આધારે તારી સાધના પ્રગટ થઈ શકે છે.”

આવું સિંચન કરનારા આ કાળમાં મળવા મુશ્કેલ હતા. મહાભાગ્યને લઈને મળી ગયા. આત્મા જાગી ઊઠે અને પોતાનો આધાર લઈ લે તેટલું સિંચન ગુરુદેવે કર્યું છે. ૨૦૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના લીધે જ બધી શોભા હતી. તેમનો તો ગુંજારવ જ જુદો હતો. અત્યારે તો બધું સૂનું લાગે છે. ગુરુદેવ તો ગુરુદેવ જ હતા. પૂજ્ય ગુરુદેવે જે કહ્યું છે તે કરવાનું છે. શુદ્ધાત્માને ગ્રહણ કરવો તે તેમની આજ્ઞા છે. તે કરવાનું છે. ૨૦૯.

દેવોને અત્રે આવવાનું પ્રયોજન તો મુનિઓનું અને ભગવાનનું હોય છે. તે યોગ તો અત્યારે અહીં નથી. ગુરુદેવ સાક્ષાત્ આપણી વચ્ચેથી ચાલ્યા ગયા, પરંતુ દેવલોકમાં તો તેમને સાક્ષાત્ ભગવાન મળી ગયા. કેવલીઓ મળી ગયા. મુનિઓનાં ટોળેટોળાં મળી ગયાં. તીર્થંકરોની વાણી મળી ગઈ. સાક્ષાત્ દિવ્યધ્વનિ-શ્રવણનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થઈ ગયું. હવે, આ ક્ષેત્રનું શું આકર્ષણ હોય ! ૨૧૦.

આ ભરતક્ષેત્રમાં અત્યારે પંચમકાળે પૂજ્ય ગુરુદેવ મળ્યા તે મહાભાગ્ય, પુણ્યનો ઉદય હતો તો પૂજ્ય ગુરુદેવ મળ્યા. નિરંતર એક જ સ્થાનમાં વર્ષો સુધી રહીને તેમણે વાણી વરસાવી. આટલાં વર્ષો સુધી ધારાવાહી તેમની વાણીનો લાભ મળ્યો તે પંચમકાળમાં મહાન પુણ્યનો

યોગ હતો. ભાગ્યશાળી જીવોએ તેમનો અપૂર્વ લાભ લીધો. જે ભાગ્યશાળી જીવો હતા તે અત્યારે જન્મ્યા. ૨૧૧.

આ શરીર ક્યાં શાશ્વત રહેવાનું છે ? આ કાળ તો ઘણો ટૂંકો છે. પોતે તૈયારી કરે તો આરાધના કરીને તેમની સાથે થઈ શકે છે. તેમનું તો દેવલોકનું આયુષ્ય ઘણું મોટું (સાગરોપમનું) હોય છે. ૨૧૨.

પ્રશ્ન:-અત્રેથી મુમુક્ષુઓ દેવલોક ગયા હોય તે દેવો બધા ભેગા થઈ શકે ? પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીને ઓળખી શકે ?

ઉત્તર:-દેવોનાં ક્ષેત્ર જુદાં જુદાં હોય છે. તેમનાં વિમાન ઘણાં મોટાં હોય છે તેમાં ઘણા દેવોના નિવાસ હોય છે. ઉપયોગ મૂકે તો ખબર પડે કે આપણા ગુરુ આ ભવનમાં આવ્યા છે. ભગવાનની દિવ્યધ્વનિ સાંભળવા દેવો જાય, ત્યાં બધા દેવો ભેગા થાય. તીર્થંકર ભગવાનના પંચકલ્યાણક હોય ત્યાં દેવો જાય છે, ત્યાં ઉપયોગ મૂકીને જોવે છે તો ખબર પડે કે મારા ગુરુ અહીંયાં પધાર્યા છે. દેવોનું અમુક મર્યાદા સુધી ગમન થઈ શકે છે. અવધિજ્ઞાનના ઉપયોગથી જાણી શકે છે. ૨૧૩.

પ્રશ્ન:-પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી અત્રેથી દેવલોકમાં પધાર્યા તો ત્યાંના દેવોને ખબર પડે કે આ તીર્થંકરનો જીવ છે ?

ઉત્તર:-હા, પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી અહીં ભરતમાં હતા ત્યારે અહીં નિત્યે મંગલ મંગલ કાર્યો થતાં હતાં. ત્યાં દેવલોકમાં પધાર્યા છે તો ત્યાં દેવોને ખ્યાલ આવે છે કે આ આપણા દેવલોકમાં તીર્થંકરનું દ્રવ્ય પધાર્યા છે. ત્યાં મહોત્સવ થાય છે. ત્યાં તો મંગલ મંગલ થઈ ગયું. તીર્થંકરનું દ્રવ્ય તો ત્રણે કાળ મંગલ છે. ૨૧૪.

ગુરુદેવને વીરતા ઘણી હતી. પરાક્રમી અને ભડવીર હતા. ૨૧૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવની શાસ્ત્રના અર્થ કરવાની શૈલી અદ્ભુત હતી. શબ્દ પ્રમાણે જ અર્થ કરે, પછી તેને અનુરૂપ શ્રુતનો પ્રવાહ વધ્યા જ કરે, શ્રુતનાં પડનાં પડ જાણે અંદરથી ઊભળે, સાંભળનાર તો મંત્રમુગ્ધ જ થઈ જાય. એકીટશે તેમની મુદ્રા જોયા જ કરે, નજર હઠાવવી જ ગમે નહિં. ૨૧૬.

આપણે તો તેમના શિષ્ય હતા. તેમની કૃપાદષ્ટિ અપાર હતી. ઘણાં વર્ષોના તેમના જીવનનાં સ્મરણો છે. હમણાંનાં અને પહેલાંનાં... તે બધાં સ્મરણો તો હવે માત્ર યાદ કરવાનાં રહ્યાં છે. ગુરુદેવ ગયા, હવે તો ક્યાંય રસ રહ્યો નથી. ૨૧૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ માર્ગ ઘણો સ્પષ્ટ કર્યો છે. પીંખી-પીંખીને બતાવ્યો છે. ઘણો બહાર આવ્યો છે. ક્યાંય અટકી જાય કે ભૂલા પડી જવાય તેવું રહેવા દીધું નથી. ૨૧૮.

અહીંનું જીવન જ બધું જુદું છે. પૂજ્ય ગુરુદેવ અહીં બિરાજતા હતા તે વાત તો જુદી જ હતી. અહીંનું શાંત-શાંત વાતાવરણ આત્માનું કરવા માટે જ પ્રેરણા કરી રહ્યું છે. સાધના કરવા માટે જ આ ભૂમિ છે. અધ્યાત્મને રસબસતું કરનાર પૂજ્ય ગુરુદેવ એક જ હતા. આત્મતત્ત્વની એક જ વાત-તે વાણીમાં રસબસતી કરનાર મહાપુરુષ બીજો ક્યાં મળશે ? ૨૧૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવે ઘણું પીરસ્યું છે. હવે તો તેનું લઢણ જ કરવાનું છે. પૂજ્ય ગુરુદેવ બધું પૂરેપૂરું આપીને ગયા છે. કંઈ બાકી નથી રાખ્યું કે તેને કોઈની પાસે લેવા જવું પડે. જેમ પિતા પુત્રને ધન આપીને જાય; એટલું આપે કે જિંદગીભર ચાલે, ગમે તેટલું ખર્ચે તો પણ ખૂટે નહિ. તેમ ધર્મપિતા ગુરુદેવ પૂરતું ધન આપીને ગયા છે તેટલું જ તેઓ લઈને ગયા છે. તેને જિંદગીભર તે ઓગાળે તો પણ તે ખૂટે તેમ નથી. તેથી આ ધનને તું જીવનભર શાંતિથી ઓગાળજે. ૨૨૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ શાસ્ત્રના ઉકેલ કર્યા છે. શાસ્ત્રની અંદર બધાં જે સૂક્ષ્મ રહ્યો હતાં તે બધાં ખુલ્લાં કરી દીધાં છે. મને આનો અર્થ આવડતો નથી તો હવે મને તો કોણ સમજાવશે, તેમ મૂંઝવણ થાય તેવું રહેવા દીધું નથી. સ્વયં સ્વાધ્યાય કરીને ઓગાળે અને વાંચે તો બધું મળી જાય તેટલું અઢળક ધન આપ્યું છે. ૨૨૧.

ગુરુદેવે માર્ગ એકદમ ચોખ્ખો કર્યો છે. કોઈ ક્યાંય અટકી ન જાય, મૂંઝવણ ન થાય તેમ સ્પષ્ટપણે બતાવ્યો છે. હવે કોઈ જીવને સત્પુરુષને શોધવા પડે, સંતને ગોતવા જવું પડે, અને તે માર્ગની વિધિ બતાવે, એવું કંઈ તારે કરવું પડે તેમ નથી. ભેદજ્ઞાનનો માર્ગ ચોખ્ખો કર્યો છે, તું તત્ત્વને ઓગાળ્યા કર, જીવનભર ખાધા કર તોયે ખૂટે તેમ નથી તેટલું તને આપ્યું છે. તને મોટા વારસો આપ્યો છે. ઘણા પોતે તરી જાય પણ આ તો આપણને તારણહાર મળ્યા. લાખો જીવોને સત્યના માર્ગે વાળ્યા. ૨૨૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવે જેટલું આપ્યું છે તેટલું તો કોઈએ આપ્યું નથી. તેટલું

તો કોણ આપે ? ૨૨૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવ મંગળસ્વરૂપ છે. તેમની વાણી મંગળસ્વરૂપ છે. તેમની વાણી આત્માને જાગૃત કરનાર, શ્રુતની ગંગા વહેવડાવનાર, શ્રુતની મહિમા લાવનાર હતી. આત્મતત્ત્વને દેનાર તે એક જ હતા. અનાદિની સુપ્ત ચેતનાને જાગૃત કરનારી તેમની વાણી હતી. (અહો ! શ્રીસત્પુરુષ કે વચનામૃત) ૨૨૪.

પૂજ્ય ગુરુદેવ આ કાળે અહીં હતા તે પરમ સૌભાગ્ય હતું. પુરુષાર્થી, બુદ્ધિવંત, પુણ્ય અને પવિત્રતાનો પ્રતાપ, દિવ્ય-વાણી, ઘેર પધારે ત્યારે મુનિરાજ પધાર્યા કે જાણે આંગણે જિનેન્દ્ર ભગવાન પધાર્યા હોય તેવું લાગે. તીર્થંકરનું દ્રવ્ય ગુરુદેવ. તેમનું આગમન તે આપણું સૌભાગ્ય હતું. આત્માની સાધના કરનાર તીર્થંકરનું દ્રવ્ય અહીં પધાર્યા હતા. ૨૨૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીનું આટલાં વર્ષો સુધીનું સળંગ પાવન સાન્નિધ્ય મળ્યું. જીવનમાં તેમનાં પાવન સ્મરણો છે તે જ મોટું તીર્થ છે. કોઈ જગાએ સોનગઢ જેવું શાંત વાતાવરણ દેખાય નહિં. શાંતિમય અને જાણે આત્માની સાધનાનું સ્થાન હોય તેવું ક્ષેત્ર છે. પૂજા, ભક્તિ અને સ્વાધ્યાય કરવાવાળા મુમુક્ષુઓ એકસાથે આટલી સંખ્યામાં ક્યાંય ન મળે. ૨૨૬.

જ્યારે બ્રહ્મચર્યાશ્રમ બાંધવાનું કામ ચાલતું હતું ત્યારે દરરોજ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી પધારતા હતા. તેમનાં પાવન ચરણોથી આશ્રમ પાવન થતું હતું. રૂમ તથા રસોડાં જોઈને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી કહેતા હતા કે “ બહેનો રસોડામાં રસોઈ કરતાં કરતાં એક-બીજાની સાથે તત્ત્વની ચર્ચા કરશે.”

૨૨૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવ જ મહાપ્રભાવશાળી પુરુષ હતા. તેમના પગલે પગલે બધું આવે. સાધના આવે, સાતિશયપણું આવે. બધો તેમનો જ પ્રતાપ છે. તેમની પાછળ જ બધું આવે. તીર્થંકરનું દ્રવ્ય પૂજ્ય ગુરુદેવ, તેમને અત્રે આવીને બધું મળી ગયું. ૨૨૮.

જ્યારે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પરિવર્તનનું નક્કી થયું ત્યારે અહીં બંગલો પણ તૈયાર હતો. સમયાસર શાસ્ત્રનો જે વિશાળતાથી ભારતભરમાં પ્રચાર થયો છે તે બધો તેમનો પ્રતાપ છે. ૨૨૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવ વર્ષોથી અત્રે સોનગઢમાં રહેતા હતા. તોયે તેમને કોઈનો પ્રતિબંધ કે સ્પૃહા ન હતી. ૨૩૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પુનિત પ્રતાપે ઠેકઠેકાણે જિનમંદિરો, પ્રતિષ્ઠાઓ થઈ, આ બધી પ્રભાવના તેમના લીધે છે. તેમના પ્રતાપે ઠેર ઠેર અધ્યાત્મનું વાતાવરણ પ્રસરી ગયું. ૨૩૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી ઉમરાળાધામમાં ઊજમબા માતાના ગર્ભમાં આવ્યા હશે, ત્યારે તેમને શુભ સ્વપ્નાં આવ્યાં હશે. જેમની કૂખમાં આવા રત્ન પધારે તે કેવા મહાન ભાગ્યવાન ! ગામડાંના માણસો ભલાં અને ભોળાં હોય તેથી તેમને સ્વપ્નનો ભાવ ખ્યાલમાં ન આવ્યો હોય. ૨૩૨.

આત્માની સાધનાનો પંથ આમ સરળપણે ગુરુચરણોમાં થાય છે. દેવ-

ગુરુનું સાન્નિધ્ય હોય તે તો મોટી વાત છે. તેવું સાક્ષાત્ ન હોય તો ગુરુને હૃદયમાં રાખીને તારે સાધના કરવાની છે. ૨૩૩.

સમયસાર કળશ ૧૦૪માં 'નિષિદ્ધ સર્વસ્મિન્' આવે છે કે મુનિઓને કંઈ શુભાશુભ ભાવનું શરણ નથી તો મુનિઓ નિરાશ્રય નથી. મુનિઓને આત્માનો આધાર છે. તે તો નિષ્કર્મ થઈ ગયા. તેમને કોનું શરણ છે ? આત્માનું શરણ છે.

અત્રે રહેવાવાળાં બ્રહ્મચારી બહેનો પૂજ્ય ગુરુદેવના શરણે આવ્યાં, ત્યારે નક્કી કરેલું કે ગમે તેટલી પ્રતિકૂળતા આવે તો પણ જીવનમાં ટકી રહેશું. પોતે જ પોતાનું શરણ છે. ૨૩૪.

ગુરુદેવ વારંવાર કહેતા હતા કે તું સ્વયં તૈયાર થા. તારું ઉપાદાન તારે જ તૈયાર કરવાનું છે. કોઈને એમ થાય કે હવે તમે કેમ જીવશો ? શું કરશો ? (ઉત્તરરૂપે) કેમ જીવશો શું ? પૂજ્ય ગુરુદેવનું સાન્નિધ્ય મળ્યું છે. જેનું નિરુપાધિમય જીવન છે. દેવ-શાસ્ત્ર-ગુરુ જેના હૃદયમાં બિરાજે છે, આત્મા જાગતો ઊભો છે, દેવ નજીક છે, ગુરુ નજીક છે. પંચ પરમેષ્ઠી જેના હૃદયમાં બિરાજે છે તેને તો ક્યાંય પણ મુશ્કેલી નથી. સંસારી જીવોનાં જીવન તો કેવા ઉપાધિમય જીવન છે ! ૨૩૫.

મોટાના આશ્રયે બેઠાં તેને શું ચિંતા ! કંઈ નહિ. બાળક જેમ માતાના ખોળામાં બેઠેલું હોય તે કેવું નિશ્ચિંત હોય છે. તેમ મોટાના ખોળે બેઠાં તેને કંઈ ચિંતા નથી.

તેમ જેને શુદ્ધાત્મા જાગતો હોય તેને શું ચિંતા. આત્મા નિરુપાધિ છે, બહારથી નિરુપાધિમય કરવો છે. તો તેનું જીવન તો આનંદમય

જીવન હોય છે. આત્મા તો સદાય એકલો છે. એકલા જીવન જીવવું છે. બસ, એક આત્માની જ સાધના કરવી છે. આવું પવિત્ર અને શાંત સ્થાન, આવા ગુરુ મળ્યા, તેમનું પવિત્ર સાન્નિધ્ય મળ્યું તેના જેવું બીજું કયું ભાગ્ય ? દુનિયાદારીની લાખો-કરોડોની સંપત્તિ મળવી તે કંઈ ભાગ્ય નથી.

આવા દેવ-ગુરુનો સાથ, બ્ર. બહેનોનો સાથ, સાધર્મીઓનો સહવાસ. તે બધું મળવું મુશ્કેલ. તેમાં જીવન જીવવું તે દુષ્કર છે જ નહિ. ૨૩૬.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની ઉપસ્થિતિ હતી. તેઓ બિરાજતા હતા તે તો મોટાનો ઓથ હતો. ' મોટાને ખોળે બેઠાં તેને શું ચિંતા' હવે તો પૂજ્ય ગુરુદેવને હૃદયમાં રાખીને આગળ જવાનું છે. અહીં તો એકાંત મળે, એકલાનો એકલો, જ્યારે સંગની ઈચ્છા થાય ત્યારે સત્સંગ, સાધર્મીઓનો સંગ મળે, ચર્ચા-વાર્તા કરે, સ્વયં એકલો નિજ કાર્ય કરી શકે. ૨૩૭.

જીવનમાં જે જે સરસ ઉત્તમ પ્રસંગનો લાભ મળ્યો હોય તે બધા યાદ કરવા. તે પ્રસંગની હૂંફમાં પણ જીવનને આનંદ આવે છે. પૂજ્ય ગુરુદેવનો સાથ મળ્યો, જીવનમાં તેમની સાથે તીર્થક્ષેત્રોની યાત્રા કરી, જિનેન્દ્ર પંચકલ્યાણક પ્રતિષ્ઠાઓનો લાભ મળ્યો છે. તેમના પવિત્ર આહારદાન, તેમનાં મંગલમય પ્રવચન-શ્રવણ, તેમની દિવ્ય ગર્જતી વાણીના પ્રસંગો યાદ કરવા. ૨૩૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવે તો ઘણી વાણી વરસાવી છે. વાણીનો ધોધ વરસાવ્યો છે. તેમની એ દિવ્યવાણી બધાના હૃદયમાં વસી ગઈ છે. બધાંના હૃદયપટમાં કોતરાઈ ગઈ છે. ૨૩૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ જીવોને શુભ ભાવથી છોડાવીને શુદ્ધતાના માર્ગે વાળ્યા છે. જીવને કોઈની આશા ન રહે, લેશમાત્ર કોઈની સ્પૃહા ન રહે, બધા દ્રવ્યોની સ્વતંત્ર સત્તા સમજાવી. ‘ફક્કડરામ’ જેવું જીવન વિતાવી શકે તેવો સ્વતંત્ર માર્ગ બતાવ્યો છે. બસ ! એક નિજ આત્માને શોધવો અને તેમાં જ રહી જવું તે જ ભાવના રહે, અને બીજે ક્યાંય અથડાય નહિ તેવું ઊંડું તત્ત્વ ગુરુદેવે આપ્યું છે. ૨૪૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી વારસામાં જીવોને કેટલું બધું આપીને ગયા છે કે ભવિષ્યમાં આ વાણી વર્ષો સુધી ગાજતી રહેશે. આ ટેપ રેકોર્ડનાં સાધનોથી તેમની દિવ્ય વાણી વર્ષો સુધી ગુંજતી રહેશે, આત્માનો બોધ આપતી રહેશે. ૨૪૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના યુગમાં લોકો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પ્રતાપે સમયસાર આદિ શાસ્ત્રોને અત્યંત મહિમાથી વિશેષપણે સમજતા થયા. ઘરઘરમાં સમયસાર શાસ્ત્રની સ્વાધ્યાય શરૂ થઈ ગઈ. જાણે કે ‘સમયસારનો યુગ’ શરૂ થઈ ગયો ! જાણે કે સમયસાર અને પૂજ્ય ગુરુદેવ એકમેક થઈ ગયા. ૨૪૨.

તીર્થંકર ભગવંતોના પૂર્વભવ, પુરાણ પુરુષોના પૂર્વભવ, તેમાં દરેક જીવનને જુદો-જુદો ઉદય હોય. તીર્થંકરના ભવ પહેલાં પુણ્ય અને પવિત્રતાનો આવો સુમેળ, ઉદય આવે તેવું બનવું હશે તેવું તો પુરાણમાં જીવન જોતાં કોઈને બનતું હોય તેવું લાગતું નથી. પૂજ્ય ગુરુદેવના જીવનમાં જે બન્યું છે તે તો અપૂર્વ છે. આખી દુનિયાને તેમણે અહીં જ ડોલાવી દીધી. જેમ તીર્થંકર ભગવાન દુનિયાને ડોલાવી દે છે તેમ

તેમના તીર્થંકરપણાની શરૂઆત તો અહીં વર્તમાનમાં ભરતક્ષેત્રમાં શરૂ થઈ ગઈ. ૨૪૩.

આ ક્ષેત્રમાં લોક ક્રિયાકાંડમાં જ ધર્મ માનતા હતા. તેવા ક્ષેત્રમાં જન્મ લઈને પૂજ્ય ગુરુદેવે એકલા હાથે, એક વ્યક્તિએ, ધર્મનો ધ્વજ ફરકાવ્યો. જેમ તીર્થંકર ભગવાનના કાળમાં તેઓ એક જ સર્વશક્તિશાળી જીવ હોય, તેમના જેવું બીજું કોઈ હોય જ નહિ; તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવે સ્વયં એક જ, એકલા હાથે, આ ભારતમાં ધર્મની ધીકતી પેઢી ચલાવી. જેમ તીર્થંકરનો જોતો ન હોય તેમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી અજોડ, એક જ વ્યક્તિ જેમની જોડ ન મળે, તેવા પૂજ્ય ગુરુદેવ આ કાળે એક જ, અજોડ પરાક્રમી, જેનો જોતો જડવો મુશ્કેલ તેવા ભડવીર, આત્મસાધના કરતાં કરતાં, ત્યાગીપણે રહીને તીર્થંકર જેવું આ કાર્ય તેમણે કર્યું. ૨૪૪.

આખા ભારતદેશના લોકોને, જે ઊંઘતા હતા તેમને જગાડી દીધા. લોકોને સત્ય તત્ત્વનો સંદેશ, દેશના ખૂણે ખૂણામાં વિહાર કરીને તેમણે પ્રસરાવી દીધો. તીર્થંકરનાં લક્ષણો જાણે કે અહીંથી જ શરૂ થઈ ગયાં. ૨૪૫.

આ પંચમકાળમાં તેમની દિવ્યવાણી તીર્થંકરની વાણીની જેમ, શાસ્ત્રો દ્વારા અને ટેપરેકોર્ડ દ્વારા હજારો વર્ષો સુધી ગુંજ્યા કરશે, ગાજતી રહેશે. આ તો તીર્થંકર ભગવાનનાં ચરણો મળ્યાં હતાં. તેમનું સાન્નિધ્ય તે સાક્ષાત્ તીર્થંકર ભગવાનનું સાન્નિધ્ય મળ્યું હતું તેમ માનવું. ૨૪૬.

આ તો ગુરુદેવનો જુદો જ ભવ. અત્યારે પૂજ્ય ગુરુદેવ મળ્યા

તે તો જાણે કે સાક્ષાત્ તીર્થંકર ભગવાન જ મળ્યા તેમ જાણવું. તેમની વાણી તે તો તીર્થંકર ભગવાનની ઝંઝાં દિવ્યધ્વનિ જ મળી ગઈ તેમ માનવું. તેમના પુનિત ચરણોનું સાન્નિધ્ય મળ્યું તે તો જાણે કે સાક્ષાત્ તીર્થંકર ભગવાનના ચરણની ઉપાસના કરી. તેમનો વર્તમાન ભવ... જાણે કે તીર્થંકરની નજીકનો જ ભવ ! ૨૪૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના ટેપ-પ્રવચનમાં પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણીમાં કેવી પુરુષાર્થભરી સિંહગર્જના હતી ! મારા શ્રોતાઓ સામાન્ય નથી. તે તો સિંહ અને વાઘની જેમ વિકારને નિર્દયપણે તોડી નાખશે. જે અપ્રતિહત ભાવથી ઊપડેલા છે, તેનું વીર્ય પાછું નહિ પડે. આજે ટેપમાં (૧૫-૫-૮૧) આવેલું હતું:

જે દિશાએ સિંહ સંચર્યા,

રજુ લાગી તરણાં,

ઊભા સૂકશે તરણાં,

પણ નહિ ચરે તેને હરણાં.

તેમ આત્માના પરાક્રમી, સિંહ જેવા શૂરવીર જીવો છે તેમના વીર્યની રજે ચૈતન્ય આત્મા ભગવાન જાગી જાય છે. જ્યાં આત્મા ભગવાન જાગે ત્યાં કર્મ તો ક્યાંય દૂર ભાગી જાય છે. ૨૪૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પડકાર, શૂરવીર સિંહ જેવા, તેમની સામે તો કોઈની દેન નહિ કે પ્રશ્નચર્યા કે વિરોધ કરી શકે. બહારથી કોઈ બોલે પણ તેમની સામે તો સીધું કોઈ આવી શકે નહિ. પૂજ્ય ગુરુદેવને નજરે જુવે ત્યાં જ તેને પોતાના પ્રશ્નોના જવાબ મળી જાય. ૨૪૯.

આ પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણી તો પુરુષાર્થને જગાડનારી, પરાક્રમી કેસરી સિંહ જેવી શૂરવીરતાની વાણી, જ્યારે તે વાણી સાક્ષાત્ સાંભળતા હતા, ત્યારે તેમની તે દિવ્ય વાણીના સીધા શબ્દોથી માણસોનાં હૃદય ડોલી ઊઠતાં હતાં. જીવોનો ચૈતન્ય પુરુષાર્થ જાગી ઊઠતો હતો. ૨૫૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવ પોતે તો અડગપણે ઊભા રહ્યા, દુનિયાને પોતા તરફ ખેંચી, પોતે દુનિયા તરફ ખેંચાણા નહિ. આત્માની મુખ્યતા રાખીને, અનુભૂતિની મહિમાપૂર્વક ધર્મનો ઝંડો ફરકાવ્યો. ૨૫૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવને અહીં બધું હતું છતાં નિર્લેપ રહેતા હતા. દેવના સંયોગોમાં ઓતપ્રોત થઈ જાય તેવું તેમનું જીવન ન હતું. અહીંથી જ નિર્લેપ હતા. અંદરથી શ્રુતની ગંગા ઊછળતી હતી. અંદરમાંથી ઊછળેલું શ્રુત તેનાથી તેઓ ઓતપ્રોત રહેતા. અહીં જેવા નિર્લેપ હતા તેવા જ દેવભવમાં છે. આખી જિંદગી તેમણે તો ત્યાગી જેવું પરાક્રમી જીવન ગાળેલું હતું. ત્યાંએ ગુરુદેવ તો તેમનું જ કરે છે. ૨૫૨.

ગુરુદેવને તેમની જે ભાવના હતી તે બધું મળી ગયું. તેમનો આત્મા તો ત્યાં બિરાજે છે. ત્યાં શ્રુતની ગંગા ચાલુ જ છે. તેઓ તો બીજા કોઈ કાર્યમાં લીન થતા નથી. ૨૫૩.

ભક્તિ કરવાનો પ્રસંગ આવે ત્યારે એમ થતું કે શું ગાવું ? મને શ્રદ્ધાંજલિ લખવાનું કહ્યું ત્યારે એમ થયું કે અરે, આવા દિવસો આવી ગયા ! ગાયન માટે પણ એમ થયું કે ભક્તિ તો પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી ઘેર પધારે ત્યારે, સ્વાગત નિમિત્તેના ગીત-ભક્તિનો પ્રસંગે બનતો હતો. અત્યારે શું ગાયન ગાવું, અને શું લખવું ! આવા દિવસો આવી ગયા !

૨૫૪.

અત્યારે તો હૃદયમાં બધાને ગુરુદેવ... ગુરુદેવ થાય છે. બધાના હૃદયમાં એક જ ભાવના છે કે પૂજ્ય ગુરુદેવ એકવાર અહીં પધારે ! આ ક્ષેત્રથી દૂર ચાલ્યા ગયા છો, પણ તમે અમારા અંતરમાંથી તો દૂર જઈ શકો તેમ નથી. અમે અમારા અંતરમાં તો સદાય નિરંતર આપને બિરાજમાન કર્યા છે. ત્યાંથી કેમ જઈ શકશો ? ‘ અંતરમાં તો નિત્ય બિરાજો નાથ.’ ૨૫૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવ તો દેવલોકમાં બિરાજે છે. ‘ ચાંદલિયા’ સાથે સંદેશો મોકલ્યો છે તે ચાંદલિયો રોજ વિદેહમાં જાય છે તેની સાથે સંદેશો મોકલાવ્યો છે. વિદેહની સભામાં દિવ્યધ્વનિ સુણવા પૂજ્ય ગુરુદેવ રોજ જાય છે. ઈન્દ્ર સરીખા શોભી રહ્યા છે. તેથી તું ત્યાં જજે, ત્યાં અમારો સંદેશો સંભળાવજે. ૨૫૬.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી નથી તે જ મોટી ખામી છે. તે એક પુરુષ નથી તો બધું નથી. બધાંને અમૃત પાનારા ગુરુ હતા. તેમની વાણીની અસર પરિણતિની અસર, બધા જીવો પર થતી હતી. તેમની વાણીની ભીંસ અને હૃદય વૈરાગ્યથી ભીંજાયેલું હતું. ‘આત્મા આત્મા’ના નાદ કરનાર એક જ હતા. ‘ એક ગયા’ તો બધું ગયું છે. તેમની પ્રત્યક્ષતા જ મોટી વાત હતી. ૨૫૭.

હું તો હાલું ચાલું ને ગુરુ સાંભરે રે,
મારી અંતરની સાધનામાં ગુરુ સાંભરે રે. ૨૫૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના વિયોગમાં ક્યાંય ગમતું નથી, તો શું કરવું ?

ન ગમે તો શું થાય ? મનને તો ફેરવવું પડે ને ! પૂજ્ય ગુરુદેવનું અત્યારે સાન્નિધ્ય નથી. તેથી મનને શુભની ભૂમિકામાં જોડવું પડે. સાધનાની ભૂમિકામાં છેક સુધી શ્રુત ઊભું રહે છે, મુનિઓ સ્વરૂપમાંથી બહાર આવે છે ત્યારે શુભના દરેક પસંગમાં જોડાય છે. ઉપદેશ આપે, શાસ્ત્ર લખે છે, તો ક્યાંક તો ઊભો રહેશે ને ? જો ક્યાંય નહિ જોડાય તો બેચેની અને આકુળતા ઉત્પન્ન થશે. તેનાથી દુઃખ થશે. પરિણામ તો થયા જ કરે છે. ૨૫૯.

આ સ્વાધ્યાયમંદિર-ગુરુનું પાવન ધામ. અહીં આવતાં તો બધું જ યાદ આવી જાય. જે પહેલીવાર આવે તે તો રડી પડે છે. તેમના પવિત્ર સાન્નિધ્યમાં આનંદ અને ઉલ્લાસનો જે લાભ મળ્યો હતો, ભક્તિભાવના પ્રસંગનો લાભ મળેલ, તે બધું યાદ આવતાં અફસોસ થાય છે. હૃદય રડી પડે છે. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની તે પર્યાય તો હવે કંઈ પાછી આવવાની નથી. સંસાર તો આવો જ છે. ૨૬૦.

મલાડની (૯૧મી) જન્મજયંતી... જાણે પૂજ્ય ગુરુદેવ સમવસરણમાં બેઠા છે. દૈવી વિમાનો લટકતાં હતાં. જાણે કે દૈવી વિમાનમાં અને સમવસરણમાં જવાના હોય ! તેવી બધી આગાહીઓ કેમ પૂર્વે થઈ ગઈ હોય તેવું બની ગયું. ! પૂજ્ય ગુરુદેવને યાદ કરીએ છીએ ત્યારે બધું યાદ આવી જાય છે. ૨૬૧.

મહાપુરુષ તો જ્યારે જાય ત્યારે (આયુષ્ય) ઓછું જ લાગે, જાણે એમ થાય કે તેમનું આયુષ્ય લાખો-કરોડો વર્ષનું હોય અને કાયમ લાભ

મળે. પણ કુદરતની રચના જ એવી છે કે કોઈપણ શરીરધારી આત્મા કાયમ રહે તેમ બનતું નથી. આત્મા કાયમ રહે છે પણ શરીર કાયમ રહેતું નથી. ચોથા કાળમાં પણ તેવું જ બનતું હતું. ૨૬૨.

ગુરુદેવની તબિયત ઠીક ન હતી તે દિવસે બપોરે જરા અર્ધ નિદ્રામાં ઝબકીને જાગી ગઈ. એવું થયું કે દેવલોકમાં મંગળ મંગળ છે. મહાવિદેહમાં મંગળ મંગળ છે. ગુરુદેવ કાલે હોસ્પિટલમાં નથી, અહીં સોનગઢમાં ગુરુદેવનું સ્વાગત થાય છે. ત્યારે અર્થ ન સમજાયો. એમ થયું અહીંયા સ્વાગત કેવું ! હોસ્પિટલમાં નથી તો તબિયત ઠીક નથી તો ક્યાં ગયાં ! એમ વિચાર આવ્યા કે આ શું આવ્યું ! પછી સમાચાર આવ્યા પછી બધું સમજાઈ ગયું. ૨૬૩.

અંદરનું કરવાનું પોતાને પોતાનું રહ્યું. ગુરુદેવની વાણીનો અતિશય એવો કે બહારનું બધું કાર્ય છૂટી જાય. ગુરુદેવે સોનગઢ વર્ષો સુધી રહીને એવું તત્ત્વ ઘૂંટાવ્યું છે કે બીજે ક્યાંય રસ પડે નહીં. ૨૬૪.

ગુરુદેવ કેમ ભુલાય ! આ વિશિષ્ટ મહાપુરુષ... તેમનું દ્રવ્ય મંગળ, વાણી મંગળ તે કેમ ભુલાય ! ભુલાવા જેવું નથી. કોને ભુલાય ! તેઓ શાશ્વત છે. અહીં ભક્તોના વચ્ચે વાણીનો ધોધ વરસાવ્યા છે. વાણી એવી હતી કે જીવ જાગૃત થઈ જાય. અહીંયાં દિવ્યધ્વનિ પોતે છોડતા હતા. હવે દિવ્યધ્વનિ સાંભળવા પહોંચી ગયા. ૨૬૫.

(પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પરિવર્તન સંબંધી. ચૈત્ર સુદ-૧૩; ૨૨-૪-૮૬)
આ સંપ્રદાય જુદો છે, આ બધું જુદું છે, તેથી તેમણે મનમાં નક્કી કરેલ

કે મારે છોડી દેવું છે. સંપ્રદાયમાં ક્રિયાકાંડ, આહારની, વિહારની બધી કડક ક્રિયા પાળતા. અસુજતું થઈ જાય તો વીજળીની જેમ પાછા ફરી જાય, ગોચરીનું ઘર છોડી દે ત્યારે લોકોને તો આઘાત થઈ જતો.

મુનિપણું તો કુંદકુંદભગવાને જે કહ્યું છે તે દિગંબર મુનિપણું સત્ય છે, તેમ લાગ્યું હતું. પરિવર્તન કર્યું ત્યારે તેમણે જે કર્યું છે તે યોગ્ય હશે તેમ સમાજના બધા લોકોને લાગ્યું હતું. ૨૬૬.

એમ તો ગુરુદેવના સેવક છીએ. દાસાનુદાસ છીએ. ૨૬૭.

ગુરુદેવ પામરને પાર ઉતાર્યા, ભૂલેલાને માર્ગ બતાવ્યો, દિવ્ય ચક્ષુ આપી, પંચમકાળે માર્ગ બતાવ્યો. રસ્તો બતાવ્યો છે હવે હાલવાનું પોતાને બાકી છે. ૨૬૮.

“ ક્રિયામાં શુભાશુભ ભાવમાં અટકશો નહિ, પર્યાયનું લક્ષ રાખી અટકીશ નહિ; નહીં તો શાશ્વત દ્રવ્ય હાથ નહિ આવે. માટે (અખંડ) દ્રવ્યને ગ્રહણ કર. ખંડ ખંડ જાણવાથી અખંડ હાથ નહિ આવે માટે અખંડને ગ્રહણ કર.” ગુરુદેવે આપણને ક્યાંથી ક્યાં મૂકી દીધા છે ! ૨૬૯.

અહીં ગુરુદેવ બિરાજતા હતા. ધન્ય આ નગરીને ધન્ય આ દેશ ! ગુરુદેવનું અંતરમાં આકર્ષણ છે તેથી એમ લાગે કે ગુરુદેવ છે જ... ગુરુદેવ હતા ત્યારે અહીંની ‘રોનક’ જુદી જ હતી, તે તો કોઈને કલ્પનામાં પણ ન આવે. જેણે નજરે જોયું હોય તેને જ આવે. ટાઈમે ટાઈમે બધા પ્રોગ્રામ ચાલતા. ખાવા-પીવાનાં આદિ બધાં કાર્યો ગૌણ કરીને બધાં બધે

દોડતાં, ગુરુદેવનો એવો પ્રભાવ હતો. જેણે નથી જોયું ને વાત કરીએ પણ તેને કલ્પનામાં પણ ન આવે. ૨૭૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે બધાં (સ્વરૂપનું) લઢણ કરતા શીખ્યાં છે. એનું ને એનું લઢણ કર્યા કરે તો ક્ષણવારમાં જીવ પામી શકે છે.

આ કાળે ઊગરવાનો આરો એક ગુરુદેવ છે. ૨૭૧.

ગુરુદેવ બિરાજતા હતા તે રમણીકતા હતી. અજાણ્યો માણસ કલ્પના કરી ન શકે કે એ રમણીકતા કેવી હતી ! સ્વાધ્યાયમંદિર- ગુરુદેવ બિરાજતા હતા તે તો કેવું લાગતું ! ગુરુદેવની વાણીના બંસરીના સૂરો મળવા મુશ્કેલ છે. આવો યોગ મળવો મુશ્કેલ છે. ગુરુદેવની હાજરીમાં જે કાર્યો હતાં, તે તો જુદું જ હતું. ૨૭૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવના અંતેવાસી શિષ્ય... અમે તો આપના અંતેવાસી શિષ્ય થઈ મોક્ષમાં પણ સાથે જ રહેવાના છીએ. ૨૭૩.

ગુરુદેવને ખોળે બેઠો તેને ચિંતા નથી તેમ દ્રવ્યને ખોળે બેઠો તેને ચિંતા નથી. ગુરુદેવ બિરાજતા હતા ત્યારે કાંઈ ચિંતા જ ન હતી. ૨૭૪.

ભવની કેવી વિચિત્રતા છે ! પરિણમન કેવું થયા કરે છે ! એકવાર મહાવિદેહમાં, પછી અહીંયાં, પછી દેવમાં ને પછી મહાવિદેહમાં. આ બધો વૈરાગ્ય કરવા જેવો છે. ગુરુદેવે અહીંયાં વિહાર કરતા હતા; હવે દેવલોકમાં વિહરવા લાગ્યા. શરીરના પલટા પણ કેવા ! અહીં ઔદારિક શરીર ત્યાં વૈક્રિયિક દિવ્યશરીર... સંસારનું સ્વરૂપ એવું છે. ૨૭૫.

ગુરુદેવના સમગ્ર જીવન દરમ્યાન પલટા આવતા હતા. ૨૪માં વર્ષે દીક્ષા લીધી-સંસાર છોડ્યો. ૨૧ વર્ષ પછી બીજો પલટો, ૪૫ વર્ષમાં સંપ્રદાય છોડી પરિવર્તન કર્યું, આ જબરજસ્ત પલટો હતો. પછી ૨૧ વર્ષ પછી પલટો આવ્યો-મોટરમાં બેસી યાત્રાની શરુઆત થઈ. ત્યારે પછી ચોથો પલટો, ૮૯માં વર્ષે શરીરમાં ફેરફાર થયો. ને ૯૧માં વર્ષે તો મોટો પલટો આવી ગયો. આવું પરિવર્તન આવશે તે ધાર્યું પણ ન હતું. ૨૭૬.

ગુરુદેવમાં એવી શક્તિ હતી કે એમની પાસે જાય તેની મનવાંછિત સિદ્ધિ થાય, એવો તેમનો પ્રભાવ હતો ! ગુરુદેવે બધાને માર્ગે ચડાવી દીધા. કર્તૃત્વબુદ્ધિ છોડવી. ‘ જ્ઞાતા થઈ જા.’ ગુરુદેવે સમયસાર આદિ બધા શાસ્ત્રોનું સ્પષ્ટીકરણ કરી, તેનાં હાર્દ પ્રકાશ્યાં, નહીં તો કોણ સમજી શકત ! ૨૭૭.

ગુરુના તીક્ષ્ણ પ્રહારો જેનાથી ચૈતન્ય જાગે છે. ગુરુનાં વચનો અમોઘ રામબાણ છે. નિમિત્તથી થતું નથી છતાં સંબંધ છે. ભગવાનની દિવ્યધ્વનિમાં હજારો જીવો જાગે છે. તેમ ગુરુદેવની વાણી ચૈતન્યને જગાડે છે. ૨૭૮.

અહીંનું વાતાવરણ એકાંતવાળું... જંગલ જેવું લાગે, આમ વસ્તી, મોટા મોટા ચોક, ચારે કોર જિનમંદિરો, એકદમ જંગલ નહિ ને ગીચ પણ નહિ. બહુ વસ્તી પણ નહિ ને સાવ ખાલી પણ નહિ. સ્થાનો બધાં મોટાં-મોટાં. બધાં છૂટાં છવાયાં બેઠાં હોય, કોઈ મંદિરોમાં, કોઈ ગુરુદેવના સ્થાનમાં બેઠા હોય. બધું રળિયામણું લાગે, નિર્ભયતાવાળું લાગે. ૨૭૯.

આત્માની રસિક વાત બતાવનાર ગુરુદેવ હતા. ચૈતન્ય ભંડાર ભર્યો હતો તેને ગુરુદેવે ખોલી દીધો. ગુરુદેવ બધાને ઊંચે લાવ્યા છે. ગામોગામ જઈને દુંદુભિ વગાડી... ‘ વિભાવથી પેલે પાર આત્મા બિરાજે છે, તેમાં જ્ઞાન છે, સ્વાનુભૂતિ સુખ-આનંદ છે. તેની સ્વાનુભૂતિ પ્રગટ થાય છે, વેદન પ્રગટ થાય છે,’ પાત્ર હતા તે જાગ્યા. ૨૮૦.

ગુરુદેવનાં આ સ્થાન.. અહીંના રજકણ રજકણ ગુરુદેવના પોકાર કરે છે. આ ક્ષેત્ર... આ શાંતિનું ધામ જુદું જ છે. કોઈને બહાર જવાનો વિચાર ન આવે. ગુરુદેવની ભૂમિ-પાવન ભૂમિ છે. સાધર્મીનો સંગ ઈચ્છવા જેવો છે. બધા એક જ ગુરુના ભક્તો છે. ૨૮૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવનો પ્રતાપ તો જુવો... અત્યારે જીવોને વેદનાકાળે કેવી જાગૃતિ અને આત્માનું લક્ષ રહે છે તે ગુરુદેવનો પ્રતાપ છે. ૨૮૨.

ગુરુદેવની વાણીના પડકાર કોઈ જુદા જ હતા. વોહરા-કણબી-પટેલ-હરિજન-પારસી વગેરે બધા સમયસાર વાંચે, પ્રવચનસાર વગેરે વાંચે. અલિંગગ્રહણની ૧૭૨મી ગાથા ૧૮-૧૯-૨૦ બોલની સૂક્ષ્મ સૂક્ષ્મ ચર્ચા કરે. ૨૮૩.

ગુરુદેવ તો દષ્ટિનો વિષય જ સ્પષ્ટ કરે છે. વચલી દશાની વાત કાંઈ કહેતા જ નથી. પ્રથમ શું ! પહેલાં કાંઈ છે જ નહિ. સમ્યક્દર્શન તે જ પહેલાં છે. એક ઘા ને બે કટકા.. તે જ સિદ્ધાંત છે.

પ્રયાસમાં સાચું ભેદજ્ઞાન થયું નથી, તે તો બધી વચલી વાતો છે. ખરું ભેદજ્ઞાન તો બે કટકા થાય તે જ છે. છૂટું પડે તે ખરું છે. મહેનત કરે તે તો પ્રયાસમાં છે. છાશ ભેગું માખણ હોય તેનો સ્વાદ બેસ્વાદ

લાવગે છે. જ્યાં સુધી છેલ્લો વિકલ્પ છે, પછી હમણાં જ સમ્યક્દર્શન પ્રગટ થશે. પણ દષ્ટિ ક્યાં તે જોવા રોકાય છે ? ૨૮૪.

ગુરુદેવ આ પંચમકાળે મળ્યા. આવા ચૈતન્યતત્ત્વની વાત સાંભળવા મળી, ચૈતન્યદેવ બતાવ્યો. તેને હવે કેમ છોડાય ! ચૈતન્યદેવની વાર્તા સાંભળીને અપૂર્વતા લાગે તો તે વાર્તા સંભળાવનાર કોણ છે ? તે ગુરુદેવને હૃદયમાંથી કેમ ભુલાય ! મહા પુણ્ય હોય ત્યારે આ વાત મળી. દાંડી પીટીને કહ્યું કે ચૈતન્યદેવ તારી પાસે છે. બધાની દષ્ટિ બદલાવી પણ જેને અંતરમાં ગ્રહણ થાય તે તો મહાભાગ્યવાન છે. વાણીના ધોધ વહાવ્યા... ‘ જોઈ લ્યો...આત્મા આવો છે...’ તેનું આશ્ચર્ય દેખાડ્યું. સ્વતંત્રતા ખ્યાલમાં આવી જાય તો પરનું કર્તાપણું મટી જાય. સ્વાધીનતા જેવું સુખ નથી. ૨૮૫.

‘ નિવૃત્તિ પંથ દીપાવજો ’ એમ આવે છે. બધું છોડી ગુરુના સાન્નિધ્યમાં આવ્યા નિવૃત્તિ લીધી તો ગુરુના પંથને નિવૃત્તસ્વરૂપ આત્માની દષ્ટિ કરી દીપાવજો. ૨૮૬.

ગુરુદેવના પ્રતાપે નાનાં-મોટાં બાળકો બધાંને ધર્મની રુચિ થઈ છે.તું કોણ છો ? હું તો આત્મા, હું જાણનારો છું, જ્ઞાયક છું. એવી દષ્ટિ બધાંને બતાવી, પછી થોડું થાય, ઝાઝું થાય, પણ અંતરદષ્ટિનો ખ્યાલ આવ્યો કે માર્ગ આ છે; માર્ગ એકદમ ચોખ્ખો કર્યો છે. કેટલી ભ્રમણાથી ગુરુદેવે બચાવી લીધા છે ! ૨૮૭.

આ સ્થાન કેવું છે ! તે વિચાર આવેલ.

“તમારી શિવભૂમિ જ્યાં, અમારો વાસ ત્યાં હોજો” ભગવાનની ભૂમિ, કલ્યાણરૂપી ભૂમિ, ગુરુની ભૂમિ કે જ્યાં ભગવાન, ગુરુદેવ યાદ આવે. ત્યાં જ વાસ કરવા જેવો છે. ગુરુની શિવભૂમિમાં આનંદ આવે, ગુરુનાં સ્મરણો યાદ આવે, ગુરુ યાદ આવે, ગુરુની ભૂમિમાં વિશ્રામ મળે, શાંતિ મળે. ભલે ગુરુ નથી પણ ગુરુ યાદ આવે છે. એવું પવિત્ર શાંત આ ગુરુનું ધામ છે. ૨૮૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવની ૯૩મી જન્મ-જયંતીની કંકોત્રી લખાણી. ગુરુદેવને યાદ કરીએ તો હૃદય કામ કરતું નથી. ગુરુદેવ વિનાનું બધું એવું... સાક્ષાત્ (હતાને) બીજ ઊજવેલી તેથી તે બધાં સ્મરણો યાદ આવે. ગુરુદેવ બિરાજતા હતા એ દિવસો જુદા જ હતા. ૨૮૯.

સ્વાધ્યાયમંદિરમાં રાત્રે જોવા ગઈ અને પગલાં વગેરે જોઈ એમ થયું કે આ બધું કર્યું છે પણ ગુરુદેવ પધારે તો સારું, એમ આખી રાત વિચાર આવ્યા.

ત્યાં પરોઢિયે સ્વપ્નનું આવ્યું. ગુરુદેવ દેવના રૂપમાં, પોશાક દેવનો પણ ઓળખાય કે આ ગુરુદેવ છે, મેં કહ્યું. (પૂજ્ય બેનશ્રી) ‘ પધારો... ગુરુદેવ...પધારો...’ “ બેન ! એવું કાંઈ રાખવું નહીં. હું તો અહીંયા જ છું એમ માનવું” એમ ત્રણવાર બોલ્યા. ‘મને આપે આજ્ઞા કરી પણ બધા (વિયોગથી) દુઃખી થાય છે.’ પણ પછી કાંઈ કહ્યું નહીં. આ વાતથી બધાંના હૃદયમાં ગુરુદેવ બિરાજતા હોય એવું વાતાવરણ થઈ ગયું. ૨૯૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવની હાજરીમાં તેમનો અતિશય એવો હતો કે બધું પાર ઊતરી જતું. ગમે તે સાહસ કરીએ, પાર ઊતરી જવાય.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની હાજરીમાં છેલ્લે મારી તબિયત સારી ન રહેતી પરંતુ પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણી વરસતી હોય અને જઈ ન શકાય. મને પોતાને બહુ ખટકતું હતું. તેથી ખેંચાઈ ખેંચાઈને જતી. અહીંના વાણી-શ્રવણના આવા દુર્લભ યોગ મળે છે તેમ થઈ જતું. મારું શરીર આવું થઈ ગયું... તેમાં વચ્ચેથી ગુરુદેવ ચાલ્યા ગયા. ૨૯૧.

ગુરુદેવ અહીં વાણી વરસાવતા હતા, શ્રુતનો કેટલો પ્રેમ હતો ! એમની વાણી તો ત્યાંયે ચાલુ જ છે. શ્રુતની ચર્ચા કરતા હોય, વાણી વરસાવવી, તે તો તેમને બિરુદ જ છે જ્યાં જાય ત્યાં વાણી તો તેમની સાથે જ હોય, તેમની વાણી-શ્રવણનો પ્રેમ તો બધાને છે, તેથી ત્યાં એ દેવો કહેતા હોય “બોલો બોલો, દેવરાજ ! સંભળાવો” એમ કહેતા હોય. ૨૯૨.

વર્ષોથી અત્રે દરેક પ્રોગ્રામ નિયમિત ચાલતા હતા, પ્રતિષ્ઠા, યાત્રા-વિહાર બધા પ્રસંગો-ભક્તો ભક્તિથી, આનંદથી ઊજવતા હતા. ત્યારે એમ થતું કે આ કાળ તો આમ ને આમ જ રહેશે. પરંતુ ફેરફાર થઈ ગયો. આવા દિવસો જોવાનો કાળ આવી ગયો. કાળ કાળનું કામ કરે છે ! ૨૯૩.

આ તો ગુરુદેવની પવિત્ર ભૂમિ છે. અહીં આવે તો ભાવ જુદા જ થઈ જાય. કોઈને એમ થાય કે સોનગઢમાં કાંઈ નથી, ગુરુદેવ નથી એટલે કંઈ નથી. પણ અહીં પ્રોગ્રામ ચાલે છે, સ્વાધ્યાયમંદિર ને બધું જોતાં ગુરુદેવનાં સ્મરણો મુદ્રા યાદ આવી જાય છે. વાણી ટેપમાં સાંભળી, એમાં આવ્યું હતું કે “અમ પરદેશી પંખી આ રે દેશના નાહી રે”- કેવા રંગથી, ધૂનથી ગાતા હતા ! જાણે પ્રત્યક્ષ કેમ ગુરુદેવ હોય !

ભૂતાર્થ દષ્ટિના કેવા જોરપૂર્વકના તેમના શબ્દો હોય છે ! ૨૯૪.

હું ચૈતન્ય છું... ચૈતન્ય છું તે ગુરુદેવના પ્રતાપે બધું જાણવાનું મળ્યું. માલ તૈયાર મળ્યો છે. તૈયાર કરીને ચોળીને આપ્યો છે. હવે ખાવાનું છે પોતાને. ભેદજ્ઞાનનો માર્ગ હથેળીમાં દેખાડે છે. તૈયાર કરીને આપે છે કે તું હવે ખાઈ લે. પહેલાં આ વાત સાંભળવા ક્યાંય મળતી ન હતી. ગુરુદેવ પહેલાં કહેતા પણ અત્યારે વધારે ખુલ્લું કરી બતાવે છે. ન થાય ત્યાં સુધી વાણી સાંભળવી, વિચારવું, પ્રીતિ પૂર્વક સાંભળવું. ૨૯૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણીમાં જે બધું તત્ત્વ આવતું હતું તે બીજે ક્યાંથી આવે ! તેમની ખોટ તો ક્યાંથી પુરાય ! તેમની વાણી, તેમનું શ્રુત, તેમનો તાપ, તેમની સિંહવૃત્તિ, નિઃસ્પૃહતા, પરાક્રમી, ભડવીર, કોઈથી ગાંજ્યા જાય નહિ તેવા, કોઈની પરવા ન કરે તેવા પુરુષ ક્યાંથી થાય ? કોઈને લાગે કે કૃપા છે પણ બીજી ક્ષણે જેવું હોય તેવું સ્પષ્ટ કહી દે. નિઃસ્પૃહી પુરુષ, ને એમની નિઃસ્પૃહવૃત્તિ વાણીમાં તો જાણે જેટલું કહી શકાય તેટલું કહેતા, કેટલુંય આપી દેતા હોય તે ગુરુદેવ ક્યાં થવાના હતા ! ૨૯૬.

ગુરુદેવ ભરતક્ષેત્રમાં ઘણી ધર્મપ્રભાવના કરીને ગયા છે. અધ્યાત્મનું કોણ જાણતું હતું ! ગુરુદેવને લઈને અધ્યાત્મનું ચારેબાજુ ગ્રહણ થયું. હજુ તો અહીંયાં ગુરુદેવનાં પગલાં... તેમના રજકણો ને પ્રભા અહીંયાં છે. ૪૫-૪૫- વર્ષો સુધી ઉપદેશ આપી ઘણું આપી ગયા છે. ૪૫ વર્ષોની વાતો કરીએ તો પૂરી ન થાય. ગુરુદેવે ઘણાં શાસ્ત્રો વાંચ્યાં એ પ્રસંગો, યાત્રાના-પ્રભાવનાના પ્રસંગો, આહારદાનના પ્રસંગો વગેરે વાતો પૂરી ન

થાય. એના પુરાણ લખાય. ગુરુદેવ પોતે પુરાણપુરુષ હતા, તે બધી વાત પૂરી ન થાય. અહીંનો કાળ તો મહાવિદેહ આગળ કેટલો ટૂંકો છે ! ત્યાં ભગવાન પાસે હતા તે ભવોની વાત તો પૂરી ન થાય. એ વાત કરતાં તો આત્મામાં અંદર સમાઈ જવાના ભાવ થઈ જાય. ૨૯૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના પરિવર્તન વખતે એમ હતું કે બહુ વિરોધ થશે. અમે અહીં હતાં પછી થોડો વખત વાંકાનેર ગયાં. અહીં સોનગઢમાં તો બહુ વિરોધ ન હતો. સંપ્રદાયમાં પ્રતિષ્ઠા ઘણી તેથી લોકોને મનમાં એમ હતું કે ગુરુદેવ જે કર્યું તે બરાબર જ કર્યું હશે. મહાપુરુષ છે તેથી વિચારીને જ કરે. વિચાર્યા વગર કરે નહિ તેથી પર્યુષણમાં લોકો અહીં આવ્યાં હતાં. રાજકોટમાં ૮૯ની સાલમાં પૂજ્ય ગુરુદેવના ચાતુર્માસનો લાભ મળ્યો. ૧૯૯૧ની સાલથી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની સાથે કાયમ રહેવાનો લાભ મળ્યો. કુંદકુંદાચાર્યદેવે જે મુક્તિમાર્ગ પ્રરકાશ કર્યો છે તે માર્ગના તળે રહી શકાય-એમ ગુરુદેવ કહેતા હતા. ૨૯૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના વ્યાખ્યાનમાં-વાંચનમાં જેને અંતરમાં ગુરુ-ગુરુનું સ્મરણ રટણ ચાલતું હોય, ગુરુવાણી સાંભળવામાં અંતર લક્ષ પૂર્વક જિજ્ઞાસા પરમ જિજ્ઞાસાથી શ્રવણ, ચાલતું હોય તો ગુરુદેવશ્રીની કૃપા થાય જ. શ્રી ગુરુ કૃપા કરે જ, કૃપા વરસાવે જ.

તો પછી ચૈતન્યદેવનું રટણ-મનન કરનાર ને ચૈતન્યદેવ કૃપા કેમ ન વરસાવે ? વરસાવે જ, અંદરથી ચૈતન્યની ઝંખના હોય તેને ચૈતન્ય મળ્યા વિના રહે જ નહીં. ૨૯૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવને સ્વપ્નું આવેલ કે ‘ એકને જાણે તે સર્વને જાણે.’

તેમને શાસ્ત્રની ધૂન ઘણી તેથી સ્વપ્નાં પણ તેવા જ આવે. પૂજ્ય ગુરુદેવ માર્ગના દેખાડનારા છે. અહીં ગુરુદેવના પ્રતાપે આત્મા એકલો ઘૂંટાય છે. હું પરનો કર્તા નથી તે દઢ થઈ ગયું છે. જેને આ વાત મળી નથી તેને ગૂંચવણનો પાર નથી. ૩૦૦.

‘ તું હી દેવનો દેવ’ એવું કહેનાર-જોડનાર પણ કોણ નીકળે ? એટલી નાની ઉંમરમાં આવું ગાયન જોડનાર કોઈ નહીં નીકળે. કોઈને એવું સ્વપ્ન આવવું યે મુશ્કેલ છે કે હું તીર્થંકર છું. એવી હૂંફ પણ ક્યાંથી લાવે ? દરેકના કાળજાંમાં આવું બેસવું જ કઠણ, સંસારમાં, વિકલ્પમાં ક્યાંય ગોથાં ખાતો હોય, રાગ-દ્વેષમાં અટવાયેલો તેને તું ભગવાન છો તેમ બેસવું એ મુશ્કેલ પડે તો તીર્થંકર છું તેમ તો આવે જ ક્યાંથી? જે હોય તેનો જ રણકાર આવે. બીજાનું તો કાળજું યે કામ ન કરે ‘ તીર્થંકર છું’ તેમ સ્વીકાર કરવો એ જીવોને મુશ્કેલ પડે છે. ૩૦૧.

ગુરુની વાણી સાંભળનારને એવી હૂંફ આવી ગઈ કે અમે સંસારના જીવોથી સુખી છીએ. અમારા જેવું કોઈનું જીવન નથી. અંદરમાં કરવાનું બાકી છે. ૩૦૨.

ગુરુદેવના જોર ને પડકાર ને અવાજ જુદા હતા, આવી શ્રુતજ્ઞાનની મહિમા બીજાને આવવી મુશ્કેલ એક એક શબ્દ...એક એક લીટીમાં આચાર્યે ઘણું ઘણું નવું ભર્યું છે એમ કહે ને એક એક લીટીમાં-શબ્દમાં કલાક જાય. આત્માની કોઈ જુદી જ વાત કહે એમ આશ્ચર્ય થતું. મુંબઈમાં હજારોની મેદનીમાં કહેતા હોય, ‘ આત્મા ને પરમાત્માની વાત છે, સમજો...’ તે બધાં એકીટશે સાંભળ્યા કરે. એક ને એક શાસ્ત્ર ગમે

તેટલી વાર વાંચે પણ મહિમા એવો ને એવો જ રહે. ૩૦૩.

‘ સમજો... સમજો...પદાર્થ અનુપમ છે. સમજાય છે કાંઈ ? ’ એમ આવતું... ‘ આવો પદાર્થ છે તેને સમજો.’ આચાર્યદેવે આમ કહ્યું છે, એમ વારંવાર આહા...હા...આવે. સાંભળનારને એમ થાય, આત્મા શું છે ! કેવો છે ! એમ થાય. વાણી અપૂર્વ હતી. તીર્થંકરનું દ્રવ્ય એ વાણી ઉપરથી નક્કી કરી શકાય. બધાય સમજો ‘ સમજાય છે કાંઈ ? ’ એમ કરુણાથી આવતું. ગુરુદેવનું જોર ને મહિમાનું વાણીમાં બળ આવતું, એવું વાણીનું બળ બીજાને આવવું મુશ્કેલ છે. વાણીમાં અપૂર્વતા હતી તેથી બીજાને અસર થતી. ૩૦૪.

ગુરુદેવે તો બધી જગ્યાએ... દેશોદેશમાં આંબા રોપ્યા છે. બધે બગીચા બનાવ્યા છે. બધા માણસો આવે છે ને ગુરુદેવ... ગુરુદેવ કહે છે. ૩૦૫.

આપણે દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રનું દાસત્વ જોઈએ છીએ, બીજું કાંઈ જોઈતું નથી.

ગુરુદેવ ઈન્દ્રસરીખા દેવ છે. ઈન્દ્રોને માતાતુલ્ય-પિતાતુલ્ય-ગુરુતુલ્ય એમ દેવો હોય છે. ગુરુદેવ તો અહીંયાં સ્વતંત્ર હતા ને ત્યાં કોઈની આજ્ઞામાં કે કોઈના હાથ નીચે રહે નહીં. ઋદ્ધિવાળા દેવ છે. ૩૦૬.

ગુરુદેવ ઘણું આપીને ગયા છે. ધરાઈ ધરાઈને ખાઈએ તેટલું આપ્યું છે. બધાને તૈયાર કરીને ગયા છે.

જેમ ચક્રવર્તી દીક્ષા લે છે ત્યારે નવનિધાન ચાલ્યું જાય છે. અમુક

રહે છે. રામ ગયા પછી એવા રામ ક્યાંથી આવે ! તીર્થંકર ભગવાન ગયા પછી તીર્થંકર જેવું કોઈ જગતમાં હોતું નથી. વચ્ચે લાંબો કાળ પડે પછી થાય છે. તેમ ગુરુદેવ ગયા... તે ગયા... તેમના જેવું કોઈ નથી. ૩૦૭.

ગુરુદેવને આત્માની, તત્ત્વની મહિમા આવતી એટલે ભગવાન આત્મા કહીને, બધાં ભગવાન આત્મા છે એમ કહીને મહિમાથી સમજાવતા હતા. વસ્તુ તત્ત્વ અને પદાર્થની મહિમા આવતી એટલે આહાહા... બોલતા, બોલતા હોય ત્યારે જોનારાને એમ થાય કે શું બોલે છે... આહાહા સાંભળી મહિમા બધાને આવતી. ૩૦૮.

અત્યારે પૂજ્ય ગુરુદેવ જેવું કોઈ દેખાતું નથી. કાળાન્તરે પાકે એનાથી અત્યારે આપણને શું ? અત્યારે આપણને ગુરુદેવનો વિરહ છે. ગુરુદેવ તો ગુરુદેવ જ હતા ! ૩૦૯.

ભગવાનના સમોસરણમાં બધી જાતના દેવો ધ્વનિ સાંભળવા આવે છે. તેથી ત્યાં બધા દેવો ભેગા થાય એટલે ગુરુદેવ ત્યાં મળી જાય. ૩૧૦.

ગુરુદેવનું જીવન નિશ્ચય-વ્યવહારની સંધિવાળું હતું. ગુરુદેવ પ્રતાપી પુરુષ, તેમનું જીવન પુણ્યવંત અને પ્રતાપશાળી હતું. તેમનો આત્મા ચૈતન્યના પ્રતાપથી શોભતો હતો. ૩૧૧.

ગુરુદેવની શ્રદ્ધાંજલિ જુદાં જુદાં છાપાઓમાં આવે છે. બધાંએ ગુરુદેવ વિષે મહિમાવાળું લખાણ કર્યું છે. પૂજ્ય ગુરુદેવે દિગંબર ધર્મનો પ્રકાશ

કર્યો છે. કુંદકુંદ ભગવાનને લોકો નામથી જાણતા હતા. અત્યારે ગુરુદેવના પ્રતાપે કુંદકુંદભગવાનનો મહિમા અને સમયસાર આદિની સ્વાધ્યાય ચાલુ થઈ ગઈ છે. ૩૧૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવની વાણી અમર વાણી છે. તે અમર વાણી તને મળી તો તું પુરુષાર્થ કરીને તારું કાર્ય કરી લે. પૂજ્ય ગુરુદેવનો વિયોગ બધાંને લાગે છે, મને પણ લાગે, પણ જો ખરેખર વિયોગ લાગ્યો હોય, તેમના વિના ગમતું ન હોય ને તેમની સાથે થઈ જવાની ભાવના હોય તો તે પુરુષાર્થથી જ થઈ શકશે. માટે પુરુષાર્થ કરી તારો ભવ સફળ કરી લે. ૩૧૩.

કુંદકુંદ ભગવાનનાં શાસ્ત્રો હિન્દીમાંથી ગુજરાતી થયાં, પછી ગાથાનાં હરિગીત પૂજ્ય ગુરુદેવના કાળમાં થયાં. જિનેન્દ્ર ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા શરૂ થઈ પછી ગામોગામ જિનમંદિરો થયાં... પછી પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ તીર્થની યાત્રાઓ શરૂ કરી. ત્યારે બધું નવું હતું તેથી ખૂબ આશ્ચર્ય લાગતું. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ જ્યારે સમ્મેદશિખરની યાત્રાની હા પાડી તે તો આશ્ચર્ય લાગ્યું. એક નવીન પ્રસંગ લાગ્યો. ‘ સોનેરી સમાચાર મળ્યા’ તેવા ભાવની ભક્તિ કરી હતી. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી વિહારમાં બહાર નીકળે છે તેથી હવે નવી પ્રભાવના થશે. ૩૧૪.

આ પંચમકાળમાં ગુરુદેવ મળ્યા, (સાચી) દૃષ્ટિ બતાવી. ‘ દૃષ્ટિ ફેરવ. તારાં નિધાન બધાં અંતરમાં છે. જ્ઞાનમાંથી જ્ઞાન આવે, આનંદમાંથી આનંદ આવે. જેમાં હોય એમાંથી આવે.’ ગુરુદેવ કહેતા કે ઊંડા સંસ્કાર નાખ, બીજ રોપ્યું હશે તે ફાલી નીકળશે. ૩૧૫.

ગુરુદેવના પ્રતાપે બધું (સમજવું) સરળ થઈ ગયું છે. 'ચૈતન્યને શરીર નથી, ચૈતન્યને રોગ ભાસતો નથી, ચૈતન્યદેવ જગતથી જુદો, એલૌકિક દ્રવ્ય છે. મારો ચેતન...આ રહ્યો જ્ઞાયકદેવ....' ૩૧૬.

ગુરુએ કહ્યું તેમ તે કરે તો ગ્રહણ કર્યું કહેવાય. ગુરુ ગુરુ કર્યા કરે પણ મહિમા ન આવે ને બોલવા ખાતર બોલ્યા કરે તો મહિમા ન આવે. ૩૧૭.

ચોથા કાળમાં શ્રાવકો ત્યાગી અને વ્રતીને જમાડે છે. આહારદાનની ભાવના ભાવે છે. અહીં તો (ગુરુનો) નિયમિત લાભ મળે છે. તે લાભ પણ મહા દુર્લભ છે. ૩૧૮.

ગુરુદેવની વાણી જોરદાર ને ચૈતન્યને જગાડનારી છે. ગુરુદેવની વાણી બધાનાં હૃદયને હલબલાવી મૂકતી હતી... સમજે કે ન સમજે પણ મેંઢાની જેમ ટગટગ જોયા જ કરતા હતા. 'આત્મા આવો છે'... 'આવો નથી' એમાં તો બધાં હલબલી જતા હતા. ૩૧૯.

આ તો ગુરુદેવની સાધનાભૂમિ છે. તેથી અહીં તો બધું જુદું જ લાગે ! ગુરુદેવે સહજ તત્ત્વનો માર્ગ બતાવ્યો છે. આત્મા સહજ, તેની દશા સહજ, બધું સહજ... ૩૨૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવે આખા ભારતને હલબલાવી દીધું છે, બધાંનાં કાળજાંને હલબલાવી દીધાં છે. 'અંતરમાંથી બહાર નીકળવા જેવું નથી. અંતરમાં એક દષ્ટિ છે. તેના વડે દ્રવ્યને જો... દ્રવ્યને તો અનુકૂળ બધી પર્યાય

તેમાંથી પ્રગટશે. સ્વભાવની ને વિભાવની દશા જુદી છે.' ૩૨૧.

ગુરુદેવે નિર્વિકલ્પદશા ને નિર્વિકલ્પદષ્ટિ કરવાનું કહ્યું છે. વિકલ્પ વગરનો આત્માનો સ્વભાવ છે. ક્યાંય અટવાઈ જવાનું નથી. અંદરમાં માર્ગ ગોતી લેવાનો છે. સ્વભાવને જાણી લેવો. ૩૨૨.

માતા-પિતા વગર જેમ બાળકો અનાથ થઈ જાય છે તેમ અત્યારે ગુરુદેવ વિના બધાં અનાથ થઈ ગયાં છે. તેમના વગરનું જીવન કેવું ! તે અત્યારે ખ્યાલ આવે છે. ભવ ભ્રમણ ટાળનારા ચાલ્યા ગયા. ૩૨૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવનો પ્રચાર હવે દેશોદેશમાં વધતો જાય છે. લાખો પુસ્તકો, મંદિરો, તત્ત્વના અભ્યાસ માટે શિક્ષણ શિબિરો, થાય છે. મોટા ભાગનાં લોકો બુદ્ધિવાળાં તથા મધ્યસ્થવર્ગ આ સત્ને સ્વીકારે છે. ૩૨૪.

દ્રવ્ય હોય તેથી પરિણતિ થાય તેમાં શું નવીનતા છે ! માર્ગની સ્પષ્ટતા ગુરુદેવે કરાવી તે બધો ગુરુદેવનો જ પ્રતાપ છે. મને અંદર ઝંખના હતી, ચાલે પોતે જ પણ ઉપકાર ગુરુદેવનો છે.

આપણે તો દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રનું દાસત્વ જોઈએ છે. બીજું કાંઈ જોઈતું નથી. ૩૨૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવના પ્રતાપે અહીંયાં આ એક જ વાતાવરણ છે. બહાર તો બધું જુદું જુદું લાગે. અહીંના રજકણે રજકણ આત્માનો પોકાર કરે છે, તેઓ વર્ષોથી અહીંયાં બિરાજતા હતા. આ તેમની સાધનાભૂમિ છે. ૩૨૬,

પૂજ્ય ગુરુદેવનો ઉપદેશ છે તે ઉપદેશથી મોહ તો વાતની વાતમાં ચાલ્યો જાય છે. એવાં ગુરુનાં રામબાણ જેવાં વચનો છે. ૩૨૭.

‘ આત્મા ’ શબ્દ બોલતાં શીખ્યાં હોઈએ તો તે પણ ગુરુદેવનો પ્રતાપ છે. ૩૨૮.

સોનગઢનું વાતાવરણ પૂજ્ય ગુરુદેવને લઈને જ મંગળ મંગળ હતું. બધા પ્રોગ્રામ ગુરુદેવને લઈને ચાલતા હતા...૩૨૯.

“ નિધિ પામીને જન...” (તેમ આવે છે.) ગુરુદેવનું સાન્નિધ્ય વર્ષોથી મળ્યું. કેમ સ્વાનુભૂતિ થાય. બધાં શાસ્ત્રોના અર્થ ઉકેલી દીધા છે એટલે પોતે એકાંતમાં સ્વાધ્યાય કરી શકે. સાન્નિધ્ય વર્ષોનું મળ્યું તેને હવે તું અંદર ચૈતન્ય પરિણતિમાં ઉતાર. ૩૩૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવ તેમના ભવની વાતો અહીંયાં કરતા હતા, ત્યાં તો સાચેસાચ દેવમાં ચાલ્યા ગયા ! ત્યાં (મહાવિદેહમાં) તો બધાંને કેવું લાગતું હશે ! કે ભરતક્ષેત્રમાં પ્રભાવના કરીને, ધર્મનો ઉદ્યોત કરીને કેટલા (ટુંકા) કાળમાં આ રાજકુમાર પાછા આવ્યા ! ૩૩૧.

‘ સહજાત્મસ્વરૂપ સર્વજ્ઞદેવ પરમગુરુ ’ એ પૂજ્ય ગુરુદેવે આપેલ મંત્ર છે. તે મંત્ર છે ખરો, પણ તેમણે છેલ્લે (અંતિમ) આપેલ મંત્ર હોવાથી તે બધું યાદ આવે છે (મનમાં ઉદાસીનતા થઈ જાય છે.)

પૂજ્ય ગુરુદેવનો છેલ્લો મંત્ર તો આ છે ‘ ઐં સહજ ચિદાનંદ, ચિદ્ આનંદ, ’ આનંદમય તે આત્માનું સ્વરૂપ છે. સીધો આત્મા તરફ

લઈ જાય છે. આનંદ જે આત્માનો સ્વભાવ તે તરફ લક્ષ લઈ જાય છે. ૩૩૨.

ગુરુદેવ હતા તો બધું જ હતું. ગુરુદેવ નથી એ જ મોટી ખામી છે. ગુરુદેવ એક નથી એટલે બધું નથી. ગુરુદેવ બધાંને જાગૃત કરનારા એક જ હતા. એમની વાણીની અસર, અંતરની પરિણતિની અસર બધાંને થતી. ગુરુદેવની વાણીમાં હૃદયની ભીંસ આવે, એમનું હૃદય વાણીમાં આવતું. તેથી બધાંને વાણીની અસર ઘણી થતી. પણ ગુરુદેવ ગયા તો બધી ખામી છે. ૩૩૩.

શ્રુતગંગા વહેવરાવનાર ગુરુદેવ એક હતા. શ્રુતની મહિમા લાવનારા હતા. ગુરુદેવ શ્રુતનો એક શબ્દ કાઢે, એક વાક્ય કાઢે તો પણ બધાંને બસ થઈ રહે. એક અક્ષર બધાંને બસ થઈ રહે તો એક કલાકની તો શું વાત ! ગુરુદેવ મંગળ, તેમની વાણી મંગળ, ગુરુદેવ સર્વસ્વ મંગળ હતા. એક ગાથા રાગ કાઢીને ગાતા હોય ત્યારે તો સાંભળનારાં ડોલી ઊઠતાં, ને ખુશી ખુશી થઈ જતાં. ૩૩૪.

ગુરુદેવ શાશ્વત રહે એવી જ બધાંની ભાવના હોય પણ કુદરત આગળ કાંઈ ચાલે નહીં. ગુરુદેવ જેવા આત્મા ભરતક્ષેત્રમાં કોઈ અપૂર્વ હતા. ગુરુદેવના ૪૫ વર્ષના સ્મરણો અહીં ચારે-કોર છવાયેલાં છે. હવે તો પૂજ્ય ગુરુદેવને હૃદયમાં રાખી તેમણે કહ્યું તે માર્ગે ચાલવું એ કરવાનું છે. ૩૩૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવની તબિયત બગડતી ગઈ એમ સમાચાર સાંભળતાં

મુંબઈ જવાની ઘણી જ ભાવના થઈ. વિચારો પણ અનેક પ્રકારના આવે, પ્લેઈનમાં જવું, ટ્રેઈનમાં જવું, ઊડીને જવાય તો જવું છે. જુઓ ને ! કુદરતે મને બાંધી રાખી છે... આવું શરીર... નહીં તો પૂજ્ય ગુરુદેવ જ્યાં બિરાજતા હોય તેમના ચરણમાં જ રહેવું ગમે. ભાવના તો ગુરુદેવના ચરણમાં રહેવાની; પણ શું થાય ! ૩૩૬.

આત્માનું નિર્વિકલ્પ સ્વરૂપ ગુરુદેવે બતાવ્યું છે. નિર્વિકલ્પતા પ્રગટ થાય, આત્માનો આનંદ પ્રગટ થાય, એ બધો માર્ગ આખો ગુરુદેવે બતાવ્યો છે. શરીરથી, વચનથી, અરે ! બધા વિકલ્પથી અતીત એવો આત્મા અંદર બિરાજે છે. ગુરુદેવે આ પંચમકાળમાં જન્મીને મહાન ઉપકાર કર્યો છે. ૩૩૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવના ભવ બધા કેવા સારા છે ! આ હુંડાવસર્પિણી ભરતક્ષેત્રમાં અત્યારે છે પણ ગુરુદેવ અહીંયા પધાર્યા તેથી આ કાળ સારો છે. ૩૩૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવનું જીવન શ્રુતમય વણાઈ ગયું છે. કોઈ શાસ્ત્ર એમની જાણ બહાર નથી. અહીંનું આ પરમાગમમંદિર, અહીંની વાત જ જુદી છે. આ બધું જોઈને માણસ ઠરી જાય છે. વાણી તો પછી સાંભળે, વાણી સાંભળતાં કોઈ બીજા દેશમાં લાગે ! ૩૩૯.

દેવલોકમાં પૂજ્ય ગુરુદેવ કુંદકુંદાર્યાર્ચને ઓળખી લે, એક બીજા દેવલોકમાં દેવો જાય છે. બધા આચાર્યને ઓળખી લે. પૂજ્ય ગુરુદેવને આચાર્ય પર, સમયસારાદિ શાસ્ત્રો પર બહુ પ્રીતિ એટલે બધાને ત્યાં મળશે. ૩૪૦.

તેમના ચરણોમાં આવીને તેમની અપૂર્વ વાણીનું શ્રવણ મળ્યું. ચૈતન્ય તત્ત્વ પ્રગટવામાં જે નિમિત્ત હતું તેના ચરણે બધું અર્પણ કરી દીધું, બધું પૂજ્ય ગુરુદેવનું છે. બધો તેમનો પ્રતાપ છે. ૩૪૧.

સમ્યક્દર્શન શબ્દ ગુરુદેવ પાસેથી સાંભળ્યો. ગુરુદેવે જ આંખ ઉઘાડી છે. તેમણે જ ચક્ષુ દીધાં છે, દષ્ટિ આપી છે, માર્ગ પણ ગુરુદેવે જ દેખાડ્યો છે. પછી જીવો ભલે તે માર્ગે ચાલીને તત્ત્વને પ્રાપ્ત કરી લે; પણ દેખાડ્યું તો ગુરુદેવે જ...૩૪૨.

પૂજ્ય ગુરુદેવને “ શિવરમણી રમનાર તું, તું હિ દેવનો દેવ” આ અંતરમાંથી આવ્યું હતું. આત્મા દેવાધિદેવ છે પણ તું તો ભવિષ્યનો દેવાધિદેવ-તીર્થંકર છો. તું દેવનો દેવ છો... પૂર્વના સંસ્કાર તેથી આવી ગયું. આત્મા દેવાધિદેવ અને પોતે તીર્થંકરદેવ; એમ નિશ્ચય-વ્યવહારની સંધિનો મેળ થઈ ગયો. ૩૪૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવ પ્રવચનસારમાં કહે છે, ‘ આચાર્યદેવ પાંચ ગાથામાં માંગલિક કરે છે. હું આત્માની સાધના કરું છું. બધા ભગવંતો પધારજો. જાણે અત્યારે જ પધાર્યા છે.’ આ ગાથામાં પૂજ્ય ગુરુદેવને ધૂન ચડી જાય છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવ તત્ત્વની વાતમાં રંગાયેલ, ને સંસ્કારની વાત કોઈવાર આવે, ‘જે સંસ્કાર નાખ્યા છે તે ફાટશે-જવાબ દેશે.’ ૩૪૪.

અત્યારે ગુરુદેવની બીજ ગઈ એટલે અંતરમાં બીજના જ ભણકાર છે. ગુરુદેવનો જન્મદિવસ છે. બીજ પછી પૂનમ આવે, પૂર્ણ થાય જ.

પૂજ્ય ગુરુદેવે અંતરમાંથી આત્માને જગાડ્યો. સમ્યક્દર્શનની બીજ ઊગી તેને પૂર્ણતા થાય જ. ૩૪૫.

વ્યાખ્યાન વખતે ગુરુદેવ જુદા લાગે... જાણે કે આત્મજાગૃતિ માટે સિંહગર્જના જેવી વાણી ! વ્યાખ્યાન પછી બહાર નીકળે તોયે જુદા લાગે, એવો અતિશય હતો. મહાપુરુષનો આ તાપ લાગે કે લોકો (અનુચિત કરતા) ડરે, આમ ન કરાય એવું એના મનમાં થયા કરે. પૂજ્ય ગુરુદેવનું એવું નિમિત્ત પ્રબળ હતું કે બહારનું બધું કાર્ય સહેજે થાય. ૩૪૬.

ભગવાનની વાણીથી કેટલા જીવો મોક્ષને પામે છે ! આ ભરતક્ષેત્રમાં આ ગુરુદેવની વાણી દ્વારા કેટલાય જીવોને મુક્તિનો માર્ગ મળે છે. દેવ-ગુરુનાં વચનો વડે ચૈતન્ય પામે છે. ૩૪૭.

ગુરુદેવે નિરંતર ચૈતન્યને ગ્રહણ કરવાનું કહ્યું છે. તે બધો વિચાર કરીને ચૈતન્યમય પરિણતિ કરવાની છે. તે એક સાધન છે. ૩૪૮.

જગતનો ઉદ્ધાર કરનાર, અધ્યાત્મનો સૂર્ય તેનો અસ્ત થતાં અત્યારે કેવું લાગે છે ! આખા સમાજમાં વજ્રઘાત થઈ ગયો છે. લોકો વિયોગમાં પોકાર કરે છે. અત્યારે આવું લાગે છે તો જ્યારે ભગવાન મહાવીર નિર્વાણ પામ્યા હશે ત્યારે કેવું થતું હશે ! તેનું અનુમાન થાય છે. તીર્થંકર જેવા પુરુષ આ કાળે હતા. આજે તો જાણે ધર્મસ્થંભ જ અસ્ત થઈ ગયો. ૩૪૯.

પૂજ્ય ગુરુદેવ સંઘસહિત જ્યાં ઊતરે ત્યાં મોટો પડાવ નાખ્યો હોય

તેવું લાગે. સંઘ તો જાણે મોટા આચાર્યનો હોય ! જાણે ભક્તોનો પાર નહીં. ગામેગામના ભક્તોએ વિધવિધ પ્રકારે ગુરુદેવનાં સ્વાગત કર્યાં છે. તે સ્વાગત તે સ્વાગત જ... ગુરુદેવના પગલે પગલે આરતી ઉતારે ને તીર્થોના સ્થાનમાં આઠ આઠ દિવસ રહે. ૩૫૦.

ગુરુદેવની હાજરી તો મોટી વાત હતી. ગુરુદેવ બિરાજતા હોય તેની બલિહારી છે. આખી દુનિયાને તેની હૂંફ હતી. હવે જીવોએ ઉપાદાન તૈયાર કરવાનું છે. નિમિત્તના આશ્રયે નહીં પણ સ્વાધીનતાથી પોતાના પગ ઉપર ઊભા રહેવાનું છે. શુદ્ધાત્માનો સાથ લેવાથી ગુરુદેવનો સાથ મળી જાય છે. મનુષ્યભવનો કાળ આત્મ-આરાધનાનો છે. ૩૫૧.

ગુરુદેવ જીવનના અંત સુધી હાજર હોય તેની બલિહારી છે. જ્યારે આવું બન્યું છે ત્યારે તું ઉપાદાન તૈયાર કર. પંચમકાળમાં તત્ત્વ દુર્લભ હતું તે ગુરુદેવના લઈને સુલભ થયું છે. ૩૫૨.

દષ્ટિ દીર્ઘ કરવાની છે. વર્તમાન પૂરતું જોવે છે તેના બદલે દષ્ટિ વિશાળ કરે. દ્રવ્ય તો એકનું એક છે. અહીંયાં ગુરુદેવ હતા ને દેવમાં પધાર્યાં તે દ્રવ્ય તો એનું એ છે. પર્યાય ફરે છે. દ્રવ્ય ઉપર દષ્ટિ મૂકતાં શાંતિ મળે. ૩૫૩.

અહો ! ગુરુની વાણી તદ્દગત પરિણમી તેને ક્યાંય બીજે રસ લાગતો નથી. ચિત્ત ચોંટતું નથી. આવા ગુરુની વાણી જેના હૃદયમાં બેસી જાય તે સ્થિર પદને પામે એવી અદ્ભુત વાણી છે. ૩૫૪.

ગુરુદેવ રંગથી કહે છે કે તું પહાડે ગયો પણ જોનારને ન જોયો.

પહાડને જોનાર આત્મા તેં જોયો નથી. ચૈતન્ય પહાડ છે. તે પહાડમાં અનંત ગંભીરતા ભરી છે. પ્રદેશ પ્રદેશ પવિત્ર છે તેને જો. અનંત અનંત ગંભીરતા ભરી છે તે તીર્થને જો. ૩૫૫.

પૂજ્ય ગુરુદેવ બોલતું તીર્થ છે. તેઓ અંતરનું તીર્થ બતાવે છે, તે પોતાનું જાગતું તીર્થ છે. ગુરુદેવની વાણી વરસે છે તે જ સુકાળ છે. ૩૫૬.

આવા કાળે પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ આત્મા પ્રાપ્ત કર્યો તેથી પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવ એક ‘ અંચબો ’ છે. ૩૫૭.

પૂજ્ય ગુરુદેવ તીર્થંકર થશે ત્યારે સમોસરણમાં કેટલા જીવો પહોંચી જશે ! વચલા કાળની દષ્ટિ કાઢી નાખવી. મહાવિદેહના આયુષ્ય આગળ આ ભરતનું આયુષ્ય કટકા જેટલું છે. મહાવિદેહમાં રાજકુમારની પ્રસિદ્ધિ ઘણી હતી. ભરતક્ષેત્રના લાખો-કરોડો જીવને તૈયાર કરીને મુક્તિના માર્ગે વાળી દીધા. ૩૫૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવ સવારના દર્શન કરવા પધારે, પ્રવચનમાં પધારતા હોય, આહારદાન માટે પધારતા હોય. જ્યાં જુઓ ત્યાં દર્શન થતાં. આ પંચમકાળની દુર્લભતા હવે દેખાય છે. તેમની યાદ તો આવે ને ! યાદ આવે તો મનને ફેરવી લેવું. તેમની આજ્ઞા ગ્રહણ કરવી. ૩૫૯.

ગુરુદેવ અત્યારે દેવ (પર્યાય)માં છે. ત્યાં સમીપ રહેવાનું તો બની શકે ! પણ અહીં પોતે ગુરુપદે હતા, ત્યાગી જીવન, દિવ્યવાણીનો યોગ,

આહારદાન આદિના લાભ મળતા. એવું તો હવે બની શકે નહીં. એવું તો હવે મનુષ્યભવ આવે ત્યારે બને. દેવભવમાં સમીપ રહેવાનું બને. ૩૬૦.

પૂજ્ય ગુરુદેવની તબિયતના સમાચારની હું રાહ જોતી. ફોનથી સમાચાર મળે તેથી શાંતિ થાય. ચિંતાના સમાચાર જાણીને એમ થાય કે હું આમથી જાઉં, આમ જાઉં-ઊડીને જાઉં... પણ મારાથી પહોંચી શકાયું નહીં. આટલા ટૂંકા કાળમાં આમ બની જશે તેની કોને કલ્પના હતી ? ૩૬૧.

પૂજ્ય ગુરુદેવ તો ભારતના પરમ પ્રતાપી પુરુષ હતા. ગુરુદેવે માર્ગે બતાવ્યો તે માર્ગે ચાલવાનું છે. આનંદ-શાંતિનો માર્ગ અંદર છે. ગુરુદેવશ્રીનો આત્મા આ ક્ષેત્રથી બીજા ક્ષેત્રમાં ગયો. આત્મા તો શાશ્વત છે. પૂજ્ય ગુરુદેવનાં સ્મરણો કેમ ભુલાય ! ૩૬૨.

ગુરુદેવની છાયામાં બધું મંગળ મંગળ લાગતું હતું. આજે બધું સૂનકાર લાગે છે. બધાંના મોઢા પર તેજ હતું, માથે તેમની શીતળ છાયા હતી. વિહાર હોય ને પૂજ્ય ગુરુદેવ પધારતા તે જુદું લાગે. અહીંયાં તેમનાં સ્મરણો ઘણાં વર્ષોનાં છે. દેવ-ગુરુની છાયા મંગળ મંગળ હતી. એમની છાયામાં નાઈરોબીમાં જિનબિંબ પ્રતિષ્ઠા થઈ. પરદેશમાં જય જયકાર થયો. અધ્યાત્મપુરુષનો આવો વિયોગ... અત્યારે ગામે ગામ સૂનકાર સૂનકાર છવાઈ ગયો છે. ૩૬૩.

પૂજ્ય ગુરુદેવ જે માર્ગે દેખાડતા હતા તે માર્ગે ચાલવું. તેમને યાદ

કરીને હૃદયમાં બિરાજમાન કરવા. તેમની વાણી સાંભળતાં અપૂર્વતા ને આશ્ચર્ય થતું હતું. વાણીમાં શુદ્ધાત્માનો પોકાર ને રણકાર ગાજતો હતો. અહીંના ભક્તોને વિરહ પડી ગયા. તેમની વાણીમાં જડ-ચેતન જુદા ભાસતા હતા. ૩૬૪.

આવો નિરંતર લાભ જેમણે આપ્યો, શિષ્યોની વચ્ચે લાભ આપ્યો તે કેમ ભુલાય ! ૩૬૫.

સંસારનું બીજું બધું ભુલાય; પરંતુ આ કેમ ભુલાય ? તેનું સમાધાન આ છે કે જે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ કહ્યું છે તે કરવું. ગુરુના ગુણો ભૂલવા મુશ્કેલ છે. વર્ષો સુધી તેમના સન્નિધ્યમાં જે લાભ મળ્યો તે કેમ ભુલાય ! ૩૬૬.

પૂજ્ય ગુરુદેવનો આપણને અત્રે વિયોગ થઈ ગયો. તેમને આ ક્ષેત્રની શું અપેક્ષા હોય ? તે તો વિદેહમાં ભગવાન પાસે પહોંચી ગયા. ત્યાં ભગવાનની દિવ્યધ્વનિ સાંભળતા હશે. આ ક્ષેત્રની તેમને શું પડી હોય ? તેમને તો આનાથી ઊંચું મળી ગયું. ખોટ તો આપણને અહીં પડી ગઈ. ૩૬૭.

જ્ઞાન અસાધારણ ગુણ છે. સ્વપરપ્રકાશક છે તે સ્વભાવ છે. સ્વભાવનો નિષેધ ન થાય. ગુરુદેવ બધાને આ વાત શિખડાવી છે. ગુરુદેવ એટલા બધા નિર્ભય, નીડર અને નિઃસ્પૃહ હતા. તેમને સાચું લાગતું તે માર્ગને બતાવતા હતા. ૩૬૮.

(ગુરુદેવ) વ્યાખ્યાન વાંચે તો માણસોને ડોલાવી દેતા. વ્યાખ્યાનમાં કંઈ ગાતા હોય તોયે માણસો ડોલી ઊઠતા. પછી તો પાછળથી વ્યાખ્યાનમાં સૂક્ષ્મતા ઘણી આવી ગઈ. ૩૬૯.

તીર્થંકર જેવા પુરુષ બિરાજતા હતા. તેમની શોભા જુદી ! ચૈતન્યની ચમત્કૃતિ એવી ! વાણીમાં ચમત્કૃતિ એવી ! તેમની મુદ્રા જુદી ! મુદ્રા જોતાં લોકો થંભી જતાં, મૌન મુદ્ર જુદી ! બેઠા હોય તે જુદા ! વ્યાખ્યાન વાંચે એ જુદા લાગે, લાખો માણસોમાં જુદા જ દેખાઈ આવે.

ગુરુદેવ બિરાજતા હતા ત્યારે આ ભરતક્ષેત્ર જુદું જ હતું. અત્યારે તો બધી જગ્યાએ સૂનું સૂનું થઈ ગયું. ૩૭૦.

ગુરુદેવની વાણી દિવ્યધ્વનિ જેવી હતી. જેને જે પકડવું હોય તે મળી જતું. ભગવાનની વાણીમાં અનંત રહસ્ય ભર્યાં છે. તેમ ગુરુદેવની વાણીમાં યે અનંત રહસ્ય ભરેલું આવતું હતું. પણ તેનું ટોટલ (સાર) કાઢતા આવડવું જોઈએ. તેનો આશય સમજવો જોઈએ.

ગુરુદેવ ભેદજ્ઞાન કરવાનું કહેતા હતા. સ્વાનુભવ કયા ઉપાયથી થાય તે કરી લેવું. તેમાં બધું આવી જશે કે સ્વરૂપભેદ કઈ રીતે છે અને પ્રદેશભેદ કઈ રીતે છે. દ્રવ્યદષ્ટિમાં બધું નીકળી જાય છે પણ જ્ઞાનમાં તો બધું આવી જાય છે ને (જણાય છે.) ૩૭૧.

ગુરુદેવની તત્ત્વની શૈલી તેમાં બધું આવી જાય. વ્યવહારમાં પડેલા જીવોને તો કોરડા જ મારતા. નિશ્ચયમાં જે બહુ ખેંચાઈ જાય તેને ચાબુક મારતા. નિશ્ચયાભાસી થઈ જાય તેને એ આકરા પ્રહાર વડે માર્ગમાં લાવી દેતા.

ક્રિયાકાંડીઓને કહેતા, અનંતકાળથી આ બધું કર્યું છે, તોયે કંઈ

આત્મા પ્રાપ્ત થયો નથી. હવે આત્મા કેમ પ્રાપ્ત થાય તે કરવાનું છે. (એકાંત) નિશ્ચયમાં પડેલાઓને પણ કોરડા મારતા હતા. બરાબરના કોરડા મારતા હતા. ૩૭૨.

ગુરુ પડકાર કરે છે, તું આત્મા છો, ભગવાન છો એમ વારંવાર કહે છે. ગુરુદેવ બધાંને પડકાર કરીને જગાડતા હતા. બાપુ ! તું ભગવાન આત્મા છો, તું જાગ. ભાઈ ! તું ભગવાન છો. જાગ રે જાગ.

(ભોપાલના એક ગામમાં) ડાકુઓને ગુરુદેવનાં દર્શન કરવાં હતાં. ત્યાં તેમને ગુરુદેવે કહ્યું : ભાઈ ! તું ભગવાન છો. ચોરને એમ થયું કે અમને ભગવાન કહેનાર કોણ હોય ! ૩૭૩.

ગુરુદેવની સામું જોવે, તેમની મુદ્રા અને ચેષ્ટા જોતાં લોકો ઠરી જાય. તો ચૈતન્ય ચમત્કારની તો શું વાત કરવી ! ૩૭૪.

ગુરુદેવની પ્રભાવના એવી હતી, યાત્રા, પૂજા, પ્રતિષ્ઠા બધું પેટ ભરી ભરીને કર્યું છે. ૩૭૫.

ગુરુદેવે જ્ઞાયકનો મંત્ર શિખડાવ્યો છે. ૩૭૬.

ગુરુદેવના જીવન સાથે શ્રુત વણાએલું, એટલે નવું નવું નીકળ્યા જ કરે છે. ૩૭૭.

ગુરુદેવે સમયસાર તરફ અને આત્મા તરફ પ્રેર્યા. ૩૭૮.

પૂજ્ય ગુરુદેવ જેવા તીર્થંકરપુરુષની વાણી નિષ્ફળ જતી નથી. અત્યારે ભલે એમ થાય કે કોઈ કરતું નથી, પરિણતિ પ્રગટ થતી નથી; પણ હજારો જીવો અંદરમાં તૈયારી કરી જ રહ્યા છે. ૩૭૯.

૧૮ વર્ષની ઉંમરથી પૂજ્ય ગુરુદેવનો પરિચય થયો, વર્ષોનાં સ્મરણો છે, યાત્રા, પ્રતિષ્ઠા, ચર્યાઓ બધાં કેટલાંયે પ્રસંગોનાં સ્મરણો છે તેનું કેટલું કથન થઈ શકે, ગુરુના ગુણોના સ્મરણો તો વર્ષોનાં છે, તેમનાં ચરણોમાં કેટલાં વર્ષો રહ્યાં છીએ, ગુરુના ગુણોની કથન મહિમા શું કથું ! ૩૮૦.

ગુરુદેવની મુદ્રા ઉપરથી બધાં ઓળખી જતાં, ચાલતા હોય તો જુદા જ લાગે. હજારો માણસોની મેદની-સ્વાગતમાં એક ગુરુદેવ જુદા જ લાગતા. કોઈને પૂછવું પણ ન પડે કે 'કાનજીસ્વામી' ક્યાં છે ? દૈવી પુરુષ હતા. ગુરુદેવની મહિમાને કહેવા બેસીએ તો પાર જ ન પડે. હું તો માત્ર તેમની ભક્તિ-મહિમા કરું છું. ૩૮૧.

ગુરુદેવે આપેલાં ધનને તમે સાચવજો. ૩૮૨.

